

Koncepce prevence kriminality Libereckého kraje na období 2017 až 2021

Obsah

1.	ÚVOD	5
2.	PREVENCE KRIMINALITY V ČESKÉ REPUBLICE	5
2.1	Prevence kriminality v ČR	6
2.2	Cíle prevence kriminality	6
2.3	Zásady prevence kriminality	7
2.4	Klíčové pojmy prevence kriminality v České republice	7
3.	TVORBA A ÚČEL KONCEPCE	8
4.	BEZPEČNOSTNÍ ANALÝZA LIBERECKÉHO KRAJE	9
4.1	Vývoj trestné činnosti v Libereckém kraji v porovnání s regiony ČR	9
4.2	Trestná činnost v Libereckém kraji	10
4.2.1	Kriminogenní faktory v kraji	11
4.3	Jednotlivé druhy trestné činnosti	12
4.3.1	Přestupky	12
4.3.2	Majetková kriminalita	12
4.3.3	Násilná kriminalita	14
4.3.4	Hospodářská kriminalita	14
4.3.5	Informační kriminalita	15
4.3.6	Korupce	16
4.3.7	Mravnostní kriminalita	16
4.3.8	Veřejný pořádek	17
4.4	Pachatelé trestné činnosti	17
4.5	Oběti trestné činnosti	18
4.6	Územní rozložení kriminality a teritoriální rozdíly	19
4.7	Analýza trestných skutků dle působnosti obvodních oddělení Policie ČR v Libereckém kraji	20
4.7.1	Okres Česká Lípa	21
4.7.2	Okres Jablonec nad Nisou	22
4.7.3	Okres Liberec	23
4.7.4	Okres Semily	24
4.7.5	Pořadí obvodních oddělení PČR v Libereckém kraji dle indexu kriminality	25
4.8	Analýza rizikovosti území se vztahem k prevenci kriminality	28
4.8.1	Rizikovost krajů ČR k 31. 12. 2015	28
4.8.2	Rizikovost kriminality okresů Libereckého kraje k 31. 12. 2015	29
5.	SOCIÁLNĚ DEMOGRAFICKÁ ANALÝZA LIBERECKÉHO KRAJE	32
5.1	Základní demografické údaje	32

5.2 Demografický vývoj.....	33
5.3 Populační vývoj	34
5.4 Věková struktura obyvatelstva.....	35
5.4.1 Rozvodovost	35
5.5 Nezaměstnanost.....	36
5.5.1 Nezaměstnanost v Libereckém kraji.....	36
5.6 Analýza vybraných skupin obyvatelstva ohrožených sociálním vyloučením.....	37
5.6.1 Děti a mládí.....	37
5.6.2 Dospělí	43
6. INSTITUCIONÁLNÍ ANALÝZA LIBERECKÉHO KRAJE	45
5.1 Resort Ministerstva vnitra ČR.....	45
6.1.1 Strategie Prevence kriminality ČR na období 2016 - 2020	47
6.1.2 Typy projektů prevence kriminality.....	50
5.2 Resort Ministerstva práce a sociálních věcí ČR.....	51
6.2.1 Sociální služby – poskytování, organizace	52
6.2.2 Financování sociálních služeb	54
6.3 Resort Ministerstva spravedlnosti	54
6.3.1 Probační programy pro mládež realizované v kraji v letech 2008 - 2015	55
6.4 Resort Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR.....	56
6.4.1 Programy vyhlašované MŠMT	56
6.5 Rada vlády pro záležitosti romské komunity	58
6.5.1 Sociálně vyloučené a sociálním vyloučením ohrožené romské lokality	60
6.6 Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky	64
6.7 Liberecký kraj	66
6.7.1 Odbor kancelář hejtmána	66
6.7.2 Odbor sociálních věcí	67
6.7.3 Odbor školství, mládeže a tělovýchovy	67
6.7.4 Odbor zdravotnictví	68
6.7.5 Policie ČR	69
6.7.6 Městská (Obecní) policie	69
6.7.7 Ostatní organizace.....	70
6. SWOT ANALÝZA.....	72
7. VIZE A CÍLE KONCEPCE PREVENCE KRIMINALITY	73
7.1 Vize	73
7.2 Cíle	74

8.3 Dílčí cíle	75
9. ZÁVĚR	75

1. ÚVOD

Koncepce prevence kriminality Libereckého kraje na období 2017 – 2021 vychází z Metodiky pro tvorbu strategických dokumentů prevence kriminality a víceletých bezpečnostních analýz Ministerstva vnitra ČR. Při tvorbě tohoto strategického dokumentu bylo vycházeno z podkladových materiálů Libereckého kraje, který představuje zejména Bezpečnostní analýza Libereckého kraje za rok 2015 a dále pak data o trestné činnosti shromažďované odborem prevence kriminality MV a dalších institucí, uvedených na konci dokumentu.

Strategický dokument Koncepce prevence kriminality je rozdělen do šesti základních částí:

1. **Bezpečnostní analýza Libereckého kraje** – rozbor vývoje trestné činnosti na území kraje a v jednotlivých lokalitách kraje, rozbor kriminality podle jednotlivých druhů trestné činnosti, pachatelů a obětí.
2. **Sociálně demografická analýza Libereckého kraje** - rozbor vybraných ukazatelů kraje – vývoj nezaměstnanosti, vzdělanostní struktura obyvatelstva a jiné. Pozornost je zaměřena především na analýzu vybraných skupin obyvatelstva ohrožených sociálním vyloučením.
3. **Institucionální analýza Libereckého kraje** – je zaměřena na činnost subjektů působících na poli prevence kriminality a prevence sociální (orgány státní právy, samosprávy, neziskového a komerčního sektoru. Součástí je přehled dotačních titulů jednotlivých resortů, ze kterých jsou financovány preventivní aktivity. Větší pozornost byla věnována vybraným sociálním službám, jako hlavním nositelům aktivit sociální prevence.
4. **SWOT analýza** – zmapování silných a slabých stránek v oblasti prevence kriminality
5. **Vize a cíle koncepce prevence kriminality** – předložení vize a cílů koncepce prevence kriminality pro roky 2017 – 2021

2. PREVENCE KRIMINALITY V ČESKÉ REPUBLICE

Prevence kriminality se v České republice prosazuje od roku 1993, kdy byly nastaveny institucionální podmínky pro rozvoj preventivní politiky. K vyčlenění prvních finančních prostředků na prevenci kriminality došlo v roce 1996 v rámci kapitoly Všeobecné pokladní správy státního rozpočtu. V letech 1996 – 2007 docházelo k postupnému budování systému prevence kriminality včetně personálního odborného i informačního zázemí. Finanční podpora programů prevence kriminality postupovala od větších měst (od 30 tisíc obyvatel) do roku 1999 postupně k menším městům. Od roku 2004 již nezáleží na velikosti obce a jsou podporovány konkrétní projekty bez ohledu na velikost obce. K finanční podpoře prevence kriminality na úrovni krajů došlo poprvé v roce 2006, což souvisí i s pozdějším vznikem krajů a jejich postupným personálním a institucionálním ukotvením. V roce 2007 došlo usnesením Vlády České republiky č. 1150 ze dne 15. 10. 2007 přijetí Strategie prevence kriminality na léta 2008 – 2011, jež navázala na předchozí strategie a zaměřila se mimo jiné na zvýšení pocitu bezpečí občanů. V roce 2011 přijala Vláda České republiky usnesením č. 925 ze dne 14. 12. 2011 Strategii prevence kriminality v ČR, která se v souladu se zahraničními trendy v prevenci kriminality zaměřovala na obecnou kriminalitu, se kterou se nejčastěji mohou občané setkat. Na základě vnímání obecné (drobné) kriminality si občané utvářejí vztah k bezpečnostním složkám a dochází ke změnám vnímání pocitu bezpečí.

Dne 25. ledna 2016 usnesením č. 66 schválila Vláda české republiky „Strategii prevence kriminality v České republice na léta 2016 – 2020 (dále jen „Strategie PK“). Systém prevence kriminality je v ní rozčleněn na tři úrovně:

- 1. republikovou a resortní** - koordinační roli plní meziresortní orgán Republikový výbor,
- 2. krajskou - krajské úřady,**
- 3. městskou** – samosprávy měst a obcí zatížených vysokou mírou kriminálně rizikových jevů.

Úkolem krajské úrovně prevence kriminality je role koordinační a podpůrná. Ve spolupráci s odborem bezpečnostní politiky a prevence kriminality MV konzultují programy prevence kriminality obcí a měst, shromažďují žádosti o dotace, hodnotí je a postupují je ke konečnému rozhodnutí Republikovému výboru pro prevenci kriminality. Kraje mohou také vytvářet specifické krajské programy prevence kriminality, na jejichž realizaci mohou žádat státní účelovou dotaci.

2.1 Prevence kriminality v ČR

Systém prevence kriminality v České republice je organizován na následujících úrovních:

Na meziresortní úrovni

- těžiště meziresortní spolupráce spočívá ve vytváření preventivní politiky vlády ve vztahu k tradiční (obecné) kriminalitě a v koordinaci, případně vytváření nových, preventivních činností jednotlivých resortů zastoupených v Republikovém výboru pro prevenci kriminality.

Na resortní úrovni

- programy prevence kriminality vycházejí z věcné působnosti jednotlivých ministerstev, obohacují jejich běžné činnosti o nové prvky a přístupy a ovlivňují tvorbu příslušné legislativy.

Na místní úrovni

- do níž jsou zapojeny orgány veřejné správy, policie, nevládní organizace a další instituce působící v obcích. Podstatou systému prevence kriminality na místní úrovni je optimální rozložení působnosti v oblastech sociální a situační prevence s ohledem na místní situaci, potřeby i možnosti.

V rámci systému prevence kriminality mají významnou roli i instituce na krajské úrovni.

Z hlediska účinnosti jsou nejefektivnější programy prevence kriminality na místní úrovni, jejichž podstatou je součinnost orgánů státní správy, samosprávy, policie a nestátních neziskových organizací. Záběr programu je podmíněn místní situací v oblasti vývoje sociálně patologických jevů, potřebami, zájmem a schopnostmi lidí a finančními prostředky. Za realizaci programů prevence kriminality nesou odpovědnost obecní zastupitelstva. Odbor prevence kriminality, respektive Ministerstvo vnitra jim poskytuje metodickou, konzultační podporu, vzdělávání a za stanovených podmínek i dotační prostředky na realizaci preventivních projektů.

2.2 Cíle prevence kriminality

- Snižování míry a závažnosti trestné činnosti.
- Zvyšování pocitu bezpečnosti občanů.
- Začlenění prevence kriminality do politik obcí, krajů i státu.
- Spolupráce mezi orgány státní správy, samosprávy, Policií ČR, občany a nevládními organizacemi, včetně racionálního využívání personálních i finančních zdrojů.
- Obohacování práce Policie ČR o situační přístupy a sociálně preventivní prvky, včetně poradenských a informačních služeb občanům.
- Prohlubování povědomí veřejnosti o legálních možnostech ochrany před trestnou činností.

2.3 Zásady prevence kriminality

1. Preventivní aktivity vycházejí z výsledků kriminologických výzkumů a bezpečnostních analýz na místní a celostátní úrovni.
2. Těžiště preventivních aktivit se přenáší na místní úroveň.
3. Programy na místní úrovni respektují místní potřeby.
4. Administrativní zásahy z centra se minimalizují. Centrální orgány poskytují místním orgánům zpravidla jen metodické vedení, informace a částečnou ekonomickou podporu.
5. Mezi orgány centrálními a místními neexistují vztahy nadřízenosti a podřízenosti.
6. Na místní úrovni jsou preventivní aktivity koordinovány místními orgány, důraz je kladen na součinnost a vzájemnou informovanost všech subjektů, které se na prevenci podílejí.
7. Při realizaci konkrétních programů se spojuje prvek profesionální a laický.
8. Důraz je kladen na odbornou připravenost realizátorů programů.
9. Zvyšuje se význam situační prevence - vytváření bariér znesnadňujících páčání trestné činnosti.
10. Při vytváření i realizaci programů na místní úrovni úzce spolupracuje policie.
11. Úspěšnost preventivních programů je podmíněna veřejnou podporou a informovaností.

2.4 Klíčové pojmy prevence kriminality v České republice

Prevence kriminality zahrnuje komplex opatření sociální a situační prevence, včetně informování veřejnosti o možnostech ochrany před trestnou činností. Součástí prevence je i pomoc obětem trestných činů. Prevence kriminality úzce souvisí s prevencí dalších sociálně patologických jevů, z nichž k nejzávažnějším patří nejrůznější formy závislostí. Preventivní aktivity se uskutečňují v rámci celostátním, regionálním i místním a v každém tomto případě na úrovni primární, sekundární a terciární.

Primární prevence je zaměřena na celou populaci, dospělé i děti, **sekundární prevence** se zaměřuje na konkrétní rizikové skupiny obyvatelstva, úžeji vymezené podle věku, druhu ohrožení, teritoria apod. a na kriminálně rizikové sociální i situační prostředí. **Terciární prevence** představuje resocializační opatření zaměřující se na ty, kteří trestný čin již spáchali, na lokality, které již byly kriminalitou zasaženy a na osoby, které se již staly oběťmi trestných činů.

Primární prevence

Zahrnuje především výchovné, vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity zaměřené zejména na nejširší veřejnost. Zvláštní pozornost je zaměřena na pozitivní ovlivňování příslušných hodnotových měřítek zejména dětí a mládeže (využívání volného času, možnosti kulturního, sportovního vyžití, předkládání odborných a adekvátních informací, seznámení i s trestnou odpovědností,). Těžiště primární prevence spočívá v rodině, ve škole a v širším sociálním prostředí.

Sekundární prevence

Zabývá se rizikovými jedinci a skupinami osob, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachateli nebo oběťmi trestné činnosti (specializovaná sociální péče), na sociálně patologické jevy (např. drogové a alkoholové závislosti, šikanu, sprejerství, gamblerství, výtržnictví, vandalismus, interetnické konflikty, rasismus a xenofobie apod.) a příčiny kriminogenních situací.

Terciární prevence

Spočívá v resocializaci kriminálně narušených osob (pracovní uplatnění vč. rekvalifikace, sociální a rodinné poradenství, pomoc při získávání sociální, sociologické a ekonomické samostatnosti apod.). Jejím cílem je udržet dosažené výsledky předchozích intervencí a rekonstrukce nefunkčního sociálního prostředí.

Sociální prevence

Představuje aktivity ovlivňující proces socializace a sociální integrace jedince a aktivity zaměřené na změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, které jsou považovány za klíčové příčiny páchaní trestné činnosti. Odpovědnost za oblast primární sociální prevence spadá do působnosti rodiny, obce a škol. **Sekundární a terciární prevence** je s ohledem na odbornou náročnost jednotlivých aktivit záležitostí pracovníků resortu Ministerstva práce a sociálních věcí a v některých souvislostech i Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva zdravotnictví.

Prevence viktimnosti a pomoc obětem trestných činů je založena na konceptech bezpečného chování, diferencovaného s ohledem na různé kriminální situace a psychickou připravenost ohrožených osob. V praxi se jedná o skupinové i individuální zdravotní, psychologické a právní poradenství, trénink v obranných strategiích a propagaci technických možností ochrany před trestnou činností. Užívá metody sociální i situační prevence, a to podle míry ohrožení na primární, sekundární i terciární úrovni.

Situační prevence

Staví na zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Prostřednictvím opatření organizační, režimové, fyzické a technické povahy se snaží situační kriminogenní podmínky minimalizovat.

Informování veřejnosti o možnostech ochrany před trestnou činností představuje vysvětlování principů bezpečného chování a způsobů technického zabezpečení majetku a osob s ohledem na předcházení konkrétních druhů trestné činnosti.

3. TVORBA A ÚČEL KONCEPCE

Koncepce prevence kriminality Libereckého kraje na období 2017 – 2021 byla zpracována v souladu s Metodikou pro tvorbu strategických dokumentů prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR. Koncepce vychází zejména z Bezpečnostní analýzy Libereckého kraje za rok 2015. Koncepce navazuje na předchozí Koncepci prevence kriminality Libereckého kraje na období 2012-2016.

Díky přijetí koncepce bude moci Liberecký kraj čerpat finanční prostředky z Programu prevence kriminality MV. Pro tento účel bylo třeba při přípravě koncepce dodržet podmínky nastavené Strategií prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020.

Koncepce je tvořena dvěma částmi.

První část zahrnuje analýzu trestné činnosti, sociálně demografickou analýzu a institucionální analýzu se shromážděnými daty k 31. 12. 2015 a popisuje současný stav.

Druhá část tvoří SWOT analýza a stanovení vize a cílů pro následující období 2017 – 2021.

4. BEZPEČNOSTNÍ ANALÝZA LIBERECKÉHO KRAJE

4.1 Vývoj trestné činnosti v Libereckém kraji v porovnání s regiony ČR

Nejvyšší podíl na celkové kriminalitě v roce 2015 zaujímá území hl. m. Prahy. Následují kraje Moravskoslezský, Jihomoravský, Ústecký, Liberecký, Moravskoslezský a Jihomoravský. Oproti roku 2014 došlo v Libereckém kraji k mírnému nárůstu počtu zjištěných trestných skutků a to o 624 trestných činů.

Srovnává-li se pořadí krajů po přepočtu trestných činů na 10 tis. obyvatel, pak na 1. místě zůstává hl. m. Praha (506,8 trestných činů), na kterou připadá více jak 1,5 násobek trestných činů oproti dalším nejvíce zatíženým krajům – Ústeckému (314 trestných činů), na třetím místě kraji Libereckému (253,9). Nejnižší kriminalitou se vyznačují kraje Pardubický (132 trestných činů) a Vysočina (135,1).

Tabulka č. 1: Pořadí zatíženosti v krajích v roce 2014 v orovnání s rokem 2015

Kraj	Počet obyvatel		Celková trestná činnost			index na 10 tis. obyvatel				
	k 31.12. 2015	změna proti roku 2014	2014	k 31.12. 2015	změna 2014 - 2015	2014	2015	změna 2014-2015 (index)	změna 2014-2015 (%)	pořadí dle indexu 2015
ČR	10 546 120	33 701	288 660	247 628	41 032	274,6	234,8	-39,8	-14,5	
Praha	1 264 708	21 507	71 828	64 095	7 733	577,8	506,8	-71,0	-12,3	1
Ústecký	822 808	-2 312	25 927	21 061	4 866	314,2	256,0	-58,2	-18,5	2
Liberecký	439 233	624	12 504	11 154	1 350	285,1	253,9	-31,2	-10,9	3
Moravskoslezský	1 214 113	-7 719	37 233	30 364	6 869	304,7	250,1	-54,6	-17,9	4
Jihomoravský	1 173 948	3 870	27 109	23 828	3 281	231,7	203,0	-28,7	-12,4	5
Olomoucký	634 966	-1 390	14 066	12 609	1 457	221,0	198,6	-22,4	-10,2	6
Jihočeský	637 472	765	14 683	12 595	2 088	230,6	197,6	-33,0	-14,3	7
Karlovarský	297 867	-2 442	6 726	5 737	989	224,0	192,6	-31,4	-14,0	8
Středočeský	1 323 355	21 019	31 118	25 442	5 676	238,9	192,3	-46,6	-19,5	9
Plzeňský	576 186	2 717	11 991	10 512	1 479	209,1	182,4	-26,7	-12,8	10
Královehradecký	551 172	-737	10 181	8 575	1 606	184,5	155,6	-28,9	-15,6	11
Zlínský	584 750	-1 549	8 807	7 964	843	150,2	136,2	-14,0	-9,3	12
Vysočina	509 394	-815	8 107	6 880	1 227	158,9	135,1	-23,8	-15,0	13
Pardubický	516 148	163	8 380	6 812	1 568	162,4	132,0	-30,4	-18,7	14

Zdroj: MV ČR, 2016

Tabulka č. 2: Vývoj celkové kriminality ČR a krajů v letech 2012 až 2015 a meziroční změny

evidovaná celková trestná činnost absolutní počet					meziroční odchylky v %			
kraj	2012	2013	2014	2015	12 - 13	13 - 14	14 - 15	12 - 15
ČR	304 528	325 366	288 660	247 628	6,84	-11,28	-14,21	-56900
Praha	72 345	82 005	71 828	64 095	13,35	-12,41	-10,77	-8250
Ústecký	27 427	29 848	25 927	21 061	8,83	-13,14	-18,77	-6366
Liberecký	13 003	13 963	12 504	11 154	7,38	-10,45	-10,80	-1849
Moravskoslezský	40 623	42 853	37 233	30 364	5,49	-13,11	-18,45	10259
Jihomoravský	29 533	29 811	27 109	23 828	0,94	-9,06	-12,10	-5705
Olomoucký	14 367	14 768	14 066	12 609	2,79	-4,75	-10,36	-1758
Jihočeský	14 005	15 020	14 683	12 595	7,25	-2,24	-14,22	-7115
Karlovarský	7 582	8 198	6 726	5 737	8,12	-17,96	-14,70	-1845
Středočeský	35 612	37 350	31 118	25 442	4,88	-16,69	-18,24	-10170
Plzeňský	12 822	13 713	11 991	10 512	6,95	-12,56	-12,33	-2310
Královehradecký	10 785	10 787	10 181	8 575	0,02	-5,62	-15,77	-2210
Zlínský	8 887	9 197	8 807	7 964	3,49	-4,24	-9,57	-923
Vysočina	8 543	8 761	8 107	6 880	2,55	-7,46	-15,14	-1663
Pardubický	8 994	9 092	8 380	6 812	1,09	-7,83	-18,71	-2182

Zdroj: MV ČR, 2016

4.2 Trestná činnost v Libereckém kraji

Tabulka č. 3 porovnává počet trestných činů zjištěných v ČR a v Libereckém kraji. Zastoupení jednotlivých oblastí trestné činnosti se v ČR a v Libereckém kraji nijak výrazně neliší.

Tabulka č. 3: Skladba kriminality v ČR a LK v roce 2015

Trestná činnost 2014	ČR - počet	ČR - %	kraj - počet	kraj - %	odchylka (%) kraj - ČR
celková TČ	247 628	100	11 154	100	
majetková	139 092	56,17	6 128	54,94	-1,23
násilná + mravnostní	15 669	6,33	920	8,25	1,92
ostatní kriminalita	27 340	11,04	1 236	11,08	0,04
zbývající kriminalita	32 646	13,18	1 586	14,22	1,04
hospodářská	30 616	12,36	1 163	10,43	-1,94

Zdroj: MV ČR, 2016

Do **ostatní kriminality** jsou zahrnuty trestné činy výtržnictví, překupnictví, maření výkonu úředního rozhodnutí, sprejství, výroba jedů.

Do **zbývající kriminality** jsou zahrnuty trestné činy padělání a pozměňování peněz, opilství, ohrožení pod vlivem návykové látky, zanedbání povinné výživy, zavinění dopravní nehody z nedbalosti a ostatní trestná činnost.

4.2.1 Kriminogenní faktory v kraji

Počet nedobrovolně nezaměstnaných lidí se díky zlepšující ekonomické situaci a vytváření nových pracovních míst, snižuje. Přesto je nezaměstnanost jedním z nejvíce determinujících kriminogenních faktorů. I nadále přetrvává problém s umístěním čerstvých absolventů, tedy lidí do 25 let, někteří si pak prostředky k obživě obstarávají majetkovou trestnou činností a trestnou činností na úseku nealkoholové toxikomanie. Na druhou stranu se do bezpečnostní situace v Liberci a okolí promítá vysoká četnost průmyslové výroby, především výrobků pro automobilový průmysl, kovodělné a plastikářské výroby. S tím je spojený příliv pracovních sil z celé ČR a zahraničí, zejména z Polské republiky. Tento stav je setrvalý po dobu několika posledních let. Právě snižování nezaměstnanosti je jedním z nevýraznějších faktorů, které se promítly do snížení nápadu kriminality v uplynulém roce.

Bezpečnostní situaci v Libereckém kraji v roce 2013 výrazně ovlivnila amnestie vyhlášená prezidentem České republiky. Propuštění pachatelů odsouzených k trestu odnětí svobody se začalo projevovat na nápadu trestné činnosti již v měsících únoru a březnu a to zejména v oblasti majetkové trestné činnosti. V roce 2014 a 2015 nápad trestné činnosti poklesl i díky tomu, že amnestovaní pachatelé byli coby recidivisté odsouzeni k novým trestům odnětí svobody. Lze konstatovat, že se Policie České republiky a justiční orgány s tímto kriminogenním faktorem již vypořádaly.

Bezpečnostní situaci v okrese Liberec ovlivňuje nerovnoměrné rozmístění obyvatel okresu s koncentrací v městských sídlech, v nichž žije 84,5% obyvatel, vysoká hustota osídlení (170,5 obyvatel na km²) a poloha okresu na hranicích se Spolkovou republikou Německo a Polskou republikou.

Z pohledu územního odboru Semily patří k největším rizikovým faktorům především to, že celé jeho teritorium patří k turisticky nejnavštěvovanějším v rámci ČR a má nejvíce ubytovacích zařízení z celého Libereckého kraje. V létě je cílem turistů především oblast Českého ráje a v zimním období západní polovina Krkonoš a část Jizerských hor.

Obdobně je na tom v zimním období územní odbor Jablonec nad Nisou s rekreačními středisky ve zbytku Jizerských hor a v letním období územní odbor Česká Lípa v oblasti okolo Máchova jezera, kde je soustředěno velké množství komerčních i soukromých rekreačních objektů, a kde je pořádáno velké množství významných kulturních akcí.

Policie se zde tedy potýká s velkou migrací osob (pachatelů i poškozených). S turistickým ruchem souvisí i sezónnost v oblasti zaměstnávání v ubytovacích a rekreačních zařízeních.

Velká členitost terénu okresů Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily, poloha v takzvaném „Trojmezí“, přítomnost rychlostní komunikace spojující Liberecký kraj s Prahou a dále směřující do Spolkové republiky Německo a Polska, ovlivňuje rychlý a špatně kontrolovatelný pohyb pachatelů ze zahraničí a přináší sebou problémy s objasňováním trestné činnosti páchané pachateli z jiných krajů České republiky.

Na území Libereckého kraje mají své sídlo dva prvoligové fotbalové kluby (FC Slovan Liberec a FK Jablonec) a jeden klub hokejové extraligy (HC Bílí tygři Liberec). S tím souvisí i nárazové zhoršení bezpečnostní situace v době, kdy se konají domácí utkání, z nichž některá lze označit přímo za riziková. Krajské ředitelství policie Libereckého kraje zajišťuje veřejný pořádek a bezpečnost i v době konání kulturních akcí, kterých je na území Libereckého kraje pořádáno velké množství. Za nejvýznamnější z nich lze považovat Benátskou noc nebo akci s názvem „Mácháč“, což jsou hudební festivaly, kterých se účastní několik tisíc návštěvníků.

Významným faktorem, který v roce 2015 ovlivnil kriminalitu pozitivním směrem, bylo personální posílení krajského ředitelství o 6 nových služebních míst. Všechna tato místa byla zařazena na dopravní inspektoráty a na službu pro zbraně a bezpečnostní materiál, tedy na služební místa zařazené do přímého výkonu služby. Podaří-li se tento pozitivní trend do budoucna udržet, lze i nadále očekávat kladné výsledky jak v oblasti sníženého nápadu trestné činnosti, tak v oblasti objasněnosti. Lze říci, že škála a význam kriminogenních faktorů jsou v teritoriu prakticky neměnné.

4.3 Jednotlivé druhy trestné činnosti

4.3.1 Přestupky

Na úseku přestupkového řízení bylo v hodnoceném období službou pořádkové policie evidováno celkem 40.034 přestupků řešených v blokovém řízení. Z tohoto počtu bylo převážné množství přestupků řešeno na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu. Oproti roku 2014 došlo k poklesu o 2.728 přestupků řešených blokově. V uvedené tabulce nejsou zahrnuty přestupky řešené ostatními službami (dopravní policie, cizinecká policie, služba pro zbraně a bezpečnostní materiál). Přestupků řešených bez blokového řízení bylo celkem 15.802, což je pokles o 1.014 (-6%) přestupků. Takové přestupky byly oznámeny k projednání příslušnému správnímu orgánu, nebo byly odloženy.

V oblasti nápadu přestupků majetkového charakteru bylo v roce 2015 evidováno celkem 6.027 přestupků, což je o 1.142 méně než v předcházejícím roce. Objasněnost majetkových deliktů zůstala prakticky nezměněná. Nápad přestupků proti veřejnému pořádku posuzovaných podle § 47 přestupkového zákona byl v roce 2015 celkem 1.160. Z tohoto počtu se policistům podařila objasnit převážná většina z nich. Nápad přestupků proti občanskému soužití v roce 2015 byl zjištěn v počtu 3.232 případů. Z toho bylo 1.790 skutků objasněno.

Lze konstatovat, že vývoj v přestupkové oblasti kopíruje klesající tendenci vývoje nápadu trestné činnosti.

4.3.2 Majetková kriminalita

V Libereckém kraji došlo meziročně k poklesu nápadu majetkových trestných činů více než o 14%. Zároveň s tím se podařilo na tomto úseku dosáhnout nepatrného zvýšení objasněnosti. V obou nejvýraznějších položkách, tedy u krádeží vloupáním a u krádeží prostých, došlo k rapidnímu poklesu zjištěných případů. Předmětem zájmu pachatelů trestné činnosti jsou věci, které lze snadno zpeněžit. Nezanedbatelným zájmem pachatelů jsou i krádeže kovů za účelem prodeje do sběren druhotných surovin. V roce 2015 bylo na území Libereckého kraje zaznamenáno 12 případů, kdy cílenou obětí trestného činu byly osoby seniorského věku. Oproti roku 2014 tak došlo k poklesu o 8 případů (-40%), což lze přičítat i preventivním aktivitám, které seniory upozorňují na některé typy rizikového chování. Provedeným vyhodnocením nápadu trestné činnosti krádeží motorových vozidel v Libereckém kraji za období roku 2015 byl zaznamenán, v porovnání se stejným obdobím roku 2014, pokles počtu odcizených vozidel. Nepatrně se snížila objasněnost na této problematice.

Tabulka č. 4: Skladba majetkové kriminality v ČR a LK v roce 2015

Trestná činnost 2015	ČR - počet	ČR - %	kraj - počet	kraj - %	odchylka (%)	kraj - ČR
majetková celkem	139 092	100	6 128	100		

krádeže vloupáním	34 476	24,79	1 772	28,92	4,13
krádeže prosté	84 793	60,96	3 407	55,6	-5,36
ostatní	19 823	14,25	949	15,49	1,23

Zdroj: MV ČR, 2016

Ostatní kriminalita zahrnuje trestné činy podvod, zpronevěru, zatajení cizí věci, poškozování a neoprávněné užívání cizí věci, pytláctví a ostatní TČ.

Tabulka č. 5: Skladba krádeží prostých v ČR a LK v roce 2015

Trestná činnost 2015	ČR - počet	ČR - %	kraj - počet	kraj - %	odchylka (%) kraj - ČR
krádeže prosté celkem	84 793	100	3 407	100	
kapesní	13 060	15,40	115	3,38	-12,03
jiné na objektech	7 703	9,08	360	10,57	1,48
motorová vozidla dvoustopá	6 292	7,42	601	17,64	10,22
věci z aut	18 457	21,77	517	15,17	-6,59
součástky z aut	5 036	5,94	122	3,58	-2,36
jízdní kola	7 229	8,53	273	8,01	0,51
krádeže v bytech	2 869	3,38	158	4,64	1,25
v jiných objektech	17 890	21,10	945	27,74	6,64
ostatní	5 364	6,33	288	8,45	2,13

Zdroj: MV ČR, 2016

Tabulka č. 6: Skladba krádeží vloupáním v ČR a LK v roce 2015

Trestná činnost 2015	ČR - počet	ČR - %	kraj - počet	kraj - %	odchylka (%) kraj - ČR
krádeže vloupáním	34 476	100	1 772	100	
do obchodů	2 130	6,18	86	4,85	-1,32
do restaurací a hostinců	1 343	3,90	48	2,71	-1,19
do bytů	3 127	9,07	89	5,02	-4,05
do chat	2 553	7,41	207	11,68	4,28
do rodinných domků	3 768	10,93	141	7,96	-2,97

Zdroj: MV ČR, 2016

Tabulka č. 7: TČ výtržnictví a sprejství ze skupiny „ostatní TČ“ v ČR a LK v roce 2015

Trestná činnost 2015	ČR - počet	ČR - %	kraj - počet	kraj - %	odchylka (%) kraj - ČR
ostatní TČ celkem	27 340	100	1 236	100	
výtržnictví	2 891	10,57	147	11,89	1,32
sprejství	4 122	15,08	113	9,14	-5,93

Zdroj: KŘ PČR, 2016

4.3.3 Násilná kriminalita

V roce 2015 došlo oproti loňskému roku ke zvýšení nápadu nejzávažnější násilné trestné činnosti. Krajské ředitelství řešilo celkem devět případů trestného činu vraždy. U tří případů šlo o dokonanou vraždu, ve třech případech se jednalo o stádium pokusu, tři případy byly ve stádiu přípravy. Kromě jednoho skutku se oběti a pachatelé znali, u jednoho případu byl motivem majetkový prospěch, u ostatních se jednalo o řešení osobních vztahů. Odbor obecné kriminality řešil dva případy loupežných přepadení, kdy v prvním případě se jednalo o loupežné přepadení směnárny v Harrachově, v druhém případě šlo o loupež spáchanou na občanu Polska. V rámci násilné trestné činnosti odbor obecné kriminality řešil tři případy úmrtí na Českolipsku a Semilsku. V jednom případě šlo o pokus těžké újmy mezi osobami bez domova. U celkového počtu loupeží spáchaných v Libereckém kraji došlo k poklesu. Největší podíl na této trestné činnosti mají loupeže spáchané na ulici. Oběťmi jsou nejčastěji starší a zranitelnější senioři. Pachatelé útočí zpravidla zezadu, často si vybírají místa, která jsou z dosahu kamerových systémů. U takových případů chybí stopy a zpravidla i popis pachatele. Typově spadají pachatelé těchto loupeží mezi osoby nemajetné, často se závislostí na omamných a psychotropních látkách.

Tabulka č. 8: Skladba násilné kriminality v ČR a LK v roce 2015

	ČR - počet	ČR - %	kraj - počet	kraj - %	odchylka (%) kraj - ČR
násilná trestná činnost	15 669	100	920	100	
loupeže	1 995	12,73	106	11,52	-1,21
úmyslné ublížení na zdraví	5 229	33,37	281	30,54	-2,83
nebezpečné vyhrožování	2 197	14,02	146	15,87	1,85
vydírání	1 232	7,86	97	10,54	2,68
porušování domovní svobody	2 251	14,37	155	16,85	2,48

Zdroj: MV ČR, 2016

V tabulce č. 8 jsou uvedeny pouze statisticky nejvýznamnější násilné trestné činy evidované v ČR a v kraji. V tabulce nejsou zařazeny trestné činy této skupiny - např. násilí na veřejných činitelích a policistech, omezování a zbavení osobní svobody, týrání svěřené osoby, neoprávněné zasahování do práv a další.

4.3.4 Hospodářská kriminalita

Rok 2015 neznamenal ve struktuře ani výši nápadu hospodářské kriminality v Libereckém kraji žádnou podstatnou změnu proti předchozím obdobím. Celkový nápad se mírně snížil. Mezi nejzastoupenější trestné činy v této oblasti patří neustále trestný čin neoprávněného držení platebního prostředku, úvěrový podvod, podvod a zpronevěra. Mezi hojně zastoupené trestné činy na území Libereckého kraje dále patří trestné činy proti měně (padělání a pozměnění peněz, udávání padělaných a pozměněných peněz), i když je zaznamenáván pokles proti předchozímu roku. Opět dominují bankovky české měny. Nejčastějším padělkem je bankovka o nominální hodnotě 1000 Kč. V roce 2015 jich bylo v Libereckém kraji celkem zadrženo 33. Nejčastější padělanou měnou bylo v našem kraji EURO. Nejčastější padělanou bankovou byla bankovka o nominální hodnotě 500 EUR, kterých bylo zajištěno celkem 9 kusů. Nápad daňové trestné činnosti zaznamenal mírný nárůst. Tento trend je pravděpodobně možno přičíst ofenzivnější činnosti jak správců daně, tak policejních

orgánů a jejich úzké spolupráci. Mezi nejčastěji krácené daně patří zejména daň z přidané hodnoty, spotřební daň a daň z příjmu. Jsou evidovány poznatky o tzv. karuselových řetězcích, kterými protéká zboží původně ze zahraničí přes Českou republiku opětovně do zahraničí jen za účelem vylákání nadměrného odpočtu DPH za současného nezaplacení daně na vstupu do České republiky. Jde o velmi sofistikovanou trestnou činnost, kdy články řetězce se i průběžně obměňují a je velmi těžké tuto trestnou činnost prokazovat. Bude zajímavé vyhodnotit, jaký vliv bude mít na tuto trestnou činnost nově zavedené kontrolní hlášení k dani z přidané hodnoty povinné od ledna 2016. Rozmáhajícím se fenoménem se stávají neoprávněné přístupy do elektronického (internetového bankovníctví), kdy se lstí umístěnou ve virtuálním prostředí pachatelé zmocňují přihlašovacích a potvrzovacích údajů k internetovému bankovníctví a tyto pak zneužijí ke svému obohacení, využívají možnosti k rychlému přístupu k jakékoli informaci a možnosti ovládat elektronické systémy pomocí celosvětové internetové sítě v podstatě odkudkoliv. Pachatelé závažné hospodářské činnosti využívají nových technických možností při vzájemné komunikaci, které jsou dnes lehce přístupné a využitelné. Byly opětovně zaznamenány jednotlivé případy nekalé soutěže.

4.3.5 Informační kriminalita

Oddělení informační kriminality odboru analytiky služby kriminální policie a vyšetřování Krajského ředitelství policie Libereckého kraje zajišťovalo v roce 2015, podobně, jako v předchozích letech, průběžně servisní činnost pro další články zřízené v rámci krajského ředitelství. Nově, od počátku roku 2015, nebyly již do žurnálu zařazovány plošně všechny případy, kde pachatel použil mobilní telefon, e-mail či sociální síť. Naopak pro další využití jsou monitorovány jen případy, kdy je výpočetní technika přímo cílem útoku či její použití v rámci trestné činnosti hraje rozhodující roli.

V souvislosti s trestnou činností dochází kontinuálně k nárůstu IT kriminality, ovšem segmentace profilu pachatelů, v návaznosti na typ trestné činnosti, se mění. Pachatelé informační kriminality se „profesionalizují.“ Dochází tedy ke stagnaci počtu podvodů spáchaných na úseku IT kriminality, ke kterým pachatel nepotřebuje vyšší než uživatelské znalosti výpočetní techniky (typicky podvody na inzertních portálech). Naproti tomu však dochází k páchaní trestné činnosti na úseku IT kriminality mnohem sofistikovanějším způsobem. V rámci své činnosti se tak oddělení informační kriminality v roce 2015 více setkávalo s používáním anonymizačních služeb, které umožňují skrýt informace důležité k dopadení pachatele (IP adresa). Při legalizaci finančních prostředků dochází i nadále k zakládání bankovních účtů na tzv. „bílé koně,“ aniž by tyto osoby o zneužití svých údajů věděly. Hojně využívané jsou i nadále anonymní platební karty (Blesk peněženka, Coop karta, Napka). Přibývá rovněž případů, kdy pachatelé nakupují za finanční prostředky, odcizené z bankovních účtů, virtuální měnu, kterou následně převádí mezi mnoha dalšími účty, aby ztížili jejich identifikaci. Oproti roku 2014 dochází obecně k nárůstu využívání technologií (anonymizéry, malware, phishing), ke kterým již nepostačují běžné uživatelské znalosti výpočetní techniky. Růstovou tendenci si zachovaly rovněž statistiky podvodných e-shopů, jak počtem jednotlivých případů, tak počtem poškozených. Pokud je e-shop již od počátku provozování komerčně propagován (placená reklama), je reálné během 2-3 měsíců způsobit škodu v řádech statisíců až milionů korun českých stovkám až tisícům poškozených. Pokud jsou e-shopy provozovány pomocí služeb (hosting, doména, bankovní účet), které nabízí české společnosti, daří se tyto případy objasňovat. I nadále zůstává velmi problematickou oblast dožadování informací ze zahraničí. Nehledě na formu (mezinárodní právní pomoc, příkaz soudu) není tato kapitola dostatečným způsobem legislativně zajištěna, případně není právo na mezinárodní úrovni účinně vymáháno. V souvislosti se shora zmíněnou profesionalizací pachatelů, kteří využívají stále sofistikovanější technologie, a právě za účelem zmaření efektivního

vedení vyšetřování, využívají zahraniční služby. Tímto způsobem přibývá případů, které nelze objasnit, neboť nezbytná součinnost od zahraničních společností. V obecné rovině značné množství pachatelů opouští konvenční metody podvodného jednání a uchyluje se k sofistikovanějším prostředkům, které velmi znesnadňují jejich odhalení. V souvislosti s touto trestnou činností došlo v průběhu roku k růstu výše škod až řádově. Pachatelé se již tolik nesoustředí na útoky, kterými napadali fyzické osoby, resp. jejich bankovní účty, ale orientují se na korporátní sféru, kde páchají škody v řádech statisíců až milionů korun v každém jednotlivém případě.

4.3.6 Korupce

Krajské ředitelství policie Libereckého kraje má pro řešení a předcházení rizika výskytu korupce u policistů krajského ředitelství vytvořen plán hlavních kontrolních úkolů a zaměření obecné kontroly. Na tomto plánu se s odborem vnitřní kontroly podílí i kancelář ředitele krajského ředitelství (oddělení ochrany a kontroly osobních údajů a oddělení ochrany utajovaných informací).

Mimo plán hlavních kontrolních úkolů je odborem vnitřní kontroly prováděna další kontrolní činnost, ať již formou neplánovaných obecných kontrol (kontrolních průzkumů) nebo získávání údajů o pracovní činnosti policistů krajského ředitelství a o jejich profesionalitě při výkonu služby. Odbor vnitřní kontroly dále projednává a vyhodnocuje podání stížností občanů na policisty krajského ředitelství. Průběžně také kontroluje činnost policistů na jednotlivých útvech nebo odborech krajského ředitelství. Celkovou činností a množstvím kontrol, které jsou odborem vnitřní kontroly Krajského ředitelství policie Libereckého prováděny, ale i každodenní důslednou kontrolní činností vedoucích pracovníků, by měl být úspěšně eliminován výskyt korupčního jednání policistů a občanských zaměstnanců krajského ředitelství. Uvedenému nasvědčuje i fakt, že stejně tak, jako v předchozích letech, ani v roce 2015 nebyl odborem vnitřní kontroly prověřován žádný případ korupčního jednání policistů. Zatímco v roce 2014 nebyl zaznamenán žádný případ korupčního jednání, v roce 2015 územní odbory v Libereckém kraji vyšetřovali 4 takové případy. Jednalo se o případy přijetí úplatku úřední osobou nebo o pokus o podplácení, kdy k přijetí úplatku úřední osobou nedošlo.

4.3.7 Mravnostní kriminalita

Nápad a objasněnost mravnostní kriminality v Libereckém kraji je dlouhodobě v meziročním porovnání přibližně na stejné úrovni. Celkově v Libereckém kraji nedošlo k výraznému poklesu ani k výraznému nárůstu trestných činů mravnostního charakteru. I objasněnost obdobná. Nejvyšší podíl na nápadu mravnostní kriminality mají dlouhodobě trestné činy pohlavní zneužití a znásilnění. Mírný nárůst byl zaznamenán u zločinů znásilnění, kde bylo obětí dítě mladší 15 let. Toto je zapříčiněno zejména přísnějším posuzováním okolností bezbrannosti dítěte, kdy hraniční případy mezi zločinem pohlavní zneužití a zvláště závažným zločinem znásilnění jsou v případě malých dětí v počátku posuzovány přísnější kvalifikací a dále také tím, že dívky ve věku blízkém 15 let mají dobrovolný pohlavní styk, a když to (ve většině případů náhodně) vyjde najevo, tak nechtějí dobrovolnost styku přiznat a uvedou, že byly znásilněny. V roce 2015 nebylo v Libereckém kraji šetřeno žádné podezření na sérii mravnostních trestných činů násilného charakteru.

4.3.8 Veřejný pořádek

V období od 1. ledna do 31. prosince 2015 proběhlo v rámci KŘP LK 362 dopravně bezpečnostních akcí a bezpečnostních opatření, což je v průměru 30 akcí za měsíc. V roce 2014 jich bylo celkem 497. Do opatření kromě dopravně bezpečnostních akcí jsou zahrnuty i kulturní akce většího rozsahu (festivaly, koncerty a slavnosti). Mezi největší kulturní akce lze zahrnout tradiční Benátskou noc a hudební festival České hrady. Z největších sportovních akcí, které se konaly na území Libereckého kraje v roce 2015 lze vyjmenovat jednoznačně účast FC Slovanu Liberec a FK Jablonec v Evropské fotbalové lize, účast Bílých Tygrů Liberec v hokejové Champions league, Jizerskou 50, Rally Bohemia, závod horských kol Author cup, Malevil cup, zápas Světové ligy ve volejbale mezi ČR a Jižní Koreou, Night of Warriors, Setkání mistrů - motoristický podnik na autodromu Sosnová a v neposlední řadě je třeba zmínit i zajištění veřejného pořádku při množství domácích zápasů fotbalové ligy mužstev FC Slovanu Liberec, FK Jablonec a domácích rizikových zápasech HC Bílých Tygrů Liberec. Bezpečnostní opatření na území KŘP Libereckého kraje se hlavně týkají sportovních událostí. Nejvíce policistů krajského ředitelství je nasazováno při bezpečnostních opatřeních týkajících se hokejových, ale hlavně fotbalových zápasů, kdy je kladen důraz zejména na dodržování veřejného pořádku mimo stadiony, ať už se jedná o zabezpečení příjezdu a odjezdu fanoušků, tak i jejich pohybu po městech. Největší a nejrozsáhlejší bezpečnostní opatření na KŘP Libereckého kraje proběhlo v březnu v souvislosti s návštěvou prezidenta republiky Miloše Zemana, který navštívil postupně všechny okresy Libereckého kraje.

Rok 2015 byl spojen s přílivem migrantů z arabských zemí cestujících do Německa. V souvislosti s touto problematikou docházelo ke kontrolám v rámci celé republiky a přepravě těchto uprchlíků do záchytných zařízení. V souvislosti s problematikou migrantů se na území KŘP Libereckého kraje uskutečnilo opatření k zajištění klidného průběhu demonstrace konané v říjnu v Liberci. V roce 2015 došlo k téměř dvojnásobnému počtu nasazení krajské pořádkové služby a antikonfliktního týmu Krajského ředitelství policie Libereckého kraje oproti roku 2014.

4.4 Pachatelé trestné činnosti

Pokles počtu trestně stíhaných pachatelů (o 7%) odpovídá snížení počtu objasněných trestných činů (o 10%). Při hodnocení níže uvedené tabulky „pachatelé trestné činnosti“ je třeba brát v úvahu pokles trestné činnosti o 10%, tedy podíl recidivistů na kriminalitě je v zásadě stejný a recidivisté se na trestné činnosti podílejí i nadále téměř v polovině všech objasněných případů. Ve zjištěných údajích lze vystopovat i pozitivní vývoj u věkové skupiny mladistvých pachatelů (15 – 17 let), kde byl meziročně zaznamenán pokles o 14,7% (po odečtu 4,7%). Meziročně naopak došlo k podstatnému zhoršení v oblasti trestných činů spáchaných nedospělými pachateli a to i přesto, že do této věkové skupiny cíleno velké množství preventivních akcí. Vzhledem k blízkosti státní hranice s Polskou republikou a Spolkovou republikou Německo, jsou pachatelé trestné činnosti v určitém množství trestných činů a přestupků cizinci. Této problematice byla i v roce 2015 věnována zvláštní pozornost a byla přijata některá opatření. Mezi ty patří zejména prohloubení spolupráce se zahraničními partnery a zvýšený výkon služby v příhraničních oblastech.

Tabulka č. 9: Pachatelé trestné činnosti v roce 2014 a 2015

Pachatelé trestné činnosti na KRP LK	celkem pachatelů trestné činnosti	z toho recidivistů	z toho cizinců	z toho nezletilých (do 14 let)	z toho mladistvých (15 - 17 let)
na KŘP LK v roce 2014	5542	2685	321	68	116
na KŘP LK v roce 2015	5114	2427	335	82	99

rozdíl (počet):	-428	-258	14	14	-17
Rozdíl v %	-7,7	-9,6	4,4	20,6	-14,7

Zdroj: KŘ PČR, 2016

Tabulka č. 10: Počet vyšetřovaných a stíhaných osob v Libereckém kraji a srovnání s ČR rok 2015

Trestná činnost	celkem osob	nezletilí (do 14 let)	tj. %	rozdíl % k ČR	mladiství (15 - 17)	tj %	rozdíl % k ČR	recidivisté	tj %	rozdíl % k ČR
násilná	620	13	2,10	-0,33	26	4,19	0,29	250	40,32	-8,07
mravnostní	84	7	8,33	0,79	10	11,9	-1,72	16	19,05	-11,43
krádeže vloupáním	337	12	3,56	0,53	18	5,34	-0,18	211	62,61	-5,83
krádeže prosté	808	14	1,73	0,54	26	3,22	0,21	543	67,20	-6,29
ostatní	980	22	2,24	0,77	11	1,12	-1,34	560	57,14	-3,64
zbývající	1278	1	0,08	-0,02	2	0,16	-0,12	518	40,53	-3,36
hospodářská	732	1	0,14	0,09	2	0,27	-0,31	217	29,64	-4,60
celková TČ	5 114	82	1,60	0,40	99	1,94	-0,21	2427	47,46	-4,58

Zdroj: MV ČR, 2016

4.5 Oběti trestné činnosti

Struktura jednotlivých trestných činů odpovídají oběti trestné činnosti. Komplexním zhodnocením rolí obětí v genezi trestných činů, vztahů mezi pachateli a oběťmi, postavení obětí v procesu odhalování, vyšetřování a soudního projednávání trestních věcí nebyla v hodnoceném období v teritoriu Libereckého kraje zjištěna žádná kriminalisticky významná změna charakteristiky obětí. Procentuální zastoupení jednotlivých skupin se meziročně prakticky vůbec nezměnilo. Pozornost je však věnována některým specifickým skupinám obětí latentních typů kriminality zejména ve směru k domácímu násilí, týrání svěřené osoby, pohlavnímu zneužití a kyberšikaně. Zvláště sledovaná je oblast trestné činnosti páchané na seniorech. Společně se seniory jsou nezletilí a mladiství skupinou obětí, která má omezené možnosti se trestnému činu bránit.

Krajské ředitelství spolupracuje v oblasti pomoci obětem trestné činnosti s Intervenčním centrem i dalšími organizacemi působícími v této oblasti. Vezmeme-li v úvahu věkové rozložení obyvatelstva, je zřejmé, že nejrizikovější skupinou je mládež ve věku od 15 do 17 let (v populaci zastoupená přibližně 2,5%, ale oběť trestné činnosti v 4% sledovaných případů), u ostatních skupin lze říci, že počty trestných činů odpovídají početnímu zastoupení obětí v populaci.

Tabulka č. 11: Oběti trestné činnosti v Libereckém kraji za rok 2014 a 2015

Věkové skupiny	1 - 14 let	15 – 17 let	18 – 59 let	60 let a více
2014	151	66	1 138	200
2015	159	73	1 169	230
rozdíl	8	7	31	30
rozdíl v %	5,3	10,6	2,7	15

Zdroj: KŘ PLK, 2016

4.6 Územní rozložení kriminality a teritoriální rozdíly

Nejvyšší nápad trestné činnosti v rámci Libereckého kraje připadá na území okresu Liberec a tento podíl meziročně stoupá (+3%). Tato skutečnost je dána zejména faktem, že zde leží krajské město, okres je územně členitý, je hustě zalidněný a leží na hranicích s Polskou republikou a Spolkovou republikou Německo. Z porovnání nápadu trestné činnosti v letech 2014 a 2015 na územích jednotlivých okresů v Libereckém kraji lze konstatovat, že dochází k jejímu poklesu. Zatímco u okresu Česká Lípa jde o pokles nepatrný, v případě okresů Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily se jedná o pokles zásadní v řádu stovek trestných činů za rok. Z níže uvedené tabulky je patrné, že na všech územních odborech v roce 2015 se objasněnost zásadním způsobem nelišila od roku předchozího. Zjistit pachatele u více, než poloviny trestných činů se podařilo v loňském roce v Semilech. Dobrých výsledků v nápadu trestné činnosti i objasněnosti se podařilo dosáhnout i přes množství kulturních a společenských akcí, které v roce 2015 proběhly na území Libereckého kraje, a i přes to, že byla Policie České republiky nucena přijmout řadu opatření souvisejících s migrací osob z Blízkého východu a Severní Afriky. Při meziročním srovnání rozložení kriminality docházíme k závěru, že poměr nápadu trestné činnosti se meziročně zásadně nezměnil, nepatrně vzrostl poměr okresu Česká Lípa na úkor okresu Jablonec nad Nisou, což odpovídá tomu, že na Českolipsku nepoklesl nápad trestné činnosti tak výrazně, jako u ostatních libereckých okresů. Z údajů o počtu trestných činů přepočítaných na 10 tisíc obyvatel vyplývá, že výrazně nejbezpečnějším okresem Libereckého kraje je i nadále okres Semily s „pouhými“ 155 skutky.

Tabulka č. 12: Územní rozložení kriminality – srovnání roku 2014 a 2015

Kriminalita v působnosti územních odborů	Územní odbor	2014	2015	porovnání
Počet trestných činů	Česká Lípa	3019	2988	-31
	Jablonec n. N.	2535	1951	-584
	Liberec	5532	5045	-487
	Semily	1418	1170	-248
Počet objasněných trestných činů	Česká Lípa	1546	1658	112
	Jablonec n. N.	1200	954	-246
	Liberec	2487	2179	-308
	Semily	766	618	-148
Objasněnost v %	Česká Lípa	51,2	47,4	-3,8
	Jablonec n. N.	47,3	48,9	1,6
	Liberec	45,0	43,2	-1,8
	Semily	54,0	53,8	-0,2
Počet trestných činů na 10 tisíc obyvatel	Česká Lípa	285,0	282,0	-3,0
	Jablonec n. N.	276,0	213,0	-63,0
	Liberec	317,0	289,0	-28,0
	Semily	188,0	155,0	-33,0
Zkrácené přípravné řízení	Česká Lípa	728	685	-43
	Jablonec n. N.	699	593	-106
	Liberec	1085	744	-341
	Semily	267	194	-73

4.7 Analýza trestných skutků dle působnosti obvodních oddělení Policie ČR v Libereckém kraji

V této části koncepce je sledována trestná činnost v jednotlivých obvodních odděleních Policie ČR v Libereckém kraji. Systém obvodních oddělení je rozdělen do čtyř typů podle kritérií stanovených Ministerstvem vnitra ČR. Základními kritérii je velikost obvodu, počet obyvatel obvodu, počet trestných činů spáchaných v dané lokalitě, počet policistů působících v obvodu a další. V jednotlivých obvodních odděleních jsou výrazné rozdíly v počtu obyvatel. Z důvodu možnosti srovnání mezi jednotlivými okresy byl stanoven srovnávací ukazatel – index. Tzn., že byl proveden přepočet zjištěných trestných činů na 10 tisíc obyvatel. Na základě indexů bylo následně sestaveno pořadí jednotlivých okresů v kraji. Indexu bylo využito i v jiných kapitolách bezpečnostní analýzy. Níže je uveden vzorec přepočtu:

$$\frac{\text{Počet evidovaných klientů, trestné činnosti atd.}}{\text{Počet obyvatel ve správním obvodu}} \times 10\,000$$

POZOR: Index kriminality je třeba interpretovat s ohledem na místní charakteristiku obvodních oddělení. Například index kriminality bude vyšší v obvodním oddělení s místy s vyšší koncentrací osob, jako jsou například vlaková nádraží, turistická centra, či náměstí, která koncentrují kriminalitu díky vyššímu pohybu osob. Tyto osoby ovšem nemají v daném OO PČR trvalé bydliště, tedy se do indexu započítává pouze jimi spáchaná trestná činnost. V Libereckém kraji je takovým místem typicky Harrachov.

V Libereckém kraji je celkem v současné době 31 obvodních oddělení Policie ČR. Ve městech, kde je zřízeno více obvodních oddělení, nebylo možné zjistit počet obyvatel v jednotlivých obvodech policejních okrsků. Z tohoto důvodu byla obvodní oddělení v území Statutárního města Liberce. Nisou srovnávána jako jeden celek s ostatními obvodními odděleními Policie ČR působícími v kraji. Stejným byla řešena i obvodní oddělení v území Statutárního města Jablonce nad Nisou.

Tabulka č. 13: Zatíženost územních odborů PČR dle vybraných kritérií v územní působnosti LK za rok 2015 (pořadí uváděno dle indexu kriminality)

TČ v okresech kraje		celková trestná činnost			násilná + mravnostní		
Okres	počet obyvatel	absolutní počet	index	pořadí	absolutní počet	index	pořadí
Česká Lípa	103 037	2 988	290	2.	285	27,7	1.
Jablonec n. N.	89 987	1 951	216,8	3.	195	21,7	3.
Liberec	171 007	5 045	295	1.	456	26,7	2.
Semily	74 563	1 170	157	4.	105	14,7	4.

Zdroj: KŘ PLK, 2016 a SLBD 2011

Tabulka č. 14: Zatíženost územních odborů PČR dle vybraných kritérií v územní působnosti LK za rok 2015 (pořadí uváděno dle indexu kriminality)

TČ v okresech kraje		krádeže vloupáním			krádeže prosté		
okres	počet obyvatel	absolutní počet	index	pořadí	absolutní počet	index	pořadí
Česká Lípa	103 037	444	43,1	2.	876	85	2.
Jablonec n. N.	89 987	292	32,4	3.	604	67,1	3.

Liberec	171 007	803	47	1.	1 645	96,2	1.
Semily	74 563	233	31,2	4.	282	37,8	4.

Zdroj: KŘ PLK, 2016 a SLBD 2011

4.7.1 Okres Česká Lípa

V okrese Česká Lípa je celkem osm obvodních oddělení Policie ČR. Níže je uveden přehled pořadí jednotlivých obvodních oddělení Policie ČR ve sledovaných oblastech kriminality v okrese Česká Lípa. Pořadí bylo sestaveno podle zjištěných indexů, které nám určují počet trestných činů na 10 tisíc obyvatel.

V roce 2015 byl nejvyšší index celkové trestné činnosti ve správní oblasti Obvodního oddělení Policie ČR (dále jen „OO PČR“) v České Lípě.

V oblasti násilné a mravnostní kriminality byl nejvyšší index zjištěn v obvodu OO PČR ve Stráži pod Ralskem. Na dalších místech skončily obvody OO PČR v Jablonném pod Ještědí, České Lípě a Doksech. Nejnižší index byl zjištěn v obvodu OO PČR v Žandově. Jeho hodnota činila 14,2 trestných činů násilné a mravnostní kriminality na 10 tisíc obyvatel.

Tabulka č. 15: Zatíženost obvodních oddělení PČR v okrese Česká Lípa (celkem, násilná + mravnostní) za rok 2015

Okres Česká Lípa		celková trestná činnost			násilná + mravnostní		
obvodní oddělení	počet obyvatel v OO PČR	absolutní počet	index	pořadí	absolutní počet	index	pořadí
Cvikov (IV)	6 215	176	283,1	5.	14	22,5	6.
Česká Lípa (II)	38 566	1 210	313,7	2.	116	30	3.
Doksy (III)	10 755	326	303,1	3.	29	26,9	4.
Mimoň (III)	12 634	308	243,8	6.	32	25,3	5.
Nový Bor (III)	21 011	506	240,8	7.	46	21,9	7.
Stráž p. R. (III)	6 444	190	294,8	4.	25	38,8	1.
Žandov (IV)	7 065	102	144,3	8.	10	14,2	8.
Jablonné v P. (IV)	3 961	170	429,2	1.	13	32,8	2.
Celkem	106 651	2988			285		

Zdroj: PP PČR, 2016

V oblasti krádeží vloupáním byl nejvyšší index zjištěn v obvodu OO PČR v Jablonném v Podještědí. Na dalších místech skončily obvody PČR ve Stráži pod Ralskem a Cvikově. Nejnižší index byl zjištěn u obvodu OO PČR v Žandově. V oblasti krádeží prostých byl nejvyšší index zjištěn v obvodu OO PČR v Jablonném v Podještědí. Na dalších místech skončily OO PČR v Doksech a České Lípě. Nejnižší index byl zjištěn v obvodu PČR v Žandově.

Tabulka č. 16: Zatíženost obvodních oddělení PČR v okrese Česká Lípa (krádeže vloupáním, krádeže prosté) za rok 2015

Okres Česká Lípa	krádeže vloupáním	krádeže prosté
------------------	-------------------	----------------

obvodní oddělení	počet obyvatel v OO PČR	absolutní počet	index	pořadí	absolutní počet	index	pořadí
Cvikov (IV)	6 215	33	53,1	3.	48	77,2	5.
Česká Lípa (II)	38 566	157	40,7	5.	369	95,7	3.
Doksy (III)	10 755	50	46,5	4.	111	103,2	2.
Mimoň (III)	12 634	41	32,4	7.	55	43,5	7.
Nový Bor (III)	21 011	69	32,8	6.	183	87,1	4.
Stráž p. R. (III)	6 444	35	54,3	2.	48	74,5	6.
Žandov (IV)	7 065	14	19,8	8.	21	29,7	8.
Jablonné v P. (IV)	3 961	45	113,6	1.	41	103,5	1.
Celkem	106 651	444			876		

Zdroj: PP PČR, 2016

4.7.2 Okres Jablonec nad Nisou

V okrese Jablonec nad Nisou je celkem 6 obvodních oddělení Policie ČR. Nejvíce trestných činů v indexovém vyjádření bylo spácháno v obvodu OO PČR ve Smržovce. Nejnižší index celkové kriminality byl zjištěn v obvodu OO PČR v Železném Brodě. Taktéž je tomu v oblasti násilné a mravnostní kriminality.

Tabulka č. 17: Zatíženost obvodních oddělení PČR v okrese Jablonec nad Nisou (celkem, násilná + mravnostní) za rok 2015

Okres Jablonec nad Nisou		celková trestná činnost			násilná + mravnostní		
obvodní oddělení	počet obyvatel v OO PČR	absolutní počet	index	pořadí	absolutní počet	index	pořadí
Jablonec n. N. (II) + Mšeno n. N. (III)	45 305	1 148	253,4	2.	100	22,1	3.
Rychnov (IV)	6 395	118	184,5	4.	13	20,3	4.
Smržovka (III)	7 003	236	337	1.	21	30,0	1.
Tanvald (III)	15 242	315	206,7	3.	40	26,2	2.
Železný Brod (III)	13 438	134	99,7	5.	21	15,6	5.
Celkem	87 383	1951			195		

Zdroj: PP PČR, 2016

V oblasti krádeží vloupáním byl nejvyšší index zjištěn v obvodu OO PČR ve Smržovce. Nejnižší index byl zjištěn u obvodu PČR v Rychnově. V oblasti krádeží prostých byl nejvyšší index zjištěn v obvodu OO PČR v Jablonci nad Nisou. Nejnižší index byl zjištěn v obvodu PČR v Železném Brodě.

Tabulka č. 18: Zatíženost obvodních oddělení PČR v okrese Jablonec nad Nisou (krádeže vloupáním, krádeže prosté) za rok 2015

Okres Jablonec nad Nisou	celková trestná činnost	násilná + mravnostní
--------------------------	-------------------------	----------------------

obvodní oddělení	počet obyvatel v OO PČR	absolutní počet	index	pořadí	absolutní počet	index	pořadí
Jablonec n. N. (II) + Mšeno n. N. (III)	45 305	161	35,5	2.	385	85	1.
Rychnov (IV)	6 395	12	18,7	5.	41	64,1	3.
Smržovka (III)	7 003	50	71,4	1.	57	81,4	2.
Tanvald (III)	15 242	43	28,2	3.	82	53,8	4.
Železný Brod (III)	13 438	26	19,3	4.	39	29	5.
Celkem	87 383	292			604		

Zdroj: PP PČR, 2016

4.7.3 Okres Liberec

V okrese Liberec je celkem 11 obvodních oddělení Policie ČR. Z tohoto počtu jsou čtyři oddělení v Liberci. V roce 2015 bylo nejvíce trestných skutků zjištěno ve správních oblastech Obvodních oddělení PČR Liberec (Liberec – centrum, Vápenka, Vesec a Vratislavice). V Liberci bylo spácháno i nejvíce trestných činů v indexovém vyjádření. Naproti tomu nejnižší index byl zjištěn v obvodu OO PČR v Hejnicích.

V oblasti násilné a mravností kriminality byl nejvyšší index zjištěn v Novém Městě pod Smrkem. Nejnižší index byl zjištěn v obvodu OO PČR v Hejnicích.

Tabulka č. 19: Zatíženost obvodních oddělení PČR v okrese Liberec (celkem, násilná + mravnostní) za rok 2015

Okres Liberec		celková trestná činnost			násilná + mravnostní		
obvodní oddělení	počet obyvatel v OO PČR	absolutní počet	index	pořadí	absolutní počet	index	pořadí
Český Dub (IV)	8 190	120	164,5	7.	21	25,6	4.
Frydlant (III)	13 498	318	235,6	4.	30	22,2	6.
Hejnice (IV)	6 769	95	140,3	8.	8	11,8	8.
Chrastava (III)	10 486	270	257,5	3.	25	23,8	5.
Hrádek n. N. (III)	9 363	292	311,9	2.	25	26,7	3.
Nové Město p. S. (IV)	4 496	104	231,3	5.	17	37,8	1.
Hodkovice n. M. (IV)	8 374	128	152,9	6.	16	19,1	7.
Liberec – centrum Liberec – Vápenka Liberec – Vesec (III) Liberec – Vratislavice (III)	102 113	3 718	364,1	1.	314	30,8	2.
Celkem	163 289	5045			456		

Zdroj: PP PČR, 2016

V oblasti krádeží vloupáním byl nejvyšší index zjištěn v obvodu OO PČR v Chrastavě. Nejnižší index byl zjištěn u obvodu PČR v Hejnicích.

V oblasti krádeží prostých byl nejvyšší index zjištěn v obvodech OO PČR v Liberci. Nejnižší index byl zjištěn v obvodu OO PČR v Českém Dubu.

Tabulka č. 20: Zatíženost obvodních oddělení PČR v okrese Liberec (krádeže vloupáním, krádeže prosté) za rok 2015

Okres Liberec		celková trestná činnost			násilná + mravnostní		
obvodní oddělení	počet obyvatel v OO PČR	absolutní počet	index	pořadí	absolutní počet	index	pořadí
Český Dub (IV)	8 190	32	39,1	4.	21	25,6	8.
Frýdlant (III)	13 498	61	45,2	3.	87	64,5	3.
Hejnice (IV)	6 769	10	14,8	8.	24	35,5	7.
Chrastava (III)	10 486	60	57,2	1.	62	59,1	4.
Hrádek n. N. (III)	9 363	29	31	6.	71	75,8	2.
Nové Město p. S. (IV)	4 496	17	37,8	5.	18	40,0	6.
Hodkovice n. M. (IV)	8 374	14	16,7	7.	39	46,5	5.
Liberec – centrum Liberec – Vápenka Liberec – Vesec (III) Liberec – Vratislavice (III)	102 113	580	56,8	2.	1 323	129,6	1.
Celkem	163 289	803			1645		

Zdroj: PP PČR, 2016

4.7.4 Okres Semily

V okrese Semily je celkem šest obvodních oddělení Policie ČR. V roce 2015 bylo nejvíce trestných skutků zjištěno ve správní oblasti Obvodního oddělení Policie ČR v Turnově.

Nejvíce trestných činů v indexovém vyjádření bylo spácháno v obvodu OO PČR v Harrachově – 705 trestných činů na 10 tisíc obyvatel. Na dalších místech jsou obvody OO PČR v Rokytnici nad Jizerou a v Turnově. Nejnižší index celkové kriminality byl zjištěn v obvodu OO PČR v Lomnici nad Popelkou.

V oblasti násilné a mravností kriminality byl nejvyšší index v obvodu OO PČR v Harrachově. Na dalších místech skončily obvody OO PČR v Jilemnici, hodnota indexu však byla oproti Harrachovu téměř čtyřikrát nižší. Nejnižší index byl zjištěn v obvodu OO PČR v Semilech.

Tabulka č. 21: Zatíženost obvodních oddělení PČR v okrese Semily (celkem, násilná + mravnostní) za rok 2015

Okres Semily		celková trestná činnost			násilná + mravnostní		
obvodní oddělení	počet obyvatel v OO PČR	absolutní počet	index	pořadí	absolutní počet	index	pořadí
Jilemnice (III)	16 355	237	145,0	4.	30	18,3	2.
Lomnice n. P. (IV)	8 168	107	131,0	6.	8	9,8	5.
Rokytnice n. J. (III)	3 136	111	354,0	2.	4	12,8	4.

Semily (III)	16 819	225	133,8	5.	15	8,9	6.
Turnov (II)	24 382	382	156,7	3.	37	15,2	3.
Harrachov (III)	1 532	108	705,0	1.	11	71,8	1.
Celkem	70 392	1170			105		

Zdroj: PP PČR, 2016

V oblasti krádeží vloupáním byl nejvyšší index zjištěn v obvodu OO PČR v Harrachově. Nejnižší index byl zjištěn u obvodu PČR v Lomnici nad Popelkou. Stejně pořadí bylo i v oblasti krádeží prostých.

Tabulka č. 22: Zatíženost obvodních oddělení PČR v okrese Semily (krádeže vloupáním, krádeže prosté) za rok 2015

Okres Semily		celková trestná činnost			násilná + mravnostní		
obvodní oddělení	počet obyvatel v OO PČR	absolutní počet	index	pořadí	absolutní počet	index	pořadí
Jilemnice (III)	16 355	54	33,0	3.	64	39,1	3.
Lomnice n. P. (IV)	8 168	17	20,8	6.	17	20,8	6.
Rokytnice n. J. (III)	3 136	32	102,0	2.	30	95,7	2.
Semily (III)	16 819	52	30,9	4.	51	30,3	5.
Turnov (II)	24 382	55	22,6	5.	84	34,4	4.
Harrachov (III)	1 532	23	150,1	1.	36	235,0	1.
Celkem	70 392	233			282		

Zdroj: PP PČR, 2016

4.7.5 Pořadí obvodních oddělení PČR v Libereckém kraji dle indexu kriminality

Na základě zjištěných indexů (počet trestných činů na 10 tisíc obyvatel) za rok 2015 je níže sestaveno pořadí obvodních oddělení Policie ČR v kraji. V posledních letech je kriminalitou většinou nejvíce zatížena rekreační oblast Harrachova. Na opačném konci pořadí jsou obvody OO PČR v Železném Brodě, Lomnici nad Popelkou a Semilech. Kde je více jak 7x nižší index než v nejvíce zatížené oblasti Harrachova.

Tabulka č. 23: Pořadí obvodních oddělení PČR v Libereckém kraji dle indexu kriminality

Pořadí	Obvodní oddělení PČR (stupeň OO PČR)	Index
1.	Harrachov (III)	705
2.	Jablonné v P. (IV)	429,2
3.	Liberec – centrum	364,1
4.	Rokytnice n. J. (III)	354
5.	Smržovka (III)	337
6.	Česká Lípa (II)	313
7.	Hrádek n. N. (III)	311,9
8.	Doksy (III)	303,1

9.	Stráž p. R. (III)	294,8
10.	Cvikov (IV)	283,1
11.	Chrastava (III)	257,5
12.	Jablonec n. N. (II) + Mšeno n. N. (III)	253,4
13.	Mimoň (III)	243,8
14.	Nový Bor (III)	240,8
15.	Frýdlant (III)	235,6
16.	Nové Město p. S. (IV)	231,3
17.	Tanvald (III)	206,7
18.	Rychnov (IV)	184,5
19.	Turnov (II)	156,7
20.	Hodkovice n. M. (IV)	152,9
21.	Český Dub (IV)	146,5
22.	Jilemnice (III)	145
23.	Žandov (IV)	144,3
24.	Hejnice (IV)	140,3
25.	Semily (III)	133,8
26.	Lomnice n. P. (IV)	131
27.	Železný Brod (III)	99,7

CELKOVÁ KRIMINALITA 2015
INDEX TČ

4.8 Analýza rizikovosti území se vztahem k prevenci kriminality

Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2012 až 2015 zavedla základní způsoby a kritéria stanovování míry rizikovosti území ve vztahu k prevenci kriminality, které dodržuje i současná Strategie. Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality MV ČR zpracuje každoročně tabulky rizikovosti území. Vzhledem k nedostupnosti dat za obce s rozšířenou působností se v roce 2015 sledovaly dvě úrovně území kraje a okresy (jedná se o bývalé okresy). V rámci těchto území je pro stanovení rizikovosti sledován:

- počet trestných činů (přechinů i zločinů) v daném území k 31. prosinci předchozího kalendářního roku, který je přepočtem na 10 000 obyvatel – index trestné činnosti
- počet nezaměstnaných v daném území k 31. prosinci předchozího kalendářního roku, který je přepočtem na 10 000 obyvatel – index nezaměstnanosti
- počet vyplacených sociálních dávek závislých na výši příjmu (počty vyplacených testovaných dávek státní sociální podpory a hmotné nouze) v daném území k 31. prosinci předchozího kalendářního roku, který je přepočtem na 10 000 obyvatel – index chudoby

K sestavení tabulek rizikovosti jsou jednotlivé indexy sečteny a jejich následný součet určí index rizikovosti ČR v daném roce. Území mající průměrný indexem rizikovosti vyšší než tento průměr jsou označena za riziková.

4.8.1 Rizikovost krajů ČR k 31. 12. 2015

V roce 2015 byl průměrný index rizikovosti ČR 1 651,2 bodů. Kraje mající index vyšší jsou považovány za rizikové. Liberecký kraj tedy v roce 2015 patřil z hlediska kriminality mezi kraje rizikové.

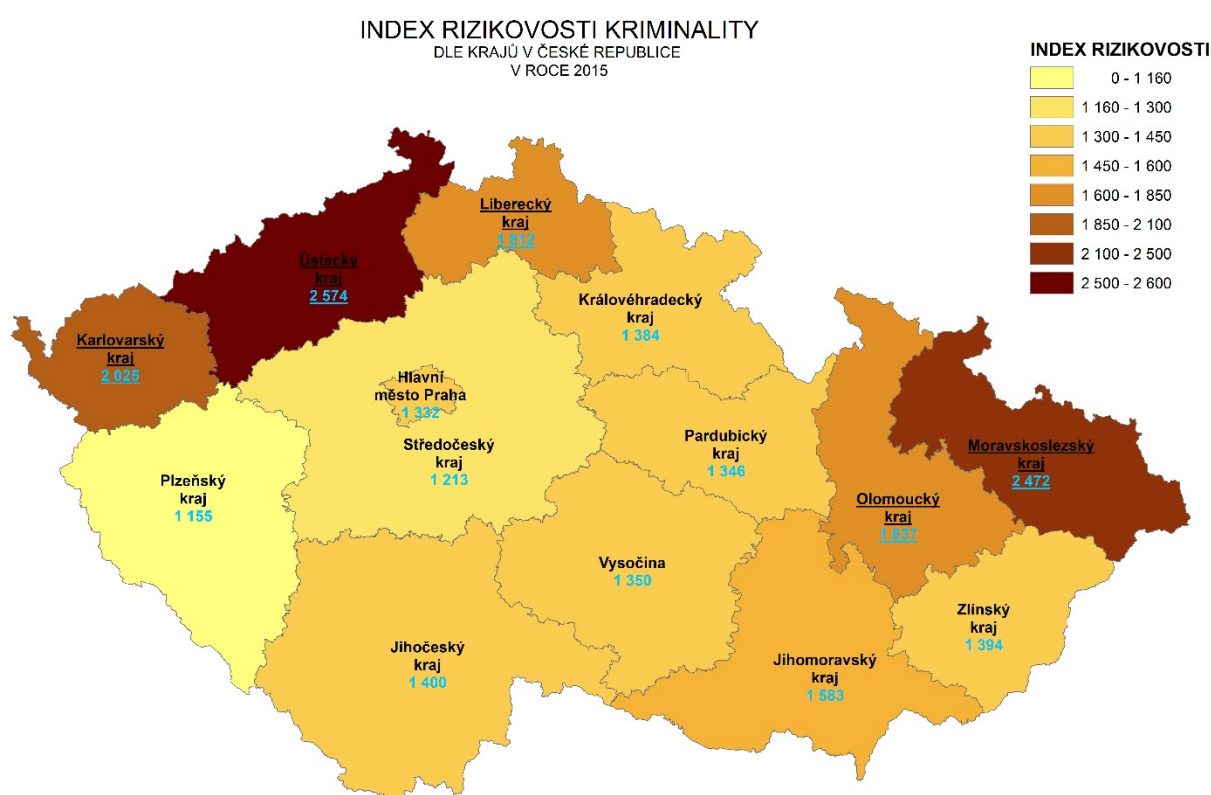
Tabulka č. 24: Rizikovost vyšších územně samosprávných celků – krajů za rok 2015

	Počet obyvatel	Index nezaměstnanosti	Index počtu vyplacených sociálních dávek	Index kriminality	Součet indexů kraje	Pořadí podle indexu
Ústecký kraj	825 120	617,1	1700,6	506,8	2573,7	1
Moravskoslezský kraj	1 221 832	597,8	1624,4	250,1	2472,2	2
Karlovarský kraj	300 309	500,1	1331,9	192,6	2024,6	3
Olomoucký kraj	636 356	489,1	1149,0	198,6	1836,7	4
Liberecký kraj	438 609	444,1	1114,1	253,9	1812,1	5
Jihomoravský kraj	1 170 078	477,1	903,2	203,0	1583,5	6
Jihočeský kraj	636 707	354,2	848,6	197,6	1400,3	7
Zlínský kraj	586 299	408,3	850,0	136,2	1394,5	8
Královéhradecký kraj	551 909	337,0	891,9	155,6	1384,5	9
Kraj Vysočina	510 209	417,5	797,8	135,1	1350,3	10

Pardubický kraj	515 985	350,2	864,2	132,0	1346,4	11
Praha	1 243 201	294,3	531,2	506,8	1332,2	12
Středočeský kraj	1 302 336	363,5	657,6	192,3	1213,3	13
Plzeňský kraj	573 469	322,6	650,2	182,4	1155,2	14
Celkem ČR	10 512 419	429,7	986,7	234,8	1651,2	

Zdroj: MV ČR, 2016

Mapové zobrazení rizikovosti kriminality krajů v České republice za rok 2015

4.8.2 Rizikovost kriminality okresů Libereckého kraje k 31. 12. 2015

V roce 2015 bylo nad průměrným indexem rizikovosti ČR 28 okresů, počínaje okresem Most, který dosáhl součtu indexů 3 404,30 bodů a konče okresem Praha - východ, který dosáhl 652,33 bodů. V Libereckém kraji je nejvíce rizikový okres Česká Lípa, u něhož index rizikovosti v roce 2015 dosahoval 1 959,23 bodů. Naproti tomu okres Semily byl s počtem 1 406,67 bodů pod průměrným indexem rizikovosti, a tudíž byl z hlediska kriminality považován za nerizikový.

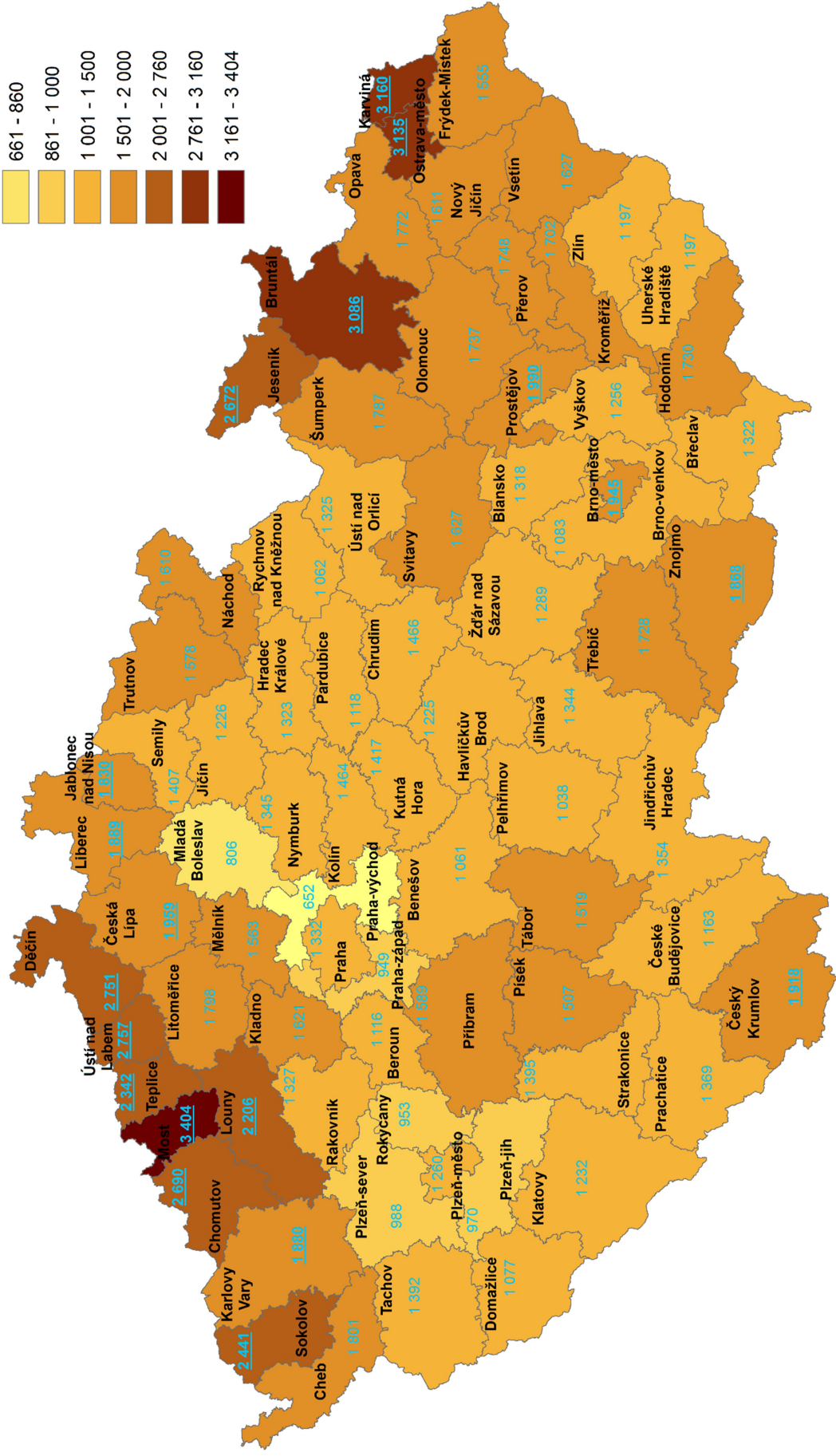
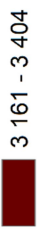
V následující tabulce jsou okresy Libereckého kraje seřazeny podle míry rizikovosti.

Tabulka č. 25: Rizikovost okresů Libereckého kraje v roce 2015

	počet obyvatel	uchazeči o zaměstnání	počet vyplacených sociálních dávek	kriminalita	index nezaměstnaných	index počtu vyplacených soc. dávek	index kriminality	součet	Pořadí dle indexů
Česká Lípa	102 923	4 271	129 060	2 988	414,97	1 253,95	290,31	1 959,23	1
Liberec	172 370	8 332	191 880	5 045	483,38	1 113,19	292,68	1 889,25	2
Jablonec n. N.	89 819	3 662	108 252	1 951	407,71	1 205,22	217,21	1 830,15	3
Semily	74 121	3 242	60 144	1 170	437,39	811,43	157,85	1406,67	4

Zdroj: OPK MV ČR, 2015

V ROCE 2015

5. SOCIÁLNĚ DEMOGRAFICKÁ ANALÝZA LIBERECKÉHO KRAJE

5.1 Základní demografické údaje

Liberecký kraj se nachází na severu České republiky při hranicích s Německem a Polskem. Délka hranice s Polskem (Dolnoslezské vojvodství) činí přibližně 130 km, délka hranic s Německem (spolková země Sasko) přibližně 20 km. Na západě kraj sousedí s Ústeckým krajem, na jihu se Středočeským krajem a na východě a jihovýchodě s Královéhradeckým krajem. Společně s kraji Královéhradeckým a Pardubickým tvoří region soudržnosti NUTS II - Severovýchod. Krajské město Liberec se nachází vzdušnou čarou přibližně 85 km na severoseverovýchod od Prahy. Svoji rozlohou 3 163 km² (4,0 % z rozlohy ČR) je Liberecký kraj (s výjimkou Prahy) nejmenším v České republice. Ke konci roku 2015 žilo v Libereckém kraji 439 639 obyvatel (4,2 % obyvatel ČR), je tedy po Karlovarském kraji druhým populačně nejmenším. Svoji hustotou 139 obyvatel/km² je však šestým nejhustěji zalidněným v ČR a mírně překračuje průměrnou hustotu zalidnění pro ČR.

Nejvyšším bodem kraje je krkonošský vrchol Kotel (1 435 m n. m.), nejnižším pak místo ve Frýdlantském výběžku, kde řeka Smědá opouští Českou republiku, které leží ve výšce 208 m n. m. Krajem prochází rozvodí mezi Baltským a Severním mořem. Severní část kraje je odvodňována do Nisy a Odry a tedy do Baltského moře, zbytek kraje do Labe a tedy do Severního moře. Liberecký kraj má ze všech krajů nejnižší podíl orné půdy a nejvyšší podíl lesní půdy na celkové rozloze. Nachází se zde 6 velkoplošných chráněných území. Liberecký kraj má převážně průmyslový charakter. Významnou pozici zde zaujímají průmysl skla a bižuterie, výroba a zpracování plastů, strojírenství a odvětví zpracovatelského průmyslu s úzkou vazbou na výrobu automobilů. Automobilová výroba zaujímá téměř třetinu tržeb z průmyslové činnosti. Tradiční textilní průmysl v důsledku výrazného útlumu postupně ztratil a nadále ztrácí své významné postavení. Kdysi významná textilní produkce představovala v roce 2008 jen necelá 3% tržeb ve zpracovatelském průmyslu, pokles produkce zaznamenala i pro kraj tradiční sklářská výroba. V ekonomice kraje má nezanedbatelné postavení cestovní ruch. Z více než 700 tisíc ubytovaných v kraji přijíždí zhruba necelá třetina ze zahraničí. Počet návštěvníků kraje však postupně klesá. V zemědělství jsou hlavními plodinami obiloviny a píce v návaznosti na chov skotu.

Liberecký kraj se skládá ze čtyř okresů – Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily. Obvodů obcí s rozšířenou působností je v Libereckém kraji 10 - Česká Lípa, Frýdlant, Jablonec nad Nisou, Jilemnice, Liberec, Nový Bor, Semily, Tanvald, Turnov a Železný Brod. Pověřených obecních úřadů (obce II. stupně) je v Libereckém kraji celkem 21 - kromě 10 výše jmenovaných i Český Dub, Cvikov, Doksy, Hodkovice nad Mohelkou, Hrádek nad Nisou, Chrastava, Jablonné v Podještědí, Lomnice nad Popelkou, Mimoň, Nové Město pod Smrkem a Rokytnice nad Jizerou. Dvě města v kraji mají statut statutárního města. Jedná se o Statutární město Liberec a Statutární město Jablonec nad Nisou.

V Libereckém kraji leží 215 obcí. Pouze 5 obcí má více než 10 tisíc obyvatel - Liberec, Jablonec nad Nisou, Česká Lípa, Turnov a Nový Bor a 10 obcí má 5-10 tisíc obyvatel.

Tabulka č. 26: Nejvýznamnější obce kraje podle počtu obyvatel

Obec	Počet obyvatel k 31. 12. 2012	Počet obyvatel k 31. 12. 2013	Počet obyvatel k 31. 12. 2014	Počet obyvatel k 31. 12. 2015
Liberec	102 113	102 301	102 562	103 288
Jablonec nad Nisou	45 305	45 453	45 594	45 510

Česká Lípa	36 957	36 805	36 943	37 158
Turnov	14 342	14 335	14 362	14 349
Nový Bor	12 004	11 962	11 859	11 844
Semily	8 630	8 576	8 548	8 447
Frýdlant	7 565	7 591	7 565	7 548
Hrádek nad Nisou	7 642	7 651	7 613	7 626
Tanvald	6 698	6 622	6 531	6 477
Mimoň	6 690	6 577	6 532	6 501
Železný Brod	6 354	6 319	6 220	6 082
Chrastava	6 239	6 217	6 198	6 213
Lomnice n. Popelkou	5 643	5 617	5 597	5 568
Jilemnice	5 616	5 596	5 499	5 515
Doksy	5 188	5 199	5 204	5 190

Zdroj: ČSÚ Liberec, 2015

5.2 Demografický vývoj

V minulých několika letech počet obyvatel v Libereckém kraji vzrůstal jednak zásluhou kladného salda zahraniční migrace a také převahou počtu narozených nad počtem zemřelých. K celkovému poklesu obyvatel došlo v roce 2014 a stejně tak je tomu i v roce 2015. Z územního pohledu má na celkovém počtu obyvatel kraje největší zásluhu okres Liberec. Vývoj základních demografických ukazatelů je zobrazen v obvodech pověřených obecními úřady (dále jen POÚ), kterých je v Libereckém kraji 21. Vzhledem k nedostatku některých dat je provedeno hodnocení některých ukazatelů pouze za obvody obcí s rozšířenou působností (dále jen ORP), případně za okresy. Obvody POÚ se mezi sebou výrazně liší rozlohou, počtem obyvatel i počtem v nich existujících obcí. Rozlohou největšími obvody jsou Česká Lípa, Mimoň a Frýdlant. Nejmenším obvodem jsou ve všech parametrech Hodkovice nad Mohelkou, kam územně přísluší pouze tato obec. Velmi malé jsou rozlohou i počtem obyvatel obvody Nové Město pod Smrkem a Jablonné v Podještědí. Nejvíce obyvatel žije v obvodech nejlidnatějších měst, tedy v Liberci, v Jablonci nad Nisou a v České Lípě. Nejvíce obcí (37) přísluší do obvodu Turnov, což je téměř dvojnásobek oproti druhé nejvyšší hodnotě. Stav je způsoben existencí malých obcí v okolí, které neváží střediskové funkce a nemohou tedy vytvořit samostatný obvod. Největší hustotu zalidnění má logicky obvod Liberec, kam je řazeno pouze město Liberec a 4 malé okolní obce. Velmi vysoká je hustota zalidnění na Jablonecku. Nejméně zalidněné jsou Doksy.

V Libereckém kraji existuje celkem 39 měst. Podíl městského obyvatelstva je zásadním způsobem ovlivněn vymezením jednotlivých obvodů. Nejvyšší je urbanizace u obvodů buď s malým počtem obcí, nebo těch, jejichž součástí je velké město. Proto mají nejvyšší míru urbanizace nejmenší obvody Hodkovice nad Mohelkou, Jablonné v Podještědí a Rokytnice nad Jizerou a dále také Liberec a Jablonec nad Nisou. Vysoce urbanizované je ale i Tanvaldsko. Vysoké urbanizaci Doksy pomáhá zařazení Dubé mezi města. Nejméně urbanizováno je Jilemnicko a Českodubsko. Nutné je připomenout, že za obyvatele měst je považováno veškeré obyvatelstvo obcí, které jsou řazeny mezi města. Tato charakteristika je samozřejmě nepřesná. Například již zmíněná Dubá sestává z 20 částí, ale pouze část Dubá lze považovat za město. Podobně Český Dub tvoří 15 částí a městský charakter mají pouze 4. Podíl městského obyvatelstva se v Libereckém kraji pohybuje okolo 70%. V roce 2014 to bylo 77,5%, v roce 2015 je to 77,4%.

Tabulka č. 27: - Základní údaje o obvodech POÚ

Obvod POÚ	Rozloha (ha)	Počet obyvatel 31. 12. 2014	Počet obyvatel 31. 12. 2015	Počet obcí	Hustota zalidnění (obyvatel/km ²)	Podíl městského obyvatelstva (%)
Cvikov	10 994	6 149	6 176	5	56,2	71,7
Česká Lípa	33 010	51 660	51 832	20	157,0	80,8
Český Dub	17 417	8 186	8 254	11	47,4	46,3
Doksy	24 637	8 913	8 918	12	36,2	77,7
Frýdlant	28 798	19 650	19 660	15	68,3	66,5
Hodkovice nad Mohelkou	1 349	2 834	2 843	1	210,7	100,0
Hrádek nad Nisou	7 530	9 365	9 374	3	124,5	81,4
Chrastava	12 457	10 554	10 609	6	85,2	58,6
Jablonec nad Nisou	14 231	55 375	55 323	11	388,7	90,3
Jablonné v Podještědí	6 422	3 754	3 751	2	58,4	97,5
Jilemnice	20 661	17 590	17 575	18	85,1	31,4
Liberec	12 663	107 293	108 098	5	853,7	95,6
Lomnice nad Popelkou	10 277	10 506	10 469	9	101,9	53,2
Mimoň	29 564	15 954	15 931	9	53,9	79,5
Nové Město pod Smrkem	6 133	4 921	4 882	3	79,6	77,2
Nový Bor	9 095	20 140	20 164	11	221,7	78,6
Rokytnice nad Jizerou	7 198	4 748	4 698	3	65,3	94,8
Semily	12 730	15 340	15 250	13	119,8	63,8
Tanvald	19 061	20 903	20 806	10	109,2	84,0
Turnov	24 713	32 858	32 953	37	133,3	47,4
Železný Brod	7 405	12 158	12 073	11	163,0	50,4
Liberecký kraj	316 345	438 851	439 639	215	139,0	77,4

Zdroj: ČSÚ Liberec, 2015

5.3 Populační vývoj

Populační vývoj Libereckého kraje se nijak výrazně neodchyluje od vývoje v ostatních krajích České republiky. Nejvýznamnější nárůst počtu obyvatel byl v letech 2010 až 2015 zaznamenán v obvodech Liberec a Jablonec nad Nisou. Nejvýraznější relativní pokles zaznamenal obvod POÚ Tanvald a Česká Lípa.

Tabulka 29 - Populační vývoj v obvodech POÚ v letech 2010 – 2015

Obvod POÚ	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Cvikov	6 248	6 198	6 215	6 174	6 149	6 176
Česká Lípa	52 360	51 699	51 658	51 542	51 660	51 832
Český Dub	8 128	8 132	8 190	8 138	8 186	8 254
Doksy	8 872	8 869	8 873	8 887	8 913	8 918
Frýdlant	19 949	19 842	19 810	19 708	19 650	19 660
Hodkovice nad Mohelkou	2 844	2 779	2 790	2 836	2 834	2 843
Hrádek nad Nisou	9 323	9 336	9 363	9 402	9 365	9 374
Chrastava	10 197	10 375	10 486	10 522	10 554	10 609
Jablonec nad Nisou	54 799	54 710	54 909	55 166	55 375	55 323
Jablonné v Podještědí	3 898	3 828	3 772	3 763	3 754	3 751
Jilemnice	17 512	17 615	17 646	17 661	17 590	17 575
Liberec	106 036	106 299	106 533	106 894	107 293	108 098

Lomnice nad Popelkou	10 777	10 694	10 580	10 531	10 506	10 469
Mimoň	16 389	16 055	16 048	15 944	15 954	15 931
Nové Město pod Smrkem	5 017	5 023	4 953	4 937	4 921	4 882
Nový Bor	20 409	20 331	20 243	20 264	20 140	20 164
Rokytnice nad Jizerou	5 040	4 945	4 878	4 802	4 748	4 698
Semily	15 569	15 547	15 457	15 347	15 340	15 250
Tanvald	21 905	21 455	21 291	21 080	20 903	20 806
Turnov	32 271	32 544	32 602	32 745	32 858	32 953
Železný Brod	12 399	12 324	12 297	12 266	12 158	12 073
Liberecký kraj	439 942	438 600	438 594	438 609	438 851	439 638

Počet obyvatel k 31. 12. 2011 byl navázán na výsledky SLDB 2011 a není srovnatelný s předchozími roky.

Zdroj: ČSÚ Liberec, 2015

5.4 Věková struktura obyvatelstva

Věková struktura obyvatelstva se ve všech obvodech kraje zhoršuje. Při porovnání roku 2015 a 2008 je patrné, že populace kraje stárne. Tento trend pak potvrzuje pokles podílu osob v produktivním věku (15-64 let). Index stárí se dlouhodobě zvyšuje a to u obou pohlaví. Obyvatelstvo Libereckého kraje má proti republikovému průměru nepatrně mladší věkovou strukturu, průměrný věk je 41,6 let. Věková skladba obyvatel je v jednotlivých oblastech kraje značně rozdílná. Zatímco na Českolipsku patří populace nejmladším v republice, naopak na Semilsku a Turnovsku je jednou z nejstarších. Z podílu jednotlivých věkových skupin je zřejmá výrazná převaha žen v nejstarší věkové skupině, od 60. roku věku. Někde však ženy početně převyšují muže již od 40. roku věku. Směrem k nejstarším věkovým skupinám se početní nerovnováha mezi pohlavími dále prohlubuje a u nejstarších osob (nad 80 let) již ženy muže převyšují několikanásobně. Podíl nejstarší složky, tedy osob nad 65 let, je u obvodů s nejhorší věkovou strukturou vůči obvodům nejmladším i o více než polovinu vyšší. U dětské složky jsou rozdíly mnohem menší. Obyvatelstvo kraje lze charakterizovat dlouhodobě nadprůměrnou úmrtností. Pozitivním faktem zůstává mladší věková struktura Libereckého kraje ve srovnání s Českou republikou.

Tabulka č. 29: Průměrný věk obyvatel kraje v letech 2009-2015

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ženy	41,6	41,8	42,0	42,3	42,5	42,8	42,9
Muži	38,7	38,9	39,2	39,4	39,7	39,9	40,1
Liberecký kraj celkem	40,1	40,3	40,6	40,9	41,1	41,4	41,6
Česká republika celkem	40,6	40,8	41,1	41,3	41,5	41,7	41,9

Zdroj: ČSÚ Liberec, 2015

5.4.1 Rozvodovost

V Libereckém kraji bylo v roce 2015 rozvedeno 1 235 manželství, což je o pouhý jeden rozvod méně než v roce 2014. Nejvíce rozvodů vykázal okres Liberec (515), nejméně okres Semily (186). 58% rozvodů se dotýkala nezletilých dětí. Během desetiletí došlo ke snížení počtu ženatých a vdaných osob v populaci. Tento vývoj je charakteristický pro celou Českou republiku. S tím souvisí i zvyšující se počet dětí narozených mimo manželství. V posledních letech se nesezdaným pářům rodí kolem 50 % dětí.

5.5 Nezaměstnanost

Od ledna roku 2013 byl v České republice zaveden nový ukazatel, který měří nezaměstnanost. Míru registrované nezaměstnanosti nahradil Podíl nezaměstnaných osob. Ten se vypočítá jako podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15-64 let ze všech obyvatel v tomto věkovém rozhraní. Podíl nezaměstnaných osob byl k 31. 12. 2015 6,24 %. Kompletní údaje nalezneme ve Statistické ročence trhu práce v České republice na daný rok.

Tabulka 30: Nezaměstnanost v ČR k 31. 12. 2015

Kraj	Uchazeči o zaměstnání celkem	Podíl nezaměstnaných v %	Pořadí	Volná pracovní místa celkem	Počet uchazečů na 1 prac. místo	Počet osob pobírajících podporu
ČR	453 118	6,24	x	102 545	4,42	108 287
Hl. m. Praha	37 218	4,20	1	15 016	2,48	7 931
Středočeský	48 102	5,41	6	13 551	3,55	12 518
Jihočeský	22 576	5,07	4	6 867	3,29	7 342
Plzeňský	18 587	4,62	2	8 458	2,20	5 368
Karlovarský	14 896	7,06	12	3 277	4,55	2 834
Ústecký	50 778	8,91	14	5 598	9,07	8 513
Liberecký	19 507	6,36	9	5 947	3,28	4 639
Královéhradecký	18 574	4,96	3	3 932	4,72	5 291
Pardubický	18 075	5,14	5	6 168	2,93	5 769
Vysočina	21 268	6,22	8	3 588	5,93	6 707
Jihomoravský	56 032	7,01	11	8 097	6,92	13 516
Olomoucký	31 058	7,01	10	5 912	5,25	7 650
Moravskoslezský	23 874	5,98	13	5 810	4,11	6 638
Zlínský	72 573	8,56	7	10 324	7,03	13 571

Zdroj: ČSÚ, 2015

5.5.1 Nezaměstnanost v Libereckém kraji

K poslednímu dni roku 2015 registrovali úřady práce působící na území Libereckého kraje celkem 19 507 neumístěných uchazečů o zaměstnání, podíl nezaměstnaných osob činil 6,36 %, to je o 0,13 procentních bodů nad republikovým průměrem. Nejvyšší podíl nezaměstnaných vykazoval okres Liberec (7,09%), nejnižší okres Jablonec nad Nisou (5,64%). Na jedno pracovní místo připadalo 3,28 uchazečů. Nejprůzračnější poměr mezi uchazeči a volnými místy vykazoval okres Česká Lípa (2,86), naopak tomu bylo v Jablonci nad Nisou (4,74).

Tabulka 31: Nezaměstnanost v Libereckém kraji

Liberecký kraj	Uchazeči o zaměstnání celkem	Podíl nezaměstnaných v %	Volná pracovní místa celkem	Počet uchazečů na 1 pracovní místo
Prosinec 2012	24 185	7,75	1 831	13,21
Prosinec 2013	25 909	8,46	2 549	10,16
Prosinec 2014	23 496	7,72	3 596	6,53
Prosinec 2015	19 507	6,36	5 947	3,28

Zdroj: ČSÚ, 2016

5.6 Analýza vybraných skupin obyvatelstva ohrožených sociálním vyloučením

5.6.1 Děti a mladiství

Na práci s dětmi ohroženými sociálně nežádoucími jevy se zaměřuje několik resortů státní správy. Klíčovou úlohu zde zaujímá Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, které kromě samotné podpory rodiny řídí výkon státní správy v oblasti sociálně-právní ochrany dětí. Tuto agendu zajišťují orgány sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD). Kromě MPSV a Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí (orgán s celorepublikovou působností se sídlem v Brně) vykonávají tuto činnost také krajské úřady (metodické vedení obcí, kontrolní činnost, vydávání pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí a náhradní rodinná péče), obecní úřady a zejména obecní úřady obcí s rozšířenou působností v rámci přenesené působnosti¹ a osoby pověřené k výkonu sociálně-právní ochrany.²

Sociálně-právní ochrana dítěte představuje zajištění práva dítěte na život, jeho příznivý vývoj, na rodičovskou péči a život v rodině, na identitu dítěte, svobodu myšlení, svědomí a náboženství, na vzdělání, zaměstnání, zahrnuje také ochranu dítěte před jakýmkoliv tělesným či duševním násilím, zanedbáváním, zneužíváním nebo vykořisťováním. Ochrana dítěte, která je širším pojmem než sociálně-právní ochrana, tak zahrnuje ochranu rozsáhlého souboru práv a oprávněných zájmů dítěte, a je proto upravena v různých právních odvětvích a v právních předpisech různé právní síly. Tvoří tak předmět činnosti celé řady orgánů, právnických a fyzických osob, a to v závislosti na jejich působnosti. Ochrana dítěte a zajišťování jeho práv se promítá do právních předpisů v oblasti rodinně právní, sociální, školské, zdravotní, daňové, občanskoprávní, trestní apod., a z toho také vyplývá okruh subjektů, které ji realizují. Z této skutečnosti je zřejmé, že právní úpravu ochrany dítěte nelze zahrnout do jediného právního předpisu. Deklarace práv dítěte, přijatá VS OSN 20. listopadu 1959 a Úmluva o právech dítěte přijatá v roce 1989, deklarují rodinu jako základní jednotku společnosti a přirozené prostředí pro růst a blaho všech svých členů a zejména dětí, která musí mít nárok na potřebnou ochranu a takovou pomoc, aby mohla plnit svou úlohu.³

Dítě tak ve smyslu těchto mezinárodních dokumentů potřebuje pro svou tělesnou a duševní nezralost zvláštní záruky, péči a odpovídající právní ochranu před narozením a po něm.

Orgány sociálně-právní ochrany dětí se zaměřují mimo jiné i na děti, které vedou zahálčivý nebo nemravný život spočívající zejména v tom, že:

- zanedbávají školní docházku,
- nepracují, i když nemají dostatečný zdroj obživy,
- požívají alkohol nebo návykové látky,
- živí se prostitucí,
- spáchaly trestný čin (provinění) nebo, jde-li o děti mladší než patnáct let, spáchaly čin jinak trestný
- opakovaně nebo soustavně páchají přestupky nebo jinak ohrožují občanské soužití,
- opakovaně se dopouští útěků od rodičů nebo jiných fyzických nebo právnických osob odpovědných za výchovu dítěte (§ 6 zákona č. 359/1999 Sb.).

¹ Bližší informace na <http://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/page1966/dalsi-organy-poskytujici-socialne-pravni-ochranu-deti->

² Seznam osob pověřených k výkonu SPOD KÚ Libereckého kraje je k dispozici na <http://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/page1966/povereni-k-vykonu-socialne-pravni-ochrany->

³ Zdroj: <http://www.mpsv.cz/cs/4>

K 1. 1. 2013 vstoupila v platnost rozsáhlá a významná novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Novela významným způsobem ovlivnila práci sociálních pracovníků s dětmi a jejich rodinami (sjednocení systému vyhodnocování situace dítěte a jeho rodiny a tvorby individuálních plánů rozvoje dítěte, povinnost uspořádat případové konference v určitých životních situacích dítěte, zavedení standardů kvality výkonu SPOD apod.). **Novela klade velký důraz na podporu setrvání dítěte v jeho rodině.** V případě, že není možné, aby dítě žilo ve své rodině, vyžaduje, aby mu byla zajištěna **individuální náhradní rodinná péče. Ta má přednost před péčí ústavní.** Novela vytváří příznivější podmínky pro výkon pěstounské péče na přechodnou dobu a výkon pěstounské péče. Zavádí nové povinnosti, ale i práva osob, které pečují o děti.

V souvislosti s touto novelou musely všechny orgány sociálně-právní ochrany (dále jen SPOD) ke dni 31. 12. 2014 zavést a naplnit **Standardy kvality sociálně-právní ochrany dětí**, jejichž obsah je upraven vyhláškou č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí. **V souvislosti se zavedením těchto standardů došlo i k navýšení nebo stabilizaci počtu pracovníků vykonávajících tuto agendu na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností (dále jen ORP) i na Krajském úřadu Libereckého kraje.** U obecních úřadů ORP je stanoveno kritérium 1 zaměstnanec na 800 dětí ve věku do 18 let, které jsou hlášeny k trvalému pobytu ve správním obvodu orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Současně musí být naplněno kritérium, že jeden zaměstnanec SPOD pracuje maximálně s 80 rodinami, v případě kurátora pro děti a mládež se 40 rodinami.

MPSV obecním úřadům obcí s rozšířenou působností rozděljuje účelovou dotaci na výkon státní správy pro sociálně-právní ochranu dětí a průběžně upravuje kritéria, podle nichž rozděljuje výši této dotace. Východiskem pro stanovení výše dotace je nejenom počet dětí v evidenci orgánu SPOD, ale i celková sociodemografická situace dětí a rodin ve správním obvodu, včetně zohlednění trestné činnosti dětí nebo na dětech (více viz Sociodemografická analýza – Mapy rozložení ohrožení dětí a rodin v ČR, SocioFactor s. r. o. 2013)⁴.

Od 1. 1. 2014 nastala účinnost **nového občanského zákoníku**⁵, který zrušil zákon o rodině a zavedl řadu změn v rozhodování o dětech. NOZ mimo jiné stanovuje, že ústavní výchova může být nad dítětem nařízena maximálně na dobu tří let. Pokud jsou důvody pro její pokračování, musí o tom rozhodnout soud v novém řízení.

Výše uvedené legislativní změny přinesly více než 100 % nárůst počtu žádostí o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se pěstouny na přechodnou dobu. K 31. 12. 2015 Krajský úřad Libereckého kraje evidoval 24 zařazených pěstounů na přechodnou dobu. V procesu odborného posouzení jsou desítky dalších žádostí. Pěstouni na přechodnou dobu přijímají na základě rozhodnutí soudu děti, které musí okamžitě z různých důvodů odejít z rodiny a potřebují umístění.

Krajský úřad Libereckého kraje (dále jen KÚ LK) sleduje trend přednostního umísťování dětí v těchto situacích do péče pěstounů na přechodnou dobu a zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, zejména na žádost rodičů nebo s jejich souhlasem. Tím dochází ke snižování podílu dětí umístěných do dětských domovů. Počet umístěných dětí mimo rodinu v Libereckém kraji a typ péče, ve které se nacházejí, sleduje KÚ LK prostřednictvím „**Analýzy dětí do 18 let umístěných**

⁴ http://www.mpsv.cz/files/clanky/15675/SOCDEM_ANALYZA_OHROZENE_DETI.pdf

⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

v pobytových zařízeních na území Libereckého kraje⁶. Záměr sledovat počet dětí žijících mimo rodinu a typ péče, kterou využívají, vznikl v rámci činnosti Poradního sboru pro sociálně-právní ochranu dětí Libereckého kraje⁷. Analýza je průběžně aktualizována vždy k pololetí tak, aby bylo možné sledovat vývoj v počtu dětí v pobytových zařízeních.

I přes výše uvedené pozitivní změny KÚ LK vnímá stále potřebu navýšení počtu pěstounů, kteří pečují o děti žijící mimo svou rodinu dlouhodobě. Za účelem vyhledávání náhradních rodičů byla v roce 2014 založena Pracovní skupina pro vyhledávání náhradních rodičů při KÚ LK⁸, která v roce 2015 vyhlásila kampaň Mít domov a rodinu „Samozřejmost nebo vzácnost?“. Krajský úřad Libereckého kraje při odboru sociálních věcí zřídil Pracovní skupinu pro vyhledávání náhradních rodičů, která se zabývá tvorbou cílené kampaně pro vyhledávání nových náhradních rodičů, zejména dlouhodobých pěstounů. Informace o této skupině, jejím zaměření a činnosti jsou veřejně přístupné na <http://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/page1966/pracovni-skupiny-v-oblasti-socialne-pravni-ochrany-deti-zrizene-pri-krajskem-uradu-libereckeho-kraje>

V rámci péče o ohrožené děti je důležitá koordinovaná spolupráce OSPOD s dalšími subjekty, zejména se školami a školskými zařízeními (s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, s Policií ČR, městskou policií, soudy, státními zastupitelstvími a Probační a mediační službou ČR. V rámci Libereckého kraje působí meziřesortní týmy na okresní úrovni, které jsou složeny právě ze zástupců výše uvedených institucí. Cílem těchto skupin je prohlubovat spolupráci a společně postupovat a volit opatření při péči o děti, zejména děti ohrožené sociálně patologickými jevy.

Nedílnou součástí sociální práce s dítětem a jeho rodinou jsou pro orgány SPOD i sociální služby, zejména sociálně-aktivizační služby pro rodiny s dětmi a nízkoprahová zařízení pro děti a mládež. Dalšími důležitými službami jsou služby rané péče a terénní sociální práce. Rozvoj a zvýšení dostupnosti těchto sociálních služeb je klíčový pro preventivní sociální práci s ohroženými dětmi a jejich rodinami.

Na práci s ohroženými dětmi a jejich rodinami se podílejí i **osoby pověřené k výkonu sociálně-právní ochrany dětí**. Krajský úřad vydává a odnímá pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí. Aktuální seznam organizací, které mají pověření a mohou vykonávat různé činnosti sociálně-právní ochrany dětí je zveřejněn na webových stránkách Libereckého kraje⁹.

I přes to, že se orgány SPOD, rodiny a další subjekty péče o děti snaží zamezit důvodům, pro které děti nejčastěji opouštějí rodinu, dochází k situacím, kdy odnětí dítěte z rodiny hrozí nebo k němu dochází. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností jsou povinny dle novely zákona v případě, že je podán k soudu návrh směřující k odnětí dítěte z rodiny, uspořádat ve věci péče o dítě případovou

⁶ Bližší informace na <http://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/page1966/poradni-sbor-pro-socialne-pravni-ochranu-deti-krajskeho-uradu-libereckeho-kraje>

⁷ Bližší informace o Poradním sboru na <http://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/page1966/poradni-sbor-pro-socialne-pravni-ochranu-deti-krajskeho-uradu-libereckeho-kraje>

Více na <http://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/page1966/pracovni-skupiny-v-oblasti-socialne-pravni-ochrany-deti-zrizene-pri-krajskem-uradu-libereckeho-kraje>

⁸ Více na <http://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/page1966/pracovni-skupiny-v-oblasti-socialne-pravni-ochrany-deti-zrizene-pri-krajskem-uradu-libereckeho-kraje>

⁹ Více na <http://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/page1966/povereni-k-vykonu-socialne-pravni-ochrany->

konferenci. Případová konference je metoda sociální práce, při které je konkrétní situace nebo problém dítěte a jeho rodiny osobně projednána za účasti rodičů dítěte, dítěte (přiměřeně jeho věku) a dalších subjektů, které rodinu a dítě znají a mohou se k ní vyjádřit.

Pokud je nutné umístit dítě mimo jeho rodinu, může být v rámci Libereckého kraje předáno do péče:

- a) **pěstouna na přechodnou dobu**, tedy do péče osoby zařazené do evidence pěstounů na přechodnou dobu vedené krajským úřadem na základě rozhodnutí soudu, nejdéle na dobu 1 roku. K 30. 6. 2015 je v evidenci KÚ LK 28 rodin, které poskytují tuto péči. K tomuto dni prošlo nebo se nachází v péči těchto pěstounů 75 dětí.
- b) **pěstounské péče** - na základě rozhodnutí soudu do péče osoby, která má zájem stát se pěstounem nebo rozhodnutí soudu o svěření dítěte do pěstounské péče. Pěstounem se může stát fyzická osoba trvale bydlící na území ČR, která má podmínky pro přijetí dítěte.
- c) **osvojení** (za situace, kdy rodiče dali souhlas k osvojení dítěte nebo za ně dal tento souhlas soud) tzn. trvale do péče osob, které se osvojením na základě rozhodnutí soudu stávají zákonnými zástupci dítěte.
- d) **do péče jiné osoby** (např. poručníka, osoby blízké dítěti) - dítě je soudem svěřeno do péče osoby, která dítě zná a má zájem převzít péči o něj a soud shledá, že má pro tuto péči vytvořené podmínky a je v zájmu dítěte mu je svěřit.
- e) **zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc** – dítě je svěřeno do péče fyzické nebo právnické osoby pověřené k výkonu sociálně-právní ochrany dětí, a to na základě žádosti zákonných zástupců dítěte nebo rozhodnutí soudu nebo žádosti dítěte nebo žádosti orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Pobyt je však možný nejdéle na dobu 3 měsíců, v odůvodněných případech na dobu 6 měsíců. V současné době na území LK existují 2 tato zařízení (v Liberci, v Jablonném v Podještědí).
- f) **dětského centra** - zařízení poskytující sociální a zdravotní péči dětem od narození do tří let. V LK je jediné zařízení, a to Dětské centrum Sluníčko v Liberci, příspěvková organizace Libereckého kraje.
- g) **dětského diagnostického ústavu** - školské zařízení zřizovaného MŠMT, které je určeno pro děti ve věku od 6 let do ukončení povinné školní docházky. Děti zde absolvují krátkodobý (2 měsíční) pobyt za účelem komplexního vyšetření a posouzení dítěte. V Libereckém kraji je jediné takové zařízení, a to v Liberci.
- h) **ústavní výchovy** - soud nařídí ústavní výchovu nad dítětem a svěří jej rozsudkem do konkrétního zařízení (dle nového občanského zákoníku), přičemž respektuje místo bydliště rodičů dítěte.

Statistické ukazatele o cílové skupině

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR vydává každoročně Statistickou ročenku z oblasti práce a sociálních věcí. Údaje nejen za rok 2015 jsou přístupné na <http://www.mpsv.cz/cs/7260>. Od roku 2015 dochází ke změně v evidenci počtu dětí, s nimiž orgány OSPOD pracují.

Tabulka č. 32: Evidence dětí a mládeže orgány OSPOD ORP v roce 2015

správní obvod ORP	počet obyvatel v ORP k 31. 12. 2015	počet případů evidovaných orgánem SPOD celkem
Česká Lípa	76 681	1 524
Frýdlant	24 542	271
Jablonec n. N.	55 323	913
Jilemnice	22 273	1 272
Liberec	142 929	1 752
Nový Bor	26 340	551
Semily	25 719	277
Tanvald	20 806	527
Turnov	32 953	781
Železný Brod	12 073	313
Celkem kraj	439 639	8181

Zdroj: KÚ Libereckého kraje, 2016

Děti v institucionální péči – ústavní a ochranná výchova a výkon vazby a trestu odnětí svobody

Péče o ohrožené děti spadá do agendy pěti ministerstev (ministerstvo práce a sociálních věcí, ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, ministerstvo zdravotnictví, ministerstvo spravedlnosti a ministerstvo vnitra). Jak již bylo uvedeno výše, Krajský úřad Libereckého kraje, od roku 2013 sleduje počet dětí v ústavní a ochranné výchově a druh institucionální péče. V Libereckém kraji bylo ke konci roku 2015 umístěno mimo rodinu do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc celkem 59 dětí. Ústavní nebo ochranná výchova byla k tomuto datu vyslovena nad 319 dětmi. Nejvíce umístěných dětí evidovali pracovníci OSPOD v České Lípě a Liberci, které jsou současně největšími městy LK. Nejnižší počet dětí v institucionální péči je evidován v Železném Brodu, Semilech a Turnově. Meziročně dochází k mírnému poklesu počtu dětí umístěných v institucionální péči.

Ústavní výchova je nařizována soudem na základě zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Nově od 1. 1. 2014 musí soud při nařízení ústavní výchovy konkrétně určit i zařízení, ve kterém bude dítě umístěno, přičemž přihlíží k návrhu rodičů a jejich bydlišti (zařízení by mělo být blízko bydliště rodiny, aby mohla s dítětem udržovat kontakt). Nově také tento zákon stanoví maximální dobu nařízení ústavní výchovy, a to tři roky. Pokud před uplynutím této lhůty nepodá nikdo k soudu návrh na prodloužení ústavní výchovy, automaticky se dítě vrací do péče rodičů. Pokud je návrh podán, soud v samostatném soudním řízení přezkoumává důvody pro další trvání ústavní péče. Vždy se zabývá otázkou, zda není možné dítěti zprostředkovat náhradní rodinnou péči. Zpravidla je nařizována dětem:

- o něž rodiče náležitě nepečují a žádná jiná alternativa výchovy dítěte se nejeví jako žádoucí, či není dostupná;
- které nemají rodiče ani jiné způsobilé pečovatele;
- jež vykazují závažné poruchy chování a dopouštějí se trestné činnosti.

Ochranná výchova je jedním z ochranných opatření, které jsou přímo definovány v zákoně č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, v platném znění. Ochrannou výchovu může soud pro mládež, dle výše uvedeného zákona, uložit

dítěti v případě, kdy spáchalo čin, za nějž trestní zákoník dovoluje uložení výjimečného trestu, a které v době spáchání činu dovršilo dvanáctý rok svého věku a bylo mladší patnácti let.

Mladistvému může soud pro mládež uložit ochrannou výchovu, pokud:

- o výchovu mladistvého není náležitě postaráno a nedostatek řádné výchovy nelze odstranit v jeho vlastní rodině nebo v rodině, v níž žije;
- dosavadní výchova mladistvého byla zanedbána;
- prostředí, v němž mladistvý žije, neposkytuje záruku jeho náležité výchovy, a nepostačuje uložení výchovných opatření.

Nejbližší oddělení pro výkon ochranné výchovy je zřízeno ve Výchovném ústavu pro děti a mládež v Boleticích u Děčína (Ústecký kraj).

Zařízeními pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy spádová pro děti z Libereckého kraje:

- Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola, mateřská škola a školní jídelna, Liberec, U Opatrovny 3 – spádová oblast pro Liberecký a Ústecký kraj, pro děti od 6 let do ukončení povinné školní docházky
- Diagnostický ústav v Praze, Lublaňská ul. – pro chlapce s ukončenou povinnou školní docházkou do 18 let,
- Diagnostický ústav v Praze Hodkovičkách – pro dívky s ukončenou povinnou školní docházkou do 18 let,
- Dětské domovy a dětské domovy se školou¹⁰
- Výchovné ústavy a dětské domovy se školou

Tabulka č. 33: Počet dětí do 18-ti let z Libereckého kraje v institucionální péči k 31. 12. 2015

správní obvod ORP	počet obyvatel v ORP k 31. 12. 2015	počet dětí v institucionální péči	počet dětí ZDVOP	počet dětí ve VV či VTOS	index dětí v institucionální péči na 10 000 obyvatel
Česká Lípa	76 681	61	10	0	7,95
Frýdlant	24 542	39	4	0	15,89
Jablonec nad Nisou	55 323	30	1	1	5,42
Jilemnice	22 273	17	1	0	7,63
Liberec	142 929	89	13	0	6,22
Nový Bor	26 340	16	0	0	6,07
Semily	25 719	9	0	0	3,50
Tanvald	20 806	33	0	0	15,86
Turnov	32 953	8	0	0	2,42
Železný Brod	12 073	0	0	0	0
Celkem kraj	439 639	319	59	3	7,26

Zdroj: KÚ Libereckého kraje, 2016

¹¹ Bližší informace o uvedených zařízeních na <http://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/page1966/dokumenty-a-analyzy>

Při výkonu trestu odnětí svobody jsou mladiství vždy umisťováni na speciální oddělení pro mladistvé. Oddělení pro výkon vazby mladistvých a zároveň pro výkon trestu odnětí svobody je v Libereckém kraji zřízeno ve Vazební věznici Liberec. K 31. 12. 2015 byl v Libereckém kraji ve výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody 1 mladiství.

Velmi ohroženou skupinou dětí (nejenom z trestně-právního pohledu) jsou děti na útěku z rodiny nebo ze školských zařízení. Děti jsou v situaci, kdy nemají zabezpečeny základní potřeby, dopouštějí se drobných krádeží nebo mohou být obětí trestné činnosti.

Se zvláštním zřetelem jsou především řešeny případy zmizení dětí, při kterých je bezprostředně ohroženo zdraví nebo život dítěte. V těchto situacích je velice důležitý rychlý přenos informací, jak mezi jednotlivými subjekty pátrání, tak i směrem k veřejnosti, která může v době bezprostředně po zmizení dítěte poskytnout relevantní informace. Pomocí při pátrání po pohřešovaném dítěti může každý z nás. Stačí se přihlásit k odběru upozornění o vyhlášeném pátrání po dítěti v ohrožení.

Pro děti v krizi je zřízena také bezplatná telefonní linka „Linka bezpečí“, která umožňuje kontakt s dětmi i prostřednictvím internetu. Internet představuje v současné době pro děti možnost získání informací i poradenství, jakož i potenciální ohrožení. Internetová kriminalita, ve vztahu k dětem zejména kyberšikana a sexuální zneužívání je další oblastí ohrožení dítěte, které je třeba se věnovat.

5.6.2 Dospělí

S účinností zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, se od 1. ledna 2007 odborné sociální poradenství poskytované obecními úřady obcí s rozšířenou působností (ORP) osobám ohroženým sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučeným stalo výkonem přenesené působnosti.

V souladu s § 92 zákona o sociálních službách ORP zajišťuje osobě, které není poskytována sociální služba, a je v takové situaci, kdy neposkytnutí okamžité pomoci by ohrozilo její život nebo zdraví, poskytnutí sociální služby nebo jiné formy pomoci, a to v nezbytném rozsahu; koordinuje poskytování sociálních služeb a poskytuje odborné sociální poradenství osobám ohroženým sociálním vyloučením z důvodu předchozí ústavní nebo ochranné výchovy nebo výkonu trestu, osobám, jejichž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby, a osobám, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností; přitom spolupracuje se zařízeními pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, s Vězeňskou službou České republiky, Probační a mediační službou České republiky, správními úřady a územními samosprávnými celky, na základě oznámení zdravotnického zařízení podle zvláštního právního předpisu zjišťuje, zda je nezbytné poskytnout osobě umístěné ve zdravotnickém zařízení služby sociální péče a zprostředkovává možnost jejich poskytnutí; v případě, že nelze služby sociální péče osobě poskytnout, sděluje neprodleně tuto skutečnost zdravotnickému zařízení, ve kterém je osoba umístěna.

Tato služba je tradičně nazývána „sociální kurátorství“ a je také, jako jediná sociální služba, garantována státem. Sociální kurátoři navštěvují osoby ohrožené sociálním vyloučením v průběhu výkonu trestu na jejich žádost a nabízejí osobám odborné poradenství k zajištění finanční a hmotné pomoci po propuštění popř. se podílejí na informačních besedách pro odsouzené před výstupem z výkonu trestu. Dále sociální kurátory vyhledávají s žádostí o pomoc osoby po propuštění z VTOS, osoby umístěné v psychiatrických léčebnách, osoby bez domova. Osoby ohrožené trestnou činností využívají i jiných sociálních služeb (např. intervenčního centra nebo poradny pro oběti trestných

činů). Sociální kurátor při spolupráci s osobami využívá v návaznosti na další sociální služby působící na území Libereckého kraje.

V Libereckém kraji v současné době poskytuje **azylové bydlení** několik poskytovatelů sociálních služeb. Azylové domy pro muže jsou v Liberci (o.s. Návrat), v Jablonci nad Nisou (o.s. Naděje) a v České Lípě (Sociální služby města Česká Lípa). Azylový dům pro ženy je v Jablonci nad Nisou (o.s. Naděje). Azylové domy pro matky s dětmi jsou v Liberci a ve Stráži nad Nisou (Oblastní charita Liberec) a v České Lípě (Farní charita ČL). V LK nejsou dostupné azylové domy pro rodiny s dětmi nebo pro muže s dětmi. V případě, že města vlastní ubytovny, sociální kurátoři jich často využívají k zajištění ubytování jednak pro osoby propuštěné z VTOS, ale i pro rodiny, které se dostaly do složité finanční situace (např. město Nový Bor). Další formou sociální služby zaměřené zejména na poskytování ubytování jsou **noclehárny**. Ty jsou dostupné v Liberci (o.s. Naděje) a v Jablonci nad Nisou (o.s. Naděje).

O služby kurátora žádají především klienti, kteří nemají rodinné zázemí nebo mají narušené rodinné vazby. Klienti se obracejí na kurátory nejčastěji se žádostí o pomoc při vyřizování dávek pomoci v hmotné nouzi (pouze malá část klientů získá po ukončení výkonu trestu zaměstnání) a pomoc při zajištění ubytování. Dále je řešeno zadlužení klientů a jejich dluhy např. u zdravotních pojišťoven z doby výkonu nařízené ústavní léčby po VTOS. Osoby se obracejí na kurátory nejenom osobně, ale i písemnou formou (z VTOS a z psychiatrických léčeben).

Na každém obecním úřadě obce s rozšířenou působností Libereckého kraje zřízena funkce sociálního kurátora (10 osob), přičemž s výjimkou Liberce a Jablonce nad Nisou je ve všech případech funkce kumulována s výkonem další agendy např. kurátora pro mládež, veřejného opatrovníka, protidrogového koordinátora, romského poradce a dalších. Na uvedenou agendu je zapotřebí odborné vzdělání dle zákona č. 108/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Osobám po propuštění z VTOS jsou nabízeny i další programy ze strany Probační a mediační služby nebo nestátních neziskových organizací. Jedná se zejména o rekvalifikační programy nebo programy penitenciární a postpenitenciární péče. Tyto programy se zaměřují na integraci osob ohrožených sociálním vyloučením a na jejich uplatnění na trhu práce. Vzhledem k tomu, že osoby ve VTOS s trvalým bydlištěm v Liberci mohou vykonávat trest kdekoliv jinde v ČR, nelze hodnotit, kolik obyvatel Libereckého kraje ve VTOS je do těchto programů zapojeno.

Statistické ukazatele o cílové skupině

Jediným statistickým sledováním počtu osob, které vyhledaly pomoc sociálního kurátora, je statistický výkaz V (MPSV) 26-01 zpracováváný každoročně k 31. 12. daného roku a zasílaný prostřednictvím MPSV Českému statistickému úřadu. Výkaz však nezachycuje veškeré osoby a problematiku, s níž se na sociálního kurátora obracejí. Je nutné také poukázat na určitou neúplnost sledovaného počtu osob ve VTOS a propuštěných z vězení. Tento počet odráží pouze počet osob, o nichž se sociální kurátor dozví (z tzv. oznámení o nadcházejícím propuštění a hlášenek o pobytu osoby ve VTOS). Osoba, která je ve VTOS, musí dát informovaný souhlas se zasláním informace o jejím nadcházejícím propuštění na ORP. Pokud souhlas neposkytne, sociální kurátor o plánovaném propuštění neví. Přesto, že v době VTOS osoba nedá souhlas s odesláním oznámení a nemá zájem o spolupráci se sociálním kurátorem, většinou po propuštění sociálního kurátora vyhledá a žádá sociální poradenství.

Tabulka 35 – Počet osob evidovaných kurátory pro dospělé v roce 2015

správní obvod ORP	počet osob propuštěných z vězení	počet propuštěných ze školských zařízení
Česká Lípa	86	11
Frýdlant	8	3
Jablonec nad Nisou	56	3
Jilemnice	10	1
Liberec	158	20
Nový Bor	22	1
Semily	13	0
Tanvald	33	2
Turnov	8	3
Železný Brod	4	1
Celkem kraj	398	39

Zdroj: KÚ Libereckého kraje, 2016

6. INSTITUCIONÁLNÍ ANALÝZA LIBERECKÉHO KRAJE

V oblasti prevence kriminality a sociální prevence působí velké množství orgánů státní správy, orgánů územní samosprávy, zástupci nestátního neziskového i ziskového sektoru, popř. jiné subjekty. Preventivní aktivity lze rozdělit do působnosti několika resortů, které na preventivním poli vyvíjí aktivity samostatně nebo ve spolupráci s institucemi, které spadají pod působnost jiného resortu.

5.1 Resort Ministerstva vnitra ČR

V České republice byly institucionální podmínky pro rozvoj preventivní politiky vytvořeny v roce 1993, kdy byl zřízen Republikový výbor pro prevenci kriminality (dále pak RVPPK). Předmětem činnosti tohoto orgánu je především vytváření a realizace preventivní politiky na meziresortní úrovni a její konkretizace na úrovni krajské a místní. Odpovídá za zpracování Strategie PK a dalších koncepčních materiálů, za metodické vedení regionálních (vyšších územně správních celků - krajů) a místních orgánů při realizaci Strategie, za účelné vynakládání prostředků ze státního rozpočtu určených na realizaci aktivit PK a za vyhodnocování účinnosti preventivních programů. RVPPK koordinuje činnost příslušných resortů v oblasti prevence kriminality, spolupracuje s nestátními neziskovými organizacemi a hromadnými sdělovacími prostředky.

Republikový výbor má 19 členů. Činnost sekretariátu zajišťuje Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality MV (do 31. 5. 2015 odbor prevence kriminality). Předsedou RVPPK je ministr vnitra, výkonným místopředsedou je 1. náměstek ministra vnitra. Dalšími členy jsou zástupci:

- Ministerstva práce a sociálních věcí – odboru rodinné politiky a odboru sociálních služeb
- Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy
- Ministerstva spravedlnosti
- Ministerstva obrany
- Ministerstva zdravotnictví
- Ministerstva financí
- Ministerstva pro místní rozvoj

- Nejvyššího státního zastupitelství
- Generálního ředitelství Vězeňské služby ČR
- Institutu pro kriminologii a sociální prevenci
- Policejního prezidia České republiky
- Probační a mediační služby ČR
- Rady vlády České republiky pro záležitosti romské komunity.
- Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky
- Soudcovské unie České republiky

Tyto resorty rozvíjí také vlastní preventivní programy v oblasti prevence kriminality a sociální prevence ve své působnosti.

Systém organizace prevence kriminality v ČR

Ústřední metodickou a koordinační roli v oblasti prevence kriminality plní Republikový výbor pro prevenci kriminality (RVPPK). Byl zřízen při Ministerstvu vnitra ČR. Rozhoduje také o přidělování finančních prostředků ze státního rozpočtu na projekty realizované v rámci jednotlivých preventivních programů. Úkoly související s činností sekretariátu RVPPK, plní odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality MV. Klíčové postavení a odpovědnost za realizaci preventivních aktivit mají také kraje a obce. Nesou zodpovědnost za přípravu a praktickou realizaci programů prevence kriminality na krajské a lokální úrovni. Hlavními aktéry na úrovni obcí a měst jsou příslušné orgány samosprávy, komise (pracovní skupiny) prevence kriminality a „manažeri“ prevence kriminality. Úkolem krajského manažera prevence kriminality je především koordinovat aktivity prevence kriminality na regionální i místní úrovni. Zároveň je kontaktní osobou pro Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR, pro Policii ČR a pro manažery prevence kriminality měst a obcí. Na úrovni krajů rovněž působí koordinátoři prevence kriminality krajských ředitelství Policie ČR. Policie ČR je pro orgány územně samosprávných celků hlavním partnerem při zpracování analýz trestné činnosti, při formulování návrhů na řešení problémů a rizik, při tvorbě koncepcí (strategií) prevence kriminality a stanovování bezpečnostních priorit.

V roce 1996 byly poprvé na prevenci kriminality vyčleněny finanční prostředky (150 mil. Kč) v kapitole Všeobecná pokladní správa státního rozpočtu. Hlavním pilířem financování preventivní činnosti se stal Program prevence kriminality na místní úrovni (dále jen program). Aktivity v rámci programu byly realizovány samosprávami obcí za přispění státní účelové dotace. Vytvořený systém se opíral o preventivní programy resortů zastoupených v RVPPK, o programy prevence kriminality na místní úrovni, o výzkumnou, analytickou, vyhodnocovací a preventivní činnost Ministerstva vnitra a Policie ČR, o spolupráci s nestátními neziskovými organizacemi a se subjekty podnikajícími zejména v oblasti situační prevence.

V letech 1996 - 2003 byly realizovány programy pouze ve městech s počtem obyvatel nad 30 tisíc, od roku 1999 i v menších městech. Od roku 2004 do roku 2007 byl realizován program Partnerství, který umožňoval podporovat preventivní aktivity bez ohledu na počet obyvatel v obci. Klíčovým kritériem pro financování aktivit v rámci programu byl rozsah bezpečnostního problému. Od roku 2006 byly do realizace Programu zapojeny také kraje.

V roce 2007 schválila Vláda ČR první Strategii prevence kriminality na období 2008 až 2011 (základní dokument preventivní politiky státu). Nově byl systém prevence kriminality rozčleněn na tři úrovně: republikovou, krajskou a městskou. Do tzv. městské úrovně prevence kriminality, kterou

zabezpečovalo Ministerstvo vnitra ČR, byla zařazena města nad 25 tisíc obyvatel. V roce 2011 Vláda ČR schválila „Strategii“ na léta 2012 až 2015“.

25. ledna 2016 byla schválena Strategie prevence kriminality na období 2016 až 2020 (usnesení vlády č. 66). Tento dokument těží ze závěrů a výsledků předcházejících strategií prevence kriminality i z nabytých praktických zkušeností. Systém prevence kriminality zůstává rozčleněn na tři úrovně: republikovou a resortní, krajskou a lokální. V lokální úrovni jsou zařazeny všechny obce (města) bez ohledu na počet obyvatel.

6.1.1 Strategie Prevence kriminality ČR na období 2016 - 2020

Systém prevence kriminality byl rozdělen na tři úrovně:

- republiková – vláda ČR, RVPPK, ministerstva a další instituce,
- krajská – krajské úřady,
- lokální – samosprávy měst a obcí.

Cílem „Strategie“ je nadále rozvíjet, posilovat spolupráci, kompetence a kapacity dotčených subjektů, rozšiřovat pomoc obětem trestných činů, zvyšovat efektivitu přijímaných preventivních opatření a reagovat na nové hrozby a trendy, které se v oblasti bezpečnosti a veřejného pořádku objevují.

Preventivní aktivity měst Libereckého kraje

V rámci programu prevence kriminality na místní úrovni byla od roku 1996 do roku 2012 městům a obcím Libereckého kraje přidělena státní účelová dotace na 284 preventivních projektů. Státní dotaci z tohoto programu získalo celkem 21 měst v kraji, kterým byla poskytnuta dotace převyšující 55 miliónů Kč.

V následující tabulce je uveden přehled počtu podpořených měst, jejich projektů podpořených státní účelovou dotací a celková výše přidělené dotace za uvedené období. V tabulce je uveden celkový počet schválených projektů a to i s těmi, které města nakonec nerealizovala.

Tabulka č. 35: Počet podpořených měst a projektů v kraji od roku 1996

Rok	Počet podpořených žadatelů	Počet projektů	Výše dotace (v mil. Kč)
1996	1	3	2,540
1997	2	13	6,701
1998	2	21	2,953
1999	3	19	4,401
2000	3	29	4,539
2001	4	20	2,369
2002	4	20	2,875
2003	8	36	4,607
2004	8	24	5,047
2005	4	10	2,486
2006	7	8	4,145
2007	6	7	2,554
2008	6	11	3,702
2009	8	19	1,793

2010	8	14	1,759
2011	8	17	1,427
2012	6	13	1,542
2013	16	21	5,855
2014	10	20	4,332
2015	13	24	6,833

Zdroj: OBPPK MV ČR, 2016

Jsou rozlišeny tři základní typy preventivních opatření:

- **Situační prevence**

Je zaměřena na minimalizaci a eliminaci příležitostí k páčání trestné činnosti. Staví na zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Zvyšuje pravděpodobnost odhalení pachatele a snižuje potencionální zisk z trestné činnosti. Škála aktivit je široká od legislativní iniciativy, organizaci bezpečnostní struktury a realizaci různých technických opatření. Za nejefektivnější projekty v této oblasti jsou považovány projekty zřizování městských kamerových dohlížecích systémů a pultů centrální ochrany.

- **Sociální prevence**

Je orientována na odstranění příležitostí k páčání trestné činnosti. Vytváří aktivity zaměřené na socializaci a změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek prostředí, které produkuje pachatele trestné činnosti. Realizaci sociálně-preventivních aktivit, jejichž škála je poměrně široká (volnočasové aktivity, nízkoprahová, poradenská a krizová zařízení, resocializační a rekvalifikační programy, azylové a chráněné bydlení, terénní sociální práce) se významně věnují samosprávy obcí a zejména nestátní neziskové organizace. Pozornost je zaměřena na mládež ohroženou sociálně patologickými jevy.

- **Informování občanů o možnostech a způsobech ochrany před trestnou činností**

Cílem je poskytování objektivních a včasných informací o sociálně patologických, jevech a rizikovém chování o příčinách těchto jevů. Hlavními aktivitami je informování veřejnosti o nejčastějších typech trestné činnosti, o způsobech jejich páčání a o místech a časech jejich výskytu a poskytování rad, návodů a doporučení prostřednictvím médií, přednášek, besed, tiskovin a poradenských služeb.

V níže uvedených tabulkách jsou uvedeny údaje o realizaci projektů v rámci „Programu prevence kriminality MV“ obcemi Libereckého kraje v jednotlivých letech platnosti druhé strategie (2012-2015).

Tabulka č. 36: Podpořené preventivní projekty měst Libereckého kraje v roce 2012

Liberecký kraj 2012	Výše celkové dotace	Počet projektů celkem	Typy projektů		
			Sociální prevence	Situační prevence	Informování občanů
Desná	432 000	3 (realizován 1)		3	
Jablonec nad Nisou	239 000	5	2	2	1
Jilemnice	346 000	1		1	
Liberec	35 000	1		1	
Nový Bor	442 000	2	1	1	
Železný Brod	48 000	1	1		

Celkem	1 542 000	13	4	8	1
---------------	------------------	-----------	----------	----------	----------

Zdroj: MV ČR, 2013

Tabulka č. 37: Podpořené preventivní projekty měst Libereckého kraje v roce 2013

Liberecký kraj 2013	Výše celkové dotace	Počet projektů celkem	Typy projektů		
			Sociální prevence	Situační prevence	Informování občanů
Česká Lípa	171 000	1	1		
Desná	350 000	1 (nerealizován)		1	
Hrádek nad Nisou	300 000	1		1	
Jablonec nad Nisou	823 000	3	1	2	
Janov nad Nisou	350 000	1		1	
Kořenov	230 000	1		1	
Liberec	339 000	1		1	
Liberecký kraj	43 000	1		1	
Nový Bor	749 000	2	1	1	
Plavy	125 000	1		1	
Ralsko	992 000	2	1	1	
Semily	64 000	1	1		
Smržovka	350 000	1		1	
Tanvald	350 000	1		1	
Velké Hamry	571 000	2	1	1	
Železný Brod	48 000	1	1		
Celkem	5 855 000	21	7	14	

Zdroj: MV ČR, 2014

Tabulka č. 38: Podpořené preventivní projekty měst Libereckého kraje v roce 2014

Liberecký kraj 2014	Výše celkové dotace	Počet projektů celkem	Typy projektů		
			Sociální prevence	Situační prevence	Informování občanů
Liberecký kraj	329 000	1		1	
Česká Lípa	349 000	1		1	
Jablonec nad Nisou	455 000	4	2	1	1
Jilemnice	346 000	1		1	
Liberec	757 000	3	1	2	
Nový Bor	381 000	2	1	1	
Ralsko	689 000	2	2		
Turnov	340 000	1		1	
Velké Hamry	632 000	3	3		
Železný Brod	54 000	1	1		
Celkem	4 332 000	19	12	8	1

Zdroj: MV ČR, 2015

Tabulka č. 39: Podpořené preventivní projekty měst Libereckého kraje v roce 2015

Liberecký kraj 2014	Výše celkové dotace	Počet projektů celkem	Typy projektů		
			Sociální prevence	Situační prevence	Informování občanů
Frýdlant	350 000	1		1	

Hrádek nad Nisou	468 000	3	1	1	1
Jablonec nad Nisou	608 000	4	2	1	1
Liberec	360 000	2	1	1	
Mimoň	1 000 000	1		1	
Nový Bor	670 000	1	1		
Ralsko	930 000	2	2		
Rychnov u Jablonce n.N.	983 000	1		1	
Semily	200 000	2	1	1	
Smržovka	266 000	1	1		
Tanvald	540 000	2	2		
Turnov	317 000	1		1	
Velké Hamry	794 000	3	2	1	
Celkem	6 486 000	24	13	9	2

Zdroj: MV ČR, 2016

6.1.2 Typy projektů prevence kriminality

V tabulkách č. 36 – 39 jsou uvedeny podpořené projekty měst Libereckého kraje v letech 2012 až 2015. Níže jsou uvedeny příklady nejčastěji realizovaných projektů situační a sociální prevence a informování občanů.

Ad 1. Oblast situační prevence

Situační prevence staví na zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Nejefektivněji působí při omezování majetkové trestné činnosti tím, že minimalizuje kriminogenní podmínky prostřednictvím klasické, technické, fyzické a režimové ochrany.

- **Cílem opatření situační prevence je znesnadnění spáchání trestného činu, zvýšení rizika pro pachatele, že bude dopaden a potrestán, a minimalizace zisků z trestné činnosti.**

Opatření situační prevence jsou využívána především v případech kriminality páchané na veřejných prostranstvích (krádeže, loupeže), při páchání majetkové kriminality (vloupání do objektů, krádeže aut a věcí z aut) a při vytváření bezpečných zón a bezpečného bydlení. Situační prevence používá organizační a technická opatření ve všech variantách – klasické (zejména využití mechanických zábranných prostředků – zámků, mříží, folií, oplocení, trezorů atd.), technické (např. označování předmětů, systémy kontroly vstupů a vjezdů do objektů, elektrické zabezpečovací systémy, požární signalizace, městské kamerové dohlížecí systémy, pulty centralizované ochrany, propojování pracovišť městské policie s Policií ČR), fyzické (hlídkující policista, vrátný, ostraha objektu) a režimové ochrany (stanovení přístupových pravidel k informacím, klíčům a jejich dodržování). K dalším opatřením patří aplikace norem prevence kriminality při výstavbě budov (např. osvětlení prostoru, odstranění nepřehledných zákoutí, organizace hlídkové činnosti policie, zabezpečení objektů, použití individuálních technických prostředků apod.). Úspěšnost projektů situační prevence je vysoká a měřitelná. Lze hodnotit dynamiku vývoje trestné činnosti a přestupků, míru objasnění trestné činnosti a do jisté míry i pocit bezpečí občanů.

- **Typy projektů situační prevence:**
 - pulty centralizované ochrany,
 - městské kamerové dohlížecí systémy (MKDS)

- fotopasti
- signál v tísni – zabezpečovací zařízení,
- bezpečnostní stojany pro kola (uzamykatelné řetězy),
- osvětlení rizikových míst,
- oplocení rizikových míst,
- značení předmětů syntetickou DNA.

Ad 2. Oblast sociální prevence

Sociální prevence představuje aktivity ovlivňující proces socializace a sociální integrace jedince a aktivity zaměřené na změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, které jsou považovány za klíčové příčiny páchaní trestné činnosti. Projekty z okruhu sociální prevence se proto orientují především na potenciální nebo již na skutečné pachatele trestné činnosti, na kriminogenní prostředí a na sociálně znevýhodněné skupiny obyvatel. Do sociální prevence je zahrnuta také pomoc obětem trestné činnosti.

Cílové skupiny:

- Děti a mladí dospělí (sociálně znevýhodněné, s rizikem kriminálního chování)
- Rodiny (s rizikem výskytu kriminálního chování u jejich členů)
- Recidivisté (efektivní resocializace recidivujících pachatelů)
- Oběti trestných činů (projekty zaměřené na skutečnou a efektivní pomoc a podporu, zejména prevenci viktimizace) se zvláštním zřetelem na dětské oběti a seniory (zejména žijící osaměle, s omezenými sociálními kontakty). Komplexně pojaté projekty zaměřené na vyhledávání ohrožených seniorů a kontinuální práci s nimi, včetně informovanosti, zlepšování sociálních kontaktů a osobní bezpečnosti
- Komunity (obecní komunity, zejména malé, aktivity a projekty zaměřené např. na zvyšování odpovědnosti komunit za vlastní bezpečnost – ve smyslu větší všímavosti, vzájemné informovanosti, zlepšení spolupráce s Policií ČR, apod.).

Ad 3. Informování občanů

Informování veřejnosti o stavu, vývoji a typech trestné činnosti v lokalitách, (nebezpečích ohrožení různými formami trestné činnosti) a o možnostech a způsobech ochrany před ní patří mezi důležité nástroje prevence. Cílem preventivních aktivit je zvyšování informovanosti obyvatel a motivace k aktivnímu přístupu k zajištění vlastní bezpečnosti a ochraně majetku.

5.2 Resort Ministerstva práce a sociálních věcí ČR

MPSV se v rámci preventivní činnosti soustřeďuje na oblast sociální prevence. Do této oblasti lze zahrnout zejména oblast podpory sociálních služeb. V rámci sociální prevence rozdělujeme další oblasti podpory:

sociálně-právní ochrana dětí dle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění – zde je upraven postup orgánů sociálně-právní ochrany dětí při vyhledávání dětí a poskytování sociálně-právní ochrany dětem, které jsou ohroženy sociálně patologickými jevy

integrace příslušníků sociálně vyloučených romských komunit – podrobněji je uvedeno v kapitole 6.5.

6.2.1 Sociální služby – poskytování, organizace

Od roku 2007 je systém poskytování, financování a organizace sociálních služeb upraven zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Sociální služba je činnost nebo soubor činností zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení (§ 3 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů).

Sociální služby zahrnují tři základní oblasti služeb:

- a) sociální poradenství,
- b) služby sociální péče,
- c) služby sociální prevence.

Pro oblast prevence kriminality jsou klíčové zejména služby sociální prevence. U služeb významných pro tuto oblast je uveden i stručný popis.

Jsou to tyto služby:

- 1. Raná péče** – služba je zaměřena na podporu rodičům dítěte ve věku do 7 let, které je osobou se zdravotním postižením a/nebo jehož vývoj je ohrožen v důsledku nepříznivého sociálního prostředí. Služba obsahuje výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, terapeutické činnosti a pomoc při prosazování práv a zájmů.
- 2. Telefonická krizová pomoc** – řeší nepříznivé, zátěžové a ohrožující situace klientů za pomoci metod a technik krizové práce. Jde o jednorázové nebo opakované telefonické kontakty klienta s pracovištěm telefonické krizové intervence.
- 3. Tlumočnické služby** – služby terénní, případně ambulantní, které jsou poskytovány osobám s poruchami komunikace způsobenými především smyslovým postižením.
- 4. Azylové domy** – jsou pobytové služby, na přechodnou dobu, poskytované osobám, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Jsou různého druhu, např. azylové domy pro rodiče s dětmi, azylové domy pro ženy, pro muže, případně i pro osoby mladší 18 let. Vedle poskytnutí ubytování je vždy nezbytné poskytnout také podporu, která vede k řešení nepříznivé sociální situace, a to především prostřednictvím sociální práce.
- 5. Domy na půl cesty** – jsou pobytovou službou pro osoby do 26 let, které žily dlouhodobě ve školských zařízeních ústavní nebo ochranné výchovy, nebo v jiných zařízeních pro děti a mládež a pro osoby, které byly propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby. Domy na půl cesty mají těmto lidem poskytnout podmínky pro úspěšný samostatný start do samostatného života.
- 6. Kontaktní centra** – jsou obvykle ambulantní zařízení určená osobám ohroženým závislostí na návykových látkách. Služby zde poskytované mají za cíl snižovat sociální a zdravotní rizika spojená se zneužíváním návykových látek.

7. Krizová pomoc – je terénní, ambulantní nebo pobytová sociální služba určená osobám, které se přechodně nacházejí v situaci ohrožení zdraví a života a nejsou schopny tuto situaci v daném okamžiku řešit vlastními silami. Krizová pomoc vedle poskytnutí stravy či ubytování nabízí především socioterapii a pomoc při vyřízení nezbytných osobních záležitostí.

8. Nízkoprahová denní centra – jsou určena osobám bez přístřeší a nabízejí pomoc se zajištěním osobní hygieny, zajištěním stravy a vyřízením nezbytných osobních záležitostí.

9. Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež – poskytují zejména ambulantní služby pro děti a mládež ve věku 6 až 26 let, které jsou ohroženy společensky nežádoucími jevy (kriminalita, alkohol, drogy apod.). Cílem služby je zejména nabízet smysluplné využití volného času, pomoc v orientaci ve společenském prostředí a pomoc se změnou životního stylu, který je ohrožuje.

10. Noclehárny - nabízejí osobám bez přístřeší možnost přenocování a podmínky pro osobní hygienu

11. Služby následné péče - jsou určeny osobám trpícím chronickým duševním onemocněním nebo osobám závislým na návykových látkách, které absolvovaly ústavní léčbu. Jejich cílem je pomoc při zvládnutí běžných životních podmínek a prevence recidivy.

12. Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi – nabízejí rodinám s dětmi pomoc se zvládnutím dopadů dlouhodobě krizové sociální situace rodiny nebo jejího člena.

13. Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením -služba je zaměřena na rozvoj osobnosti a zkvalitnění života prostřednictvím zprostředkování kontaktu se společenským prostředím. Služba rozvíjí nebo udržuje osobní schopnosti a dovednosti osob se zaměřením na pomoc se začleňováním do běžného života při zohlednění psychického a fyzického stavu.

14. Sociálně terapeutické dílny - ambulantní služby poskytované osobám se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního postižení, které nejsou z tohoto důvodu umístitelné na otevřeném ani chráněném trhu práce. U osob je rozvíjena samostatnost a pracovní návyky prostřednictvím sociálně pracovní terapie.

15. Terapeutické komunity - poskytují pobytové služby pro osoby závislé na návykových látkách nebo i osoby s chronickým duševním onemocněním s cílem zbavit se závislosti a vytvořit dobré podmínky pro začlenění do společnosti.

16. Terénní programy – jsou realizovány s cílem vyhledávat osoby, které žijí rizikovým způsobem života nebo žijí v sociálně vyloučených komunitách a pomáhat jim v minimalizaci rizik spojených s tímto způsobem života a v začlenění do společnosti.

17. Sociální rehabilitace – má za cíl pomoc lidem k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti, a to rozvojem jejich schopností a dovedností a posilováním návyků potřebných pro samostatný život. Služba je určena osobám se zdravotním postižením, ale také osobám, které jsou ohroženy sociálním vyloučením z jiného důvodu, například etnické příslušnosti, chudoby, dlouhodobé nezaměstnanosti apod. (MPSV, 2006).

18. Intervenční centra – poskytují sociální služby obětem domácího násilí. Systém pomoci těmto osobám je upraven především zákonem č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé

zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, v platném znění. V rámci tohoto zákona a zákona o sociálních službách je upraven způsob intervence ve prospěch obětí domácího násilí. Intervenční centra jsou vysoce profesionální službou, která je povinna nabídnout obětem domácího násilí pomoc a podporu při zvládnutí této krizové životní situace, která následuje bezprostředně po útoku. Intervenční centra dále zajišťují spolupráci a vzájemnou informovanost mezi intervenčními centry, poskytovateli jiných sociálních služeb, orgány sociálně-právní

Sociální služby lze poskytovat jen na základě oprávnění k poskytování sociálních služeb. Oprávnění vzniká rozhodnutím o registraci. Pro snadné získání informací o poskytovatelích služeb a jimi poskytovaných sociálních službách je veden elektronický registr, který je veřejně přístupný na adrese: <http://iregistr.mpsv.cz>

6.2.2 Financování sociálních služeb

Kraj má povinnost zajišťovat dostupnost poskytování sociálních služeb na své území v souladu se Střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb, jak ukládá § 95 písm. g., zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (dále také jen „ZSS“), ve znění pozdějších předpisů.

V souvislosti s tímto ustanovením a principem subsidiarity, nabyt dnem 1. 1. 2015 § 101a ZSS, kdy přešla odpovědnost za dotační řízení na poskytování sociálních služeb na jednotlivé kraje. Na kraje tím přešla veškerá agenda, která s sebou přinesla nárůst nároků na součinnost při plánování sociálních služeb na území kraje, za realizaci kontrol, výplat dotací, vedení agend k sociálním službám. Kraj nově vytváří krajskou síť sociálních služeb a s tím související krátkodobé akční plány. Krajská síť i plány jsou projednávány a schvalovány v orgánech kraje.

Bližší informace k plánování sociálních služeb v Libereckém kraji jsou dostupné na webových stránkách odboru sociálních věcí KÚLK, <http://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/sprss-lk>,

informace k dotačním titulům sociálního resortu na podporu sociálních služeb naleznete pod odkazem <http://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/dotace> a informace k Základní síti sociálních služeb Libereckého kraje na příslušný rok jsou dostupné na <http://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/zakladni-sit-socialnich-sluzeb-lk>.

Kromě výše uvedeného Liberecký kraj v letech 2014 – 2015 realizoval individuální projekt na podporu služeb sociální prevence (IP5 – Podpora a rozvoj služeb v sociálně vyloučených lokalitách Libereckého kraje). Informace k projektu jsou umístěné pod odkazem <http://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/page4542/ip-5-podpora-a-rozvoj-sluzeb-v-socialne-vyloucenych-lokalitach-libereckeho-kraje-projekt-ukoncen-30-6-2015>.

6.3 Resort Ministerstva spravedlnosti

Ministerstvo spravedlnosti ČR se v oblasti prevence kriminality zaměřuje zejména terciární prevenci, tedy práci s osobami, které již spáchaly trestný čin. Na tomto poli působí zejména organizační složka státu (spravována ministerstvem spravedlnosti) – **Probační a mediační služba ČR** dle zákona č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě, v platném znění.

Posláním Probační a mediační služby (dále jen PMS) je zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení konfliktů spojených s trestnou činností a současně organizuje a zajišťuje efektivní a důstojný výkon alternativních trestů a opatření s důrazem na zájmy poškozených, ochranu komunity a prevenci kriminality. PMS představuje instituci na poli trestní politiky, vychází ze součinnosti dvou profesí – sociální práce a práva, zejména trestního. Vyváženým propojením obou se vytváří nová multidisciplinární profese v systému trestní justice. Pracovníci PMS zajišťují dle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, v platném znění, také výkon mnoha výchovných a trestních opatření, např. dohledu probačního úředníka nebo společensky prospěšné činnosti a zejména usilují o co nejrychlejší vstup do případů s cílem včasné konfrontace mladistvého s důsledky vlastního protiprávního jednání a individuálním nastavením uplatňovaných opatření omezit recidivu v oblasti juvenilní delikvence. Už v rámci přípravného řízení proto nabízí spolupráci mladistvým pachatelům, jejich rodinám a poškozeným, která spočívající zejména v mimosoudním řešení situace, zprostředkování řešení konfliktu, mediaci, nabídce vhodných programů pro mladistvého a jiných výchovných opatření, která lze se souhlasem mladistvého uložit už v rámci přípravného řízení. Výsledek této činnosti je poté zohledněn i v dalším průběhu řízení. Urovnání konfliktu, rychlá intervence, náhrada škody poškozenému, opatření, které je zvoleno účelně a odpovídá situaci mladistvého – to jsou cíle činnosti PMS v této oblasti. Služby PMS jsou bezplatné a na jednotlivá střediska PMS se může obrátit jak samotný mladistvý, jeho zákonní zástupci tak i poškozený.

Cíle PMS:

- **Integrace pachatele** – úsilí o začlenění obviněného resp. pachatele do života společnosti bez dalšího porušování zákonů. Integrace je proces, který směřuje k obnovení respektu obviněného k právnímu stavu společnosti, jeho uplatnění a seberealizaci.
- **Participace poškozeného** – snaha o zapojení poškozeného do procesu vlastního odškodnění, o obnovení jeho pocitu bezpečí, integrity a důvěry ve spravedlnost.
- **Ochrana společnosti** – příspěvek k ochraně společnosti účinným řešením konfliktních a rizikových stavů spojených s trestním řízením a efektivním zajištěním realizace uložených alternativních trestů a opatření.

Ministerstvo spravedlnosti vyhláší v rámci prevence kriminality Program podpory financování probačních programů a rozvoje mediace v justici. Z tohoto dotačního programu jsou podporovány akreditované probační a resocializační programy pro dospělé a také **Probační programy pro mladistvé** tj. programy ve smyslu znění § 17 zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže. Jedná se o následující aktivity: „program sociálního výcviku, psychologického poradenství, terapeutický program, program zahrnující obecně prospěšnou činnost, vzdělávací, doškolovací, rekvalifikační nebo jiný vhodný program k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého, a to s různým režimem omezení v běžném způsobu života, který směřuje k tomu, aby se mladistvý vyhnul chování, které by bylo v rozporu se zákonem, a k podpoře jeho vhodného sociálního zázemí a k urovnání vztahů mezi ním a poškozeným.

6.3.1 Probační programy pro mladistvé realizované v kraji v letech 2008 - 2015

Seznam probačních programů, je zveřejněn včetně anotace obsahu a informací o přidělených dotacích na adrese: www.pmscr.cz pod odkazem „Ministerstvo spravedlnosti – probační programy“.

6.4 Resort Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (dále jen MŠMT) se zaměřuje především na oblast nespecifické a specifické primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže.

Preventivní aktivity vycházejí z cílů dokumentů:

- Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2013 – 2018,
- Strategie prevence kriminality na léta 2016 – 2020,
- Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2016 – 2020,
- Dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva České republiky „Zdraví pro všechny v 21. století“ (usnesení vlády č. 1046/2002),
- usnesení vlády č. 795/2004 k Vyhodnocení účinnosti přijaté legislativy související se systémovým přístupem k péči o delikventní mládež

Další významné dokumenty:

- Koncepce podpory mládeže na období 2014 -2020 (usnesení vlády č. 342/2014)

Do působnosti tohoto resortu patří **sít' specifických zařízení**, které se zaměřují na děti a mládež s poruchami učení a chování. Jsou to:

- pedagogicko-psychologické poradny
- střediska výchovné péče
- školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy:
 - diagnostické ústavy (pro děti a pro mládež),
 - dětské domovy se školou (dříve výchovný ústav pro děti)
 - výchovné ústavy pro mládež.

6.4.1 Programy vyhlašované MŠMT

MŠMT každoročně vyhlašuje Programy na podporu aktivit v oblasti rizikového chování u dětí a mládeže. Základními cíli strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2013 – 2018 jsou:

- vytvoření národní strategie a její implementace do krajských strategií,
- návaznost na Strategii prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže na období 2009 – 2012,
- vychází ze závěrů pravidelných jednání s krajskými školskými koordinátory prevence a metodiky prevence, z dlouhodobých cílů stanovených strategiemi nadresortních orgánů,
- 5 pracovních skupin (koordinace, legislativa, financování, vzdělávání, evaluace a informace) pro přípravu Strategie,
- jednotný systém koordinace činností v oblasti primární prevence na horizontální i vertikální úrovni,
- funkční informační systém pro realizaci preventivního působení,
- vytvoření jednotného systému propojení primární a sekundární prevence,
- podpora vzdělávání a rozvoje vzdělávacích programů v oblasti prevence,
- vytvoření efektivního systému akreditací vzdělávacích programů v oblasti primární prevence,
- rozšíření certifikací na komplexní škálu programů primární prevence,
- evaluace certifikačního procesu,

- vytvoření systému uznání kvalifikace metodiků prevence získané v rámci DVPP před účinností vyhlášky 317/2005 Sb.,
- podpora vícezdrojového a víceletého financování projektů primární prevence a včasné intervence,
- navýšení objemu finančních prostředků v oblasti preventivních aktivit,
- propojení aktivit metodických a kontrolních složek v rámci primární prevence,
- efektivní spolupráce MŠMT s ČŠI v dané oblasti.

Cíle programů:

- a) osvojení základních kompetencí v oblasti zdravého životního stylu
- b) rozvoj dovedností, které vedou u dětí a mládeže k odmítání všech forem sebeustrukce, projevů agresivity a porušování zákona.

Primární prevence rizikových projevů chování u žáků v působnosti MŠMT je zaměřena na:

1) předcházení zejména následujícím rizikovým jevům v chování žáků:

- záškoláctví, šikana, násilí, divácké násilí,
- kriminalita, delikvence, vandalismus,
- závislost na politickém a náboženském extremismu, rasismus, xenofobie
- užívání návykových látek (tabák, alkohol, omamné a psychotropní látky)
- onemocnění HIV/AIDS a dalšími nemocemi šířícími se krevní cestou,
- poruchy příjmu potravy,
- netolismus (virtuální drogy) a patologické hráčství (gambling),

2) rozpoznání a zajištění včasné intervence zejména v případech:

- domácího násilí,
- týrání a zneužívání dětí, včetně komerčního sexuálního zneužívání,
- ohrožování výchovy mládeže,
- poruch příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie).

V roce 2015 bylo z Výzvy podáno k MŠMT celkem 12 projektů, přičemž finančně bylo podpořeno 8 projektů v celkové částce 555.621,- Kč.

Finanční podpora primární prevence v Libereckém kraji

Usneseními Zastupitelstva Libereckého kraje bylo pro kalendářní rok 2015 schváleno vyhlášení dotačních programů resortu školství, mládeže a zaměstnanosti mj. i v podprogramu „Specifická primární prevence rizikového chování“. V roce 2015 byl tento program alokovan ve výši 250.000,- Kč. (minimální výše podpory byla stanovena na 10.000,- Kč a maximální na 50.000,- Kč, přičemž podpořeno bylo celkem 13 projektů s nejvyšším bodovým ohodnocením).

Soukromý poskytovatel služeb primární prevence v Libereckém kraji Maják o.p.s. ve spolupráci s Pedagogicko-psychologickou poradnou Liberec a Libereckým krajem pořádal v roce 2015 krajskou konferenci primární prevence s názvem „Prakticky a spolu“.

6.5 Rada vlády pro záležitosti romské komunity

Rada vlády pro záležitosti romské menšiny je stálým poradním a iniciačním orgánem vlády v oblasti romské integrace.

Rada systémově napomáhá integraci Romů do společnosti. Zabezpečuje součinnost resortů odpovědných za realizaci dílčích opatření a plnění úkolů, vyplývajících z usnesení vlády a mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána. Soustřeďuje, projednává a předkládá vládě informace, podklady a návrhy pro tvorbu a uplatňování politiky vlády, které se týkají Romů. Podrobnější informace o složení a úkolech Rady jsou uvedeny v jejím Statutu, způsob jednání upravuje Jednací řád. Činnost Rady (včetně činnosti jejích výborů i pracovních skupin) zajišťuje kancelář, která je organizační součástí Úřadu vlády České republiky. Klíčovými dokumenty Rady je Strategie romské integrace do roku 2020 a Zpráva o stavu romské menšiny v České republice, která je vládě předkládána každoročně vládě na vědomí.

Platný Statut Rady byl schválen usnesením vlády ze dne 12. května 2014 (usnesení č. 352), ve znění usnesení vlády ze dne 12. prosince 2014 č. 933. Předsedou Rady je ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu. Členskou základnu tvoří ministři ze zásadních resortů klíčových pro zlepšení situace Romů, další důležitá ministerstva jsou reprezentována náměstkem. Kromě posílení členské základny přinesl statut užší provázanost Rady s činností Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách. Zapojením zástupců Asociace Krajů ČR a Svazu měst a obcí ČR do členství v Radě došlo i k posílení participace krajů a obcí při tvorbě politiky romské integrace a její efektivnější implementaci na krajské a místní úrovni.

Rada byla zřízena usnesením vlády ČR ze dne 17. září 1997 č. 581 tehdy jako Meziresortní komise pro záležitosti romské komunity. V roce 2001 došlo k transformaci této komise v Radu vlády pro záležitosti romské komunity. Zásadní změna Statutu byla následně schválena usnesením vlády ze dne 29. března 2010 č. 254, kterým se změnil i název tohoto poradního orgánu na Radu vlády České republiky pro záležitosti romské menšiny. Cílem úprav Statutu bylo posílit členskou základnu a zvýšit šance Rady zásadně ovlivnit implementaci Koncepce romské integrace (v současné době Strategie romské integrace do roku 2020) a celkové vnímání inkluze Romů jako součásti vládní politiky.

Významné dokumenty:

- Strategie romské integrace do roku 2020
- Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2016 – 2020
- Strategie sociálního začleňování 2014 - 2020
- Zásady dlouhodobé Koncepce romské integrace do roku 2025
- Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR (zpracovaná v roce 2015)
- Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji (zpracovaná v roce 2013)
- Strategie migrační politiky České republiky
- Aktualizovaná „Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu“ a Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců v roce 2016.

Liberecký kraj každoročně zpracovává „Zprávu o stavu romské menšiny“. Tyto zprávy jsou zveřejněny na webových stránkách: <http://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/page322/romove>, zpráva mimo jiné zahrnuje kapitolu „Zhodnocení bezpečnostní situace Romů“.

Systém organizace a úloha krajů a obcí v oblasti integrace romské komunity

Na ústřední úrovni České republiky působí v oblasti integrace romské komunity a ostatních národnostních menšin již výše zmíněné Rady vlády, které spolupracují s ústředními orgány veřejné správy (zejména MPSV, MŠMT, MMR, MV ČR) a dalšími poradními orgány vlády. V rámci platformy RVZRK je zřízen „Výbor pro spolupráci se samosprávami“, který je stálým orgánem RVZRK pro komunikaci a spolupráci se samosprávami. Výbor pro spolupráci se samosprávami usiluje o implementaci vládní Koncepce romské integrace do společnosti na lokální úrovni. Dále spolupracuje při své činnosti s institucemi veřejné správy, nevládními neziskovými organizacemi a odborníky na danou oblast.

Tento výbor dále zřizuje „pracovní skupinu krajských koordinátorů pro záležitosti romské menšiny“. Pracovní skupina byla zřízena dne 29. dubna 2015. V pracovní skupině jsou zastoupeni krajsí koordinátoři pro romské záležitosti, kteří zabezpečují integraci na území všech 13 krajů a hl. města Prahy. Činnost pracovní skupiny se soustředí na posílení institucionální sítě romské integrace na úrovni krajů, jež má nezastupitelnou úlohu v procesu implementace a monitoringu naplňování národní Strategie romské integrace na období 2014 - 2020. V rámci této platformy se koordinátoři podílejí na odborném formování materiálů legislativní i nelegislativní povahy, jež mají dopad na situaci romské menšiny v regionech. Pracovní skupina významně přispívá nejen k nastavení centrálních politik, ale rovněž nabízí prostor, kde jsou představovány příklady dobré praxe s cílem účinně implementovat strategická opatření.

Krajský úřad Libereckého kraje zřizuje pozici koordinátora pro záležitosti národnostních menšin a cizinců. Pracovní místo koordinátora bylo zřízeno dle ustanovení § 67 odst. 1 písm. f) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, a podle § 6 zákona 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin, ve znění pozdějších předpisů. Systémově je pozice koordinátora zařazena na odbor sociálních věcí, oddělení sociální práce. Krajský koordinátor metodicky vede (a také koordinuje preventivní aktivity) romské poradce na obcích a také organizace (převážně nestátní) poskytující sociální a další služby dané cílové skupině. Koordinátor je mimo jiné členem pracovní skupiny prevence kriminality Libereckého kraje. Obce s rozšířenou působností nemají zákonem přímo stanovenou povinnost vytvářet pracovní místo romského poradce (nebo též terénní sociální pracovník nebo terénní pracovník). Zabývat se činnostmi napomáhajícími integraci národnostních menšin a cizinců do společnosti však ukládá obecním úřadům již zmíněný § 6 odst. 8 zákona č. 273/2001 Sb. Podrobněji je uvedeno v následující kapitole – Terénní a sociální práce v sociálně vyloučených lokalitách.

Komise Rady Libereckého kraje pro národnostní menšiny a sociální začleňování

Odbor sociálních věcí na základě usnesení č. 132/13/RK ze dne 22. 1. 2013 zřídil „Komisi Rady kraje pro národnostní menšiny a sociální začleňování“, jako iniciativní a poradní orgán Rady kraje pro oblast integrace národnostních menšin a osob ohrožených sociálním vyloučením.

Tato komise, kromě výměny informací k aktuálním problémům spojených například s nežádoucím vývojem v některé lokalitě Libereckého kraje, projednává především připravované koncepční a

strategické dokumenty v oblasti sociálního začleňování, menšinové politiky, projekty a programy podporující sociální integraci, plánování a transformaci sociálních služeb, projektové žádosti pro projekty financované z evropských strukturálních fondů a jiných dotačních programů pro tuto cílovou skupinu osob ohrožených sociálním vyloučením.

Komise je tvořena zástupci národnostních menšin (romská, polská) a cizinců (zástupce republik, které vznikly po rozpadu SSSR, odborníky (Úřad práce, Policie ČR, Centrum integrace cizinců) a zaměstnanci Krajského úřadu Libereckého kraje (odbor sociálních věcí a odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu).

6.5.1 Sociálně vyloučené a sociálním vyloučením ohrožené romské lokality

GAC spol. s.r.o. zpracovala v roce 2015 Analýzu sociálně vyloučených lokalit v ČR, která navazuje na Analýzu sociálně vyloučených romských lokalit a komunit v České republice a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti, která byla zpracována v roce 2006. Na základě průzkumu bylo zjištěno, že v ČR:

- počet lidí žijících v sociálně vyloučených lokalitách se pohybuje mezi 95 000 až 115 000. Celkem bylo v celkem 297 městech a obcích identifikováno 606 sociálně vyloučených lokalit a přibližně 700 ubytoven.
- celkový počet lokalit se v porovnání s rokem 2006 téměř zdvojnásobil (z 310 na 606). Počet lokalit vzrostl ve všech krajích
- počet obyvatel žijících v sociálně vyloučených lokalitách se zvýšil téměř o polovinu (60-80 000 v roce 2006).
- přibývá sociálně vyloučených v odlehlých obcích se slabou infrastrukturou. Zhoršující se situace v oblasti takzvaných vnitřních periferií v blízkosti hranic krajů
- migrační toky sociálně vyloučených lze častěji vysledovat v rámci regionů než mezi regiony.
- z hlediska věkové struktury přibývá v sociálně vyloučených lokalitách seniorů, byť stále platí, že v porovnání s majoritní populací na tuto věkovou skupinu v sociálně vyloučených lokalitách připadá výrazně nižší procento (7 procent oproti 24 procentům v populaci jako celku).
- v porovnání s rokem 2006 přibývá lokalit, kde Romové tvoří většinu obyvatel, byť jsou tyto lokality stále v menšině.

V Libereckém kraji žije dle odhadu 16.350 Romů, bylo definováno 48 sociálně vyloučených lokalit. V těchto lokalitách žije kolem 10.345 Romů. Podrobnější informace lze získat na webových stránkách:

<http://www.esfcr.cz/07-13/oplzz/analyza-socialne-vyloucenych-lokalit-v-cr-1>

Sociálně vyloučené romské lokality vznikají především v důsledku:

- vytlačování romských rodin z lukrativních bytů a přidělování náhradního bydlení v lokalitách s často vysokým podílem romského obyvatelstva,
- řízeného sestěhovávání (především ze strany obcí) neplatičů nájmu a obecně lidí považovaných za „nepřízpůsobivé“ či „problémové“ do ubytoven či holobytů.

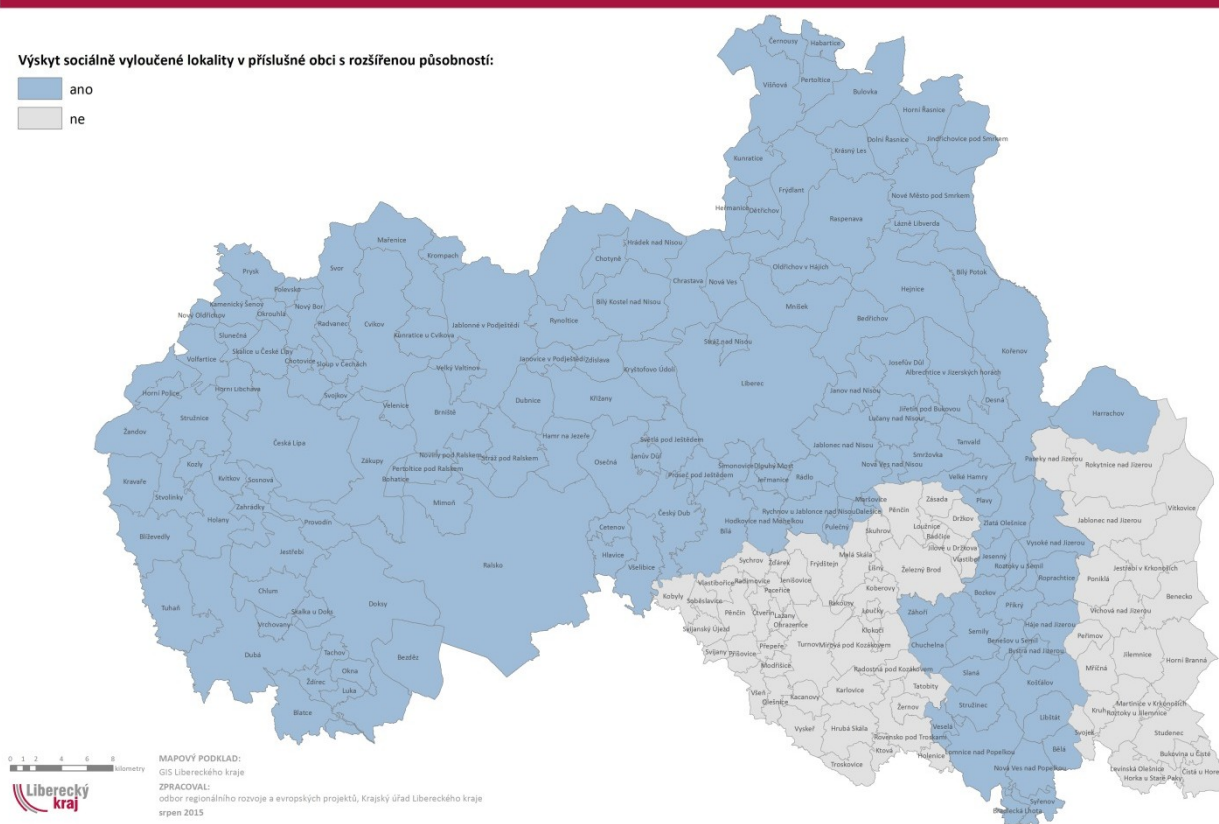
V roce 2015 byla vyhotovena Úřadem vlády ČR, ministrem pro lidská práva „Strategie romské integrace do roku 2020“ <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/pri-uradu-vlady/jiri-dienstbier/aktualne/vlada-schvalila-strategii-romske-integrace-do-roku-2020-126945/> (dále jen Strategie), která navrhuje opatření ke zlepšení situace Romů v klíčových oblastech jejich života. Mezi specifické cíle, kterými se Strategie zabývá, jsou mimo jiné:

- Ochrana Romů před extremismem a rasově motivovanou trestnou činností
- Prevence kriminality ve vyloučených romských lokalitách ve vztahu k romské menšině

MAPA Č.4

SOCIÁLNĚ VYLOUČENÉ LOKALITY LIBERECKÉHO KRAJE

Výskyt sociálně vyloučené lokality v příslušné obci s rozšířenou působností:

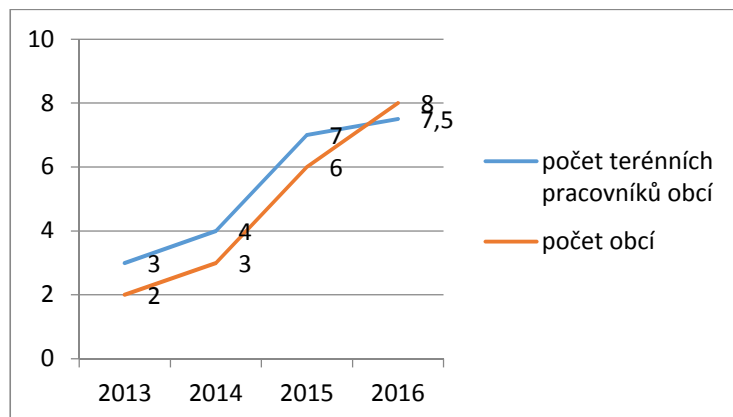
Terénní práce v sociálně vyloučených romských lokalitách

Cílem terénní sociální práce (dále jen „TSP“) je přispět k přechodu od poskytování sociálních dávek k sociální pomoci s důrazem na práci s klienty přímo v lokalitě, kde se sociálně slabá komunita vyskytuje. Program je realizován vyškolenými terénními sociálními pracovníky a terénními pracovníky. Cílem práce terénního sociálního pracovníka je analyzovat sociální situaci sociálně slabých rodin a vhodnými prostředky s využitím metod sociální práce přispět k odstranění nežádoucích faktorů bránících jejich integraci do společnosti. Služby a související aktivity jsou financovány prostřednictvím:

Úřad vlády ČR:

- Podpora terénní práce

Graf č. 1: Přehled terénních pracovníků obcí v Libereckém kraji

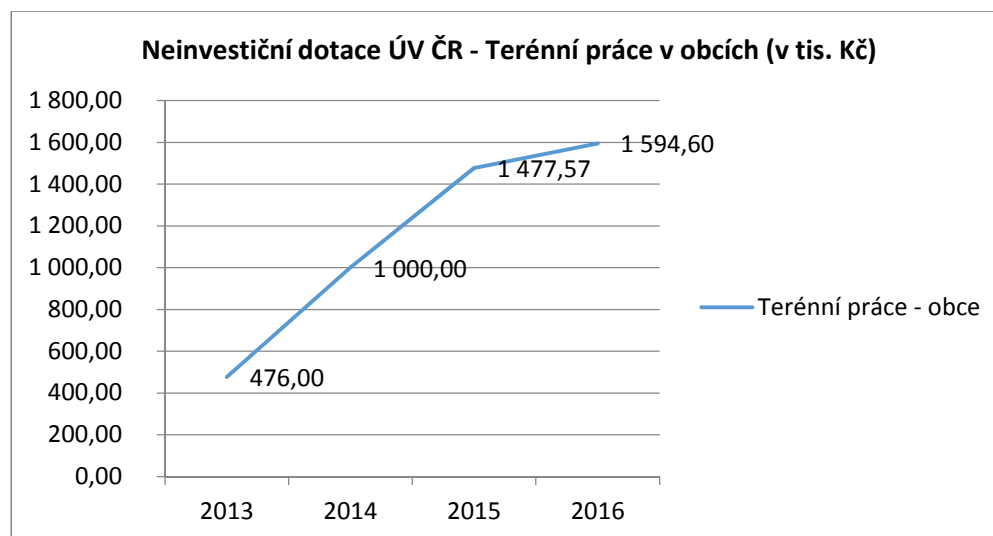
Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

- Podpora rodiny
- Dotace na poskytování sociálních služeb
- Dotace na sociální služby

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR

- Podpora integrace romské komunity
- Sociálně znevýhodnění romští žáci SŠ a studenti VOŠ
- Asistenti pedagoga dětí so sociálním znevýhodněním
- Podpora aktivit v oblasti prevence rizikového chování
- Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol a studentů vyšších odborných škol

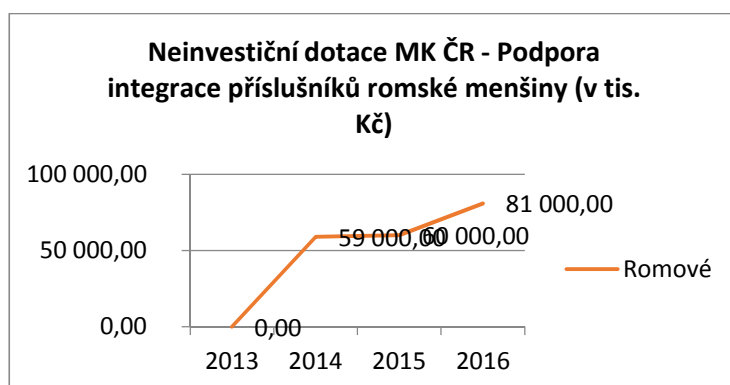
Graf č. 2: Neinvestiční dotace ÚV ČR – Podpora terénní práce v obcích (v tis. Kč)

Ministerstvo kultury ČR

- Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin
- Podpora integrace příslušníků romské menšiny
- Program podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin (periodika a elektronická média)

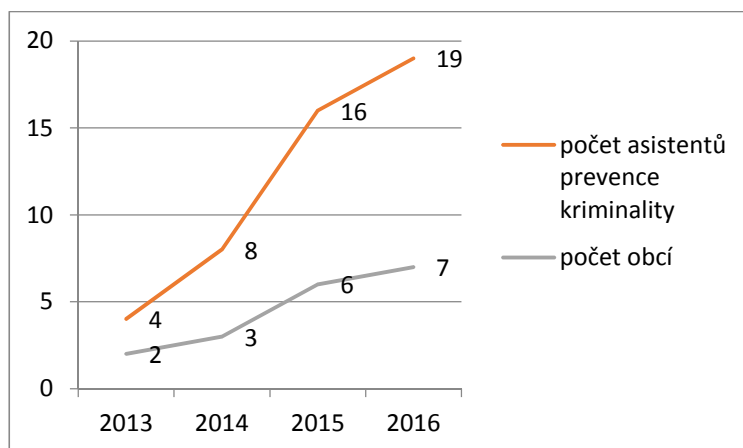
Graf č. 3: – Neinvestiční dotace MK ČR – Podpora integrace příslušníků romské menšiny (v tis. Kč)

Ministerstvo vnitra ČR

- Program prevence kriminality
- Dotace nestátním neziskovým organizacím
- Integrace cizinců

Graf č. 4: Počet asistentů prevence kriminality v obcích LK

V roce 2015 vytvořila Agentura pro sociální začleňování (dále jen „Agentura“) ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR, Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Ministerstvem pro místní rozvoj ČR „Metodiku koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám“. Konečná podoba agentury vznikla v úzké spolupráci představitelů státní správy, krajských a místních samospráv, zástupců romské komunity, podnikatelské sféry, expertů na romskou problematiku, zástupců ministerstev, neziskového sektoru, členů Rady vlády pro záležitosti romské menšiny, zástupců Svazu měst a obcí a Asociace krajů. Později byl změněn její název na

„Agenturu pro sociální začleňování“. V Libereckém kraji Agentura zahájila svoji činnost v lednu 2013. Lokální partnerství bylo uzavřeno v obcích Velké Hamry, Ralsko, Nový Bor, Liberec, Tanvald a mikroregionu Frýdlantsko.

V roce 2014 uzavřel Liberecký kraj s Agenturou pro sociální začleňování memorandum o spolupráci a v roce 2016 bylo toto memorandum aktualizováno.

6.6 Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky

Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky (dále jen „RVKPP“) **působí v souladu s § 21 zákona č. 379/2005 Sb.**, o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů. Koordinuje realizaci protidrogové politiky a zajišťuje součinnost ministerstev a dalších orgánů, které odpovídají za jednotlivé oblasti protidrogové politiky. Projednává a předkládá vládě základní dokumenty protidrogové politiky: národní strategii a akční plány realizace národní strategie. Vláda dne 10. 5. 2010 schválila usnesením č. 340 **Národní strategii protidrogové politiky na období 2010 – 2018** (klíčový dokument). Tato strategie bude realizována prostřednictvím třech tříletých akčních plánů. RVKPP každoročně vládě předkládá Výroční zprávu o stavu ve věcech drog v České republice za předcházející kalendářní rok. Podrobnosti o RVKPP a národních dokumentech z protidrogové oblasti jsou na webovém portálu:

<http://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/protidrogova-politika-72746/>

Výše uvedená zákonná norma upravuje také působnost územních samosprávných celků při organizaci a provádění protidrogové politiky. Stanovuje činnosti, které v samostatné působnosti kraje a obce provádí, upravuje postavení a působnost krajského a místního protidrogového koordinátora. V rámci Krajského úřadu Libereckého kraje působí protidrogový koordinátor na odboru sociálních věcí. Zastřešujícím dokumentem protidrogové politiky Libereckého kraje je Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb LK na období 2014 – 2017. V roce 2015 byl zpracováván Plán protidrogové politiky Libereckého kraje na období 2015 – 2018, který byl 27. října 2015 schválen Zastupitelstvem Libereckého kraje usnesením č. 449/2015/ZK. Hodnocení situace na drogové scéně z pohledu obcí s rozšířenou působností a z pohledu poskytovatelů služeb každoročně přináší Výroční zpráva o realizaci protidrogové politiky Libereckého kraje. Uvedené krajské dokumenty jsou dostupné na webových stránkách kraje:

<http://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/page507/dokumenty->

Pomoc osobám závislým na návykových látkách či závislostí ohroženým je zajišťována prostřednictvím protidrogových služeb, které jsou součástí sítě sociálních služeb, v některých případech se jedná o zdravotnická či komerční zařízení.

Spektrum protidrogových služeb působících na území kraje není příliš rozsáhlé:

- **K-centrum** v České Lípě a v Liberci (poskytovatel Most k naději, o. s.)
- **terénní program pro uživatele návykových látek** v Libereckém kraji (Most k naději, o. s.)
- **terapeutická komunita pro drogově závislé** v Nové Vsi u Chrastavy (Advaita, z. ú.)
- **detoxifikační jednotka** v Liberci (Krajská nemocnice Liberec a. s.)

- **odborné sociální poradenství - ambulantní léčba;** Liberec (Advaita, z.ú. a soukromý poradce), Frýdlant (MěÚ Frýdlant, zařízení POSEC), Jablonec n. N. (Poradna pro závislosti – Centrum intervenčních a psychosociálních služeb, p. o.), Liberec, Rýnovice, Stráž pod Ralskem (Lexus, z. ú. – Centrum drogových služeb ve věznicích)
- **služby následné péče** v Liberci (Advaita, z.ú.) a v České Lípě (soukromý poradce Mgr. Martina Začalová)
- **stanice pro léčbu alkoholové závislosti** v Liberci (Krajská nemocnice Liberec a. s.)
- **domov se zvláštním režimem** (Domov důchodců Sloup v Čechách, p. o.)
- **AT ordinace** (Nemocnice s poliklinikou v Semilech - Poradna pro alkohol a toxikomanii),
- **psychiatrická klinika MUDr. Hnídka** v České Lípě

Soupis protidrogových služeb včetně bližších informací je součástí krajské výroční zprávy o protidrogové politice (viz výše).

Výrazně zastoupeným problémem, s nímž se klienti stále ve větší míře obracejí s žádostí o pomoc na poskytovatele protidrogových služeb, je **problematika patologického hráčství**. Poradenství v této oblasti v kraji nabízejí:

- Advaita, z.ú.
- Dětský diagnostický ústav – SVP Čáp v Liberci
- Poradna pro závislosti v Jablonci nad Nisou
- Městský úřad Frýdlant – POSEC
- Mgr. Pavelčák, soukromý poradce a lektor v Liberci

Dostupnost a přiměřenost služeb pro uživatele drog

V kraji je dlouhodobě nedostatečné pokrytí programů primární prevence. Tato oblast není prioritní pro Ministerstvo školství, mládeže, tělovýchovy a sportu ani pro Liberecký kraj. Poskytovatelé protidrogových služeb dlouhodobě upozorňují na nedostatek psychologů a psychoterapeutů, kteří by systematicky pracovali s klienty docházejícími do ambulantní poradny a s lidmi po léčbě v terapeutické komunitě (systematická psychoterapie, léčba, komplikace, duševní diagnóza, psychóza).

Obtížně dostupné jsou ambulantní služby (odborné poradenství) v okresech mimo Liberec, které by řešily rodinu komplexně včetně závislostí (Česká Lípa, Semily, Jilemnice a jiné lokality).

Terénní program pro uživatele návykových látek pokrývá významnou část území kraje, ovšem stále ještě jsou na území kraje nepokrytá území s vysokým výskytem drog.

Postpenitenciární péče (osoby propuštěné z výkonu trestu nebo vykonávající alternativní tresty) v Libereckém kraji je zajišťována zapsaným ústavem Lexus ve všech třech věznicích (Liberec, Stráž pod Ralskem a Rýnovice).

Zásadním limitujícím faktorem ovlivňujícím dostupnost služeb v kraji jsou finanční prostředky. Protidrogové služby jsou financovány v režimu dotací ze státního, krajského a obecních rozpočtů.

Financování protidrogových služeb

RVKPP podporuje protidrogové programy prostřednictvím každoročně vyhlašovaného dotačního řízení na realizaci projektů protidrogové politiky. Podmínkou získání dotace je certifikát odborné způsobilosti, který je zárukou kvality a odbornosti dané služby.

Dalším zdrojem státních dotací je Ministerstvo práce a sociálních věcí, které každoročně rozděljuje podporu službám prostřednictvím dotačního programu.

Liberecký kraj se podílí na financování protidrogových služeb. V roce 2015 byla rozdělena částka v celkové výši 3,5 mil. Kč mezi 3 poskytovatele zajišťujícím 7 služeb.

Významným donátorem protidrogových služeb jsou jednotlivé obce Libereckého kraje, které participují na podpoře služeb dle klíče k financování protidrogových služeb vytvořeném v rámci střednědobého plánování sociálních služeb kraje.

Roztříštěnost způsobu financování je v příkrém rozporu s vysokou organizovaností sítě protidrogových služeb na národní i krajské úrovni.

6.7 Liberecký kraj

Na Krajském úřadě Libereckého kraje působí Pracovní skupina prevence kriminality Libereckého kraje – poradní orgán v oblasti realizace programu prevence kriminality a fungování dotačního systému. Tato skupina byla ustanovena usnesením rady kraje číslo 63/08/RK ze dne 22. 1. 2008, od té doby došlo k několika změnám. V současné době je složení pracovní skupiny následující:

Předseda:

- člen rady kraje, do jehož gesce prevence kriminality spadá (hejtman Libereckého kraje)

Místopředseda:

- vedoucí odboru, do jehož kompetence prevence kriminality spadá (vedoucí odboru kanceláře hejtmána)

Tajemník:

- odborný zaměstnanec pro ochranu obyvatelstva – manažer prevence kriminality (odbor kancelář hejtmána)

Ostatní členové:

- zaměstnanec oddělení sociální práce – sociálně právní ochrana dětí
- odborný zaměstnanec, koordinátor pro záležitosti národnostních menšin a cizinců
- odborný zaměstnanec, krajský protidrogový koordinátor (odbor sociálních věcí),
- metodik speciálního vzdělávání (odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu),
- zástupci Krajského ředitelství policie Libereckého kraje (oddělení tisku a prevence, organizační oddělení),
- zástupce Probační a mediační služby ČR (Severočeský soudní kraj).

6.7.1 Odbor kancelář hejtmána

Agenda prevence kriminality je vykonávána na odboru kancelář hejtmána v rámci samostatné působnosti. Na oddělení krizového řízení vykonává agendu související s prevencí kriminality odborný zaměstnanec pro ochranu obyvatelstva:

- v oblasti kriminality spolupracuje s odborem prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR, koordinuje aktivity prevence kriminality Libereckého kraje s celorepublikovými aktivitami
- připravuje materiály pro jednání rady kraje, zastupitelstva kraje
- zajišťuje metodické a konzultační činnosti pro obce Libereckého kraje
- zajišťuje hodnocení projektů obcí na území kraje hlásících se do „Programu prevence kriminality“, který každoročně vyhlašuje Ministerstvo vnitra České republiky
- připravuje podklady pro jednání Pracovní skupiny prevence kriminality
- zpracovává programy prevence kriminality
- zabezpečuje projekty Libereckého kraje, podle typu projektu spolupracuje s příslušnými organizacemi, policií České republiky, městskou policií, případně i přímo s MV ČR
- zajišťuje medializaci preventivních aktivit

6.7.2 Odbor sociálních věcí

Odbor sociálních věcí vykonává v rámci **přenesené působnosti** činnosti v oblastech přímo souvisejících s problematikou prevence kriminality:

- sociálně-právní ochrany dětí,
- koordinace poskytování sociálních služeb,
- koordinace záležitostí národnostních menšin a jiné činnosti upravené ve speciálních právních předpisech.

6.7.3 Odbor školství, mládeže a tělovýchovy

Odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu Krajského úřadu Libereckého kraje působí v rámci přenesené i samostatné působnosti zejména v oblasti primární prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže Krajský metodik prevence zejména spolupracuje s okresními metodiky prevence v pedagogicko-psychologických poradnách, školními metodiky prevence, případně dalšími soukromými poskytovateli služeb v oblasti prevence v kraji.

Liberecký kraj je také zřizovatelem Pedagogicko-psychologických poraden Libereckého kraje. Pedagogicko-psychologické poradny zajišťují spektrum psychologických a speciálně-pedagogických služeb, které jsou vymezeny zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů a prováděcími vyhláškami. Poradenské služby jsou poskytovány dětem zhruba od tří let, dětem navštěvujícím mateřské školy, žákům základních škol, studentům středních škol a vyšších odborných škol až do věku dokončení studia, výjimečně i studentům vysokých škol. Dále jejich zákonným zástupcům, pedagogickým pracovníkům škol. Poradny zajišťují pro klienty a jejich zákonné zástupce, školy a školská zařízení informační, diagnostickou, poradenskou a metodickou činnost, poskytují odborné speciálně-pedagogické a pedagogicko-psychologické služby, preventivně výchovnou péči a napomáhají při volbě vzdělávání dětí, žáků a studentů v přípravě na budoucí povolání. Standardní poradenské služby poskytují bezplatně. Podmínkou poskytnutí poradenské služby je souhlas zákonného zástupce. Vedle poradenských služeb pro děti, žáky a rodiče jsou v činnostech poraden i aktivity zaměřené na primární prevenci např. intervence do tříd, pomoc při zlepšování klima třídy, metodické vedení školních metodiků prevence a další.

Tabulka č. 41: Počet vyšetřených dětí v pedagogicko-psychologických poradnách v Libereckém kraji ve školních letech 2013/2014 a 2014/2015

Klienti	Česká Lípa		Jablonec nad Nisou		Liberec		Semily	
	13/14	14/15	13/14	14/15	13/14	14/15	13/14	14/15
MŠ a MŠ speciální	252	235	264	292	630	616	464	353
ZŠ – 1. stupeň	675	652	1263	1199	974	906	771	898
ZŠ – 2. stupeň	263	255	291	244	350	327	784	653
SŠ	119	84	135	97	199	205	185	132
Konzervatoř	1	0	0	0	0	0	0	0
VOŠ	0	0	0	0	0	0	0	0
Z rodin, školsky nezařazení	0	0	15	29	48	51	5	5
Celkem	1310	1226	1968	1861	2201	2105	2209	2041

Zdroj: Zahajovací výkazy k 30. 9. příslušného školního roku

6.7.4 Odbor zdravotnictví

Rok 2015 byl především rokem vytváření republikových akčních plánů vycházejících z národní strategie Zdraví 2020. Konkrétně se jedná o zpracování třinácti akčních plánů, které v srpnu 2015 schválila vláda ČR, čímž byla splněna kritéria předběžné podmínky pro čerpání prostředků z ESIF. Do konce roku 2015 pak byly všechny akční plány dopracovány a konkretizovány. Dodržení tohoto harmonogramu bylo důležité i pro realizaci Zdravotní politiky Libereckého kraje, která bude na republikové plány navazovat a vytvářet vlastní realizační politiku v duchu národní strategie.

V rámci naplňování programu Dlouhodobého zlepšování zdravotního stavu obyvatel Libereckého kraje bylo realizováno mnoho zajímavých akcí a projektů. V květnu 2015 proběhl již třetí ročník akce s názvem „Pojďme žít zdravě“ v rámci „Dne zdraví ve Zdravém Městě“, tentokrát v České Lípě, v prostorách KD Crystal. V rámci bohatého programu mohli zájemci využít nabídky pohybových aktivit pro všechny věkové kategorie pod vedením zkušených fyzioterapeutek z oddělení léčebné rehabilitace Nemocnice s poliklinikou Česká Lípa, a.s. Široký sortiment doplňků stravy, léčiv, dětské výživy, prostředků zdravotnické techniky, ortopedických pomůcek nabídli zaměstnanci nemocniční lékárny všem občanům města, současně s odborníky ze Státního zdravotního ústavu dislokované pracoviště v Liberci, kteří přijeli s nabídkou měření vybraných ukazatelů zdravotního stavu (např. měření množství tuku v těle, síly stisku ruky). Nechybělo ani téma kouření, jeho prevence a způsoby odvykání.

V rámci preventivních programů pro zaměstnance úřadu se uskutečnila ve spolupráci odboru zdravotnictví s odborem kancelář ředitele společná akce „Věnujme se svému zdraví“, a to ve dvou termínech. Pro zájemce byla připravena konzultace s lékařkou na téma zdravý životní styl – správné stravování, pohybové aktivity a zvládání stresu v běžném dni úředníka.

V Dotačním fondu Libereckého kraje v oblasti podpory Zdravotnictví byla pro rok 2015 alokována částka v úhrnné výši 2.207.827 Kč (pro všechny 3 dotační programy v oblasti podpory Zdravotnictví).

V Dotačním programu „Podpora ozdravných a rekondičních pobytů pro zdravotně/tělesně postižené občany“ byly v roce 2015 dofinancovány 2 projekty přecházející z roku 2014 a dále bylo podpořeno celkem 38 nových projektů podaných a realizovaných v roce 2015.

6.7.5 Policie ČR

Role Policie ČR je dána zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku, veřejný pořádek a plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly jí svěřené. Součástí její činnosti je také předcházení trestné činnosti, tedy vyvíjí i preventivní činnost. Ta je koordinována pracovníky preventivně informačního oddělení na krajské úrovni a pracovníky preventivně informačních skupin, které jsou zřízeny na každém územním odboru.

Z hlediska organizačního členění se Policie ČR dělí na: Policejní prezídium ČR, Útvary policie s celostátní působností a krajská ředitelství. Ta se dále člení na územní odbory a obvodní oddělení.

Liberecký kraj je z policejního hlediska členěn na Krajské ředitelství policie Libereckého kraje, dále na čtyři územní odbory (Semily, Jablonec nad Nisou, Liberec, Česká Lípa) a třicet dva obvodních oddělení.

6.7.6 Městská (Obecní) policie

Městská (Obecní) policie je orgán obce, který zřizuje a ruší zastupitelstvo města obecně závaznou vyhláškou, zabezpečuje místní záležitosti veřejného pořádku v rámci působnosti obce a plní další úkoly, pokud tak stanoví zákon. Každý má právo obracet se na zaměstnance obce zařazené do obecní policie (dále jen "strážník") se žádostí o pomoc; strážníci jsou povinni v rozsahu svých úkolů požadovanou pomoc poskytnout. Při plnění svých úkolů spolupracuje obecní policie s Policií České republiky. Obecní policii řídí starosta, pokud zastupitelstvo města nepověří řízením obecní policie jiného člena obecního zastupitelstva.

Městská policie může na základě veřejnoprávní smlouvy vykonávat úkoly podle zákona i na území jiné obce nebo obcí, které jsou smluvními stranami této smlouvy. Při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku přispívá k ochraně a bezpečnosti osob a majetku, dohlíží nad dodržováním pravidel občanského soužití, přispívá v rozsahu stanoveném zákonem k bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích, odhaluje přestupky a jiné správní delikty, upozorňuje fyzické a právnické osoby na porušování obecně závazných právních předpisů a činí opatření k nápravě.

Městské (obecní) policie v Libereckém kraji:

Městská policie Cvikov, Městská policie Česká Lípa, Městská policie Desná, Městská policie Doksy, Městská policie Hrádek nad Nisou, Městská policie Chrastava, Městská policie Jablonec nad Nisou, Městská policie Jablonné v Podještědí, Obecní policie Janov nad Nisou, Městská policie Jilemnice, Městská policie Liberec, Městská Policie Mimoň, Městská policie Nový Bor, Městská Policie Ralsko, Městská policie Rokytice nad Jizerou, Městská policie Semily, Městská policie Stráž pod Ralskem, Městská policie Tanvald, Městská policie Turnov, Městská policie Zákupy, Městská policie Železný Brod. Na základě veřejnoprávní smlouvy (od 2. dubna 2012) působí na území města Frýdlant Městská policie Liberec.

6.7.7 Ostatní organizace

Vedle kraje a jednotlivých obcí se o prevenci kriminality a řešení důsledků páčání trestných činů zabývají nestátní, neziskové organizace:

a) dětem a mládeži od 6 do 26 let, které jsou ohroženy společensky nežádoucími jevy je určeno:

Centrum intervenčních a psychosociálních služeb Libereckého kraje, příspěvková organizace
Linka důvěry Liberec

Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Česká Lípa

Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Jablonec nad Nisou

Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Jilemnice

Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Liberec, Semily

Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Turnov

Děčko Liberec z.s. Občanská poradna Liberec

Diakonie ČCE – středisko v Jablonci nad Nisou Nízkoprahové zařízení Kruháč

Farní charita Česká Lípa Klub KOULE Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

LAMPA, z. s. Centrum LAMPA

LAMPA, z. s. Klub LAMPA

MAJÁK o.p.s. NZDM Vagón

MAJÁK o.p.s. NZDM Voraz

MAJÁK o.p.s. NZDM Zapes

NADĚJE Středisko Naděje Liberec – terénní programy

Oblastní charita Most Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Drak

Oblastní charita Most Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Tanvald

Oblastní charita Most Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Zákupák

REP z.s. Poradna pro rodinu a děti

Rodina v centru, z.ú. NZDM Vafle

SANREPO, o.p.s. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež "Sanrepáček"

b) osobám do 26 let věku opouštějící školská zařízení pro výkon ústavní péče se věnuje:

Děčko Liberec, z.s. Občanská poradna Liberec

Most k naději, z.s. Dům na půl cesty

Snílek, o.p.s. Snílkův dům na půl cesty

c) pachatelům trestné činnosti napomáhají k návratu do běžného života:

Centrum intervenčních a psychosociálních služeb Libereckého kraje, příspěvková organizace
Linka důvěry Liberec

Děčko Liberec z.s. Občanská poradna Liberec

Lexus z. ú. Centrum poradenských služeb pro obviněné a odsouzené

Most k naději, z.s. Terénní programy pro lidi ohrožené drogou

d) oběti domácího násilí naleznou pomoc u:

Bílý kruh bezpečí, z.s.

Centrum intervenčních a psychosociálních služeb Libereckého kraje, příspěvková organizace

Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Česká Lípa
Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Jablonec nad Nisou
Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Jilemnice
Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Liberec, Semily
Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Turnov
Děčko Liberec z.s. Občanská poradna Liberec
Farní charita Česká Lípa Azylový dům Jonáš
NADĚJE Dům Naděje Jablonec nad Nisou – Noclehárna

e) pro oběti obchodu s lidmi je určeno:

Bílý kruh bezpečí, z.s.
Děčko Liberec z.s. Občanská poradna Liberec
ROZKOŠ bez RIZIKA, z. s. Terénní programy R-R

f) obětem trestné činnosti pomáhají:

Bílý kruh bezpečí, z.s.
Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Jilemnice
Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Turnov
Děčko Liberec z.s. Občanská poradna Liberec

g) osoby žijící v sociálně vyloučených lokalitách se mohou obrátit na:

Centrum intervenčních a psychosociálních služeb Libereckého kraje, příspěvková organizace
Linka důvěry Liberec
Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Liberec, Semily
Člověk v tísni, o.p.s. Odborné sociální poradenství – dluhová poradna
Člověk v tísni, o.p.s. Terénní programy
LAMPA, z. s. Centrum LAMPA
MAJÁK o.p.s. NZDM Voraz
MAJÁK o.p.s. NZDM Zapes
Město Ralsko Terénní programy
Most k naději, z.s. Terénní programy
NADĚJE Středisko Naděje Jablonec nad Nisou – terénní programy
NADĚJE Středisko Naděje Liberec – terénní programy
Oblastní charita Most Sociální poradna Tanvald
Romodrom o.p.s. Terénní programy – Liberecký kraj

Zdroj: Katalog poskytovatelů sociálních služeb v Libereckém kraji 2016 - 2017

6. SWOT ANALÝZA

Silné stránky	Příležitosti
<ul style="list-style-type: none"> - funkční systém prevence kriminality - zapojení více resortů státu do systému prevence kriminality - podpora Libereckého kraje - legislativní podpora primární prevence - zájem obcí a měst o oblast prevence kriminality - funkční a kvalitní síť služeb sociální prevence rozložená po celém území kraje - schopnost získat a čerpat dotační prostředky - odborná úroveň a zkušenosti subjektů působících v oblasti prevence kriminality - městské kamerové dohlížečské systémy - na místní úrovni zajištěná spolupráce subjektů (státní správa, samospráva a neziskový sektor) působící v oblasti prevence kriminality 	<ul style="list-style-type: none"> - využití moderních trendů v oblasti prevence kriminality - práce s daty - zaměření na situační prevenci - zapojení veřejnosti do prevence kriminality - využití možností preventivních programů - zvýšení zájmu obcí o prevenci kriminality - medializace preventivních aktivit a programů na úrovni kraje - rozvoj přeshraniční spolupráce v oblasti prevence kriminality - vytváření a zvyšování pocitu bezpečí občanů - rozvoj další spolupráce všech zainteresovaných subjektů (státní správa, samospráva a neziskového sektoru) - fungující preventivní programy - zkvalitnění spolupráce pracovníků obcí a Policie ČR - posílení aktivit směrem k dětem a mládeži navštěvující školská zařízení
Slabé stránky	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> - prolínání dotačních programů jednotlivých ministerstev - nedostatečná mediální prezentace dobře zvládnutých projektů - nedostatek odborníků ve službách prevence - častá fluktuace pracovníků prevence kriminality na obcích - nedostatečná informovanost o možnostech sociální pomoci - omezený objem finančních prostředků určených na prevenci kriminality - vysoký počet vyloučených lokalit - vysoký podíl osob ohrožených - sociálním vyloučením - nízké právní vědomí dětí a mládeže - nedostatek specifických preventivních programů (násilí, šikana...) - tolerance společnosti k negativním projevům chování 	<ul style="list-style-type: none"> - nárůst nezaměstnanosti, pokud by se opakoval propad ekonomiky - napětí v souvislosti s migrační vlnou - stárnutí populace - tolerance společnosti k sociálně nežádoucím jevům - nárůst počtu sociálně vyloučených osob a vznik segregovaných skupin – podílejících se na zvýšené kriminalitě - nedostatek kvalifikovaných odborníků věnujících se dlouhodobě prevenci kriminality - omezení finančních prostředků na preventivní aktivity - koncentrace osob v sociálně vyloučených lokalitách - nízká motivace osob ohrožených sociálním vyloučením k řešení vlastní situace - nárůst sociálně patologických jevů a kriminality u dětí a mládeže - nedostatek preventivních, resocializačních programů pro dospělé

7. VIZE A CÍLE KONCEPCE PREVENCE KRIMINALITY

7.1 Vize

Vize odrážejí stav, kterého je po dobu platnosti koncepce žádoucí dosáhnout. Vizí prevence kriminality na následující období je:

- Rozvoj systému prevence kriminality na krajské a místní úrovni.
- Vytvoření vlastního krajského dotačního programu prevence kriminality finančně nezávislého na ministerstvu.
- Dostatek specifických programů prevence kriminality zaměřených na jednotlivé cílové skupiny.
- Organizace pravidelného vzdělávání pro pracovníky prevence kriminality na úrovni Libereckého kraje.
- Zkvalitnění komunikace o možnostech ochrany před trestnou činností (prevence) směrem k veřejnosti.
- Více preventivních programů zaměřených na starší obyvatele Libereckého kraje.
- Zvýšení pocitu bezpečí občanů Libereckého kraje.

Cílové skupiny:

- **pachatelé** – delikventní děti a mládež, mladí dospělí, prvopachatelé trestných činů, recidivisté
- **oběti trestné činnosti** – senioři, dětské oběti především mravnostní, násilné a majetkové trestné činnosti a dětské oběti šikany, oběti násilné trestné činnosti, včetně domácího násilí, oběti majetkové kriminality, oběti rasově, národnostně nebo nábožensky motivovaných trestných činů
- **rizikové skupiny osob v postavení potenciálních pachatelů** – děti a mládež, mladí dospělí, osoby ohrožené sociálním vyloučením, propuštění z VTOS, osoby opouštějící školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, příslušníci národnostních a etnických menšin, dlouhodobě nezaměstnaní, osoby s finančními problémy,
- **potenciální oběti** – děti a mládež, senioři, osoby s zdravotním a sociálním handicapem, ženy, osaměle žijící osoby, cizinci, příslušníci národnostních a etnických menšin.

Priority preventivních opatření v Libereckém kraji

- informování občanů o možnostech a způsobech ochrany zejména před majetkovou trestnou činností
- sociální prevence
- situační prevence.

Preventivní úrovně

- **Primární prevence** se zaměřuje na kořeny delikvence, na hlubší příčiny kriminálního jednání. Zahrnuje především výchovné, vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity zaměřené na nejširší veřejnost.
- **Sekundární prevence** je zaměřena na konkrétní rizikové jedince a skupiny osob, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachateli nebo oběťmi trestné činnosti. Usiluje o odvrácení od kriminálního jednání a podporuje společensky akceptovaného chování.
- **Terciární prevence** představuje resocializační a reintegrační opatření směřující k těm, kteří trestný čin již spáchali, na lokality, které již byly kriminalitou zasaženy a na osoby, které se již staly oběťmi trestných činů.

7.2 Cíle

Obecným cílem prevence kriminality je předcházení páčání trestné činnosti. Mezi základní cíle krajské koncepce prevence kriminality na následujících pět let patří posilování koordinovaného systému prevence kriminality, prohlubování spolupráce a komunikace subjektů působících v oblasti prevence kriminality. Další směřují k zajištění finančních prostředků v podobě dotačních programů a vytvoření podmínek pro víceleté financování programů prevence kriminality. Kraj bude pokračovat v konzultační a metodické pomoci obcím kraje při realizaci programů prevence kriminality. Cílem pro následující období je i vytvoření programu prevence kriminality v krajském dotačním fondu.

S ohledem na měnící se trendy v prevenci kriminality je třeba zaměřit se více na sociální, situační prevenci a informovanost. S ohledem k demografickým trendům, je nutné věnovat více pozornosti stárnoucí populaci a přirozené proměně její zranitelnosti z pohledu trestné činnosti.

Konkrétní cíle jsou:

1. Posilování koordinovaného systému prevence kriminality v Libereckém kraji – funkční a přehledné struktury založené na efektivní komunikaci a spolupráci všech subjektů působících v oblasti prevence kriminality.
Termín: do 2021 Zabezpečuje: OKH (odbor kancelář hejtmána)
2. Využívání dotačních programů.
Termín: každoročně Zabezpečuje: OKH
3. Vytvoření podmínek pro víceleté financování programů prevence kriminality.
Termín: do 2018 Zabezpečuje: OKH
4. Zvyšování informovanosti široké veřejnosti v Libereckém kraji. Informace o předcházení trestné činnosti a možnostech ochrany před ní, o nabídce pomoci v případě ohrožení trestnou činností a o programech prevence kriminality. K dosažení je třeba spolupráce s Policií ČR, městskou policií.
Termín: průběžně Zabezpečuje: všichni aktéři
5. Realizace kvalitních programů sociální a situační prevence na úrovni primární, sekundární a terciární prevence v Libereckém kraji.
Termín: 2021 Zabezpečuje: OKH

6. Podpora realizace efektivních preventivních opatření, která znesnadňují páchaní trestné činnosti a zvyšují možnost dopadení pachatelů.
Termín: průběžně Zabezpečuje: OKH, PČR, MP
7. Posílení konzultační a metodické pomoci obcím kraje při realizaci programů prevence kriminality.
Termín: průběžně Zabezpečuje: OKH
8. V krajském dotačním fondu vytvořit program prevence kriminality.
Termín: 2018 Zabezpečuje: OKH, Liberecký kraj

8.3 Dílčí cíle

- Zajištění funkčního systému prevence kriminality, a to koordinací systému prevence kriminality na krajské úrovni formou pravidelných jednání pracovní skupiny prevence kriminality,
- prohlubování spolupráce jednotlivých organizací působících v oblasti prevence kriminality – obce, školy, Policie ČR, městská policie, nadace, orgány péče o dítě,
- realizace pracovních setkání mezi krajským manažerem prevence kriminality a místními manažery prevence kriminality,
- metodická pomoc ze strany kraje obcím při tvorbě jejich preventivních projektů,
- zajištění odborných vzdělávacích aktivit zaměřených na témata z oblasti prevence kriminality,
- kultivace sociálně vyloučených lokalit a preventivní kroky proti vzniku nových,
- vytváření podmínek pro zvyšování právního vědomí dětí a mládeže na školách,
- zkvalitnění a rozšíření primární sociální prevence pro osoby opouštějící školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy,
- zvýšení informovanosti občanů prostřednictvím webových stránek kraje,
- vzdělávací a informační kampaně, semináře se zaměřením na majetkovou trestnou činnost (zejména o případy vloupání do motorových vozidel, o krádeže motorových vozidel, případy vloupání do rekreačních objektů a bytů a rodinných domků) pro jednotlivé cílové skupiny obyvatelstva,
- systémové nastavení spolupráce mezi jednotlivými odbory krajského úřadu zabývajícími se prevencí, propojení mezioborového přesahu preventivních činností.

9. ZÁVĚR

Liberecký kraj se hlásí k aktivnímu postoji k oblasti předcházení trestné činnosti neboli prevenci kriminality. Jak podrobně ukazuje předkládaná koncepce, pro efektivní naplňování preventivních opatření je třeba sledovat celou řadu ukazatelů a trendů. Klíčovými trendy je vývoj zaměstnanosti a demografický profil obyvatelstva. Pokud se ekonomice daří, dochází k přirozenému poklesu páchané kriminality a naopak. V Libereckém kraji, stejně jako v celé České republice, dochází ke stárnutí obyvatelstva, je tedy potřebné se věnovat pozornost preventivním programům pro seniory.

Jako další z klíčových oblastí se jeví nutnost zapojit do preventivních aktivit širší veřejnost. Zapojení širší veřejnosti snižuje náklady nutné vydávat na bezpečnost a zároveň představuje velký potenciál při předcházení kriminalitě tak i následném jejím šetření.

Kraj bude sehrávat klíčovou roli v oblasti podpory jednotlivých pracovníků prevence kriminality v obcích.

Kraj bude pro koordinátory prevence kriminality pravidelně organizovat vzdělávání.

Kraj vyčlení částku určenou na podporu preventivních programů v Libereckém kraji.

Kraj bude i nadále pokračovat ve shromažďování dat a jejich aktualizaci prostřednictvím pravidelných analýz Libereckého kraje.

Kraj bude usilovat o větší prezentaci úspěšných projektů prevence kriminality a příkladů dobré praxe.

Seznam použité literatury

- Bezpečnostní analýza Libereckého kraje za rok 2015
- Koncepce prevence kriminality Libereckého kraje na období 2012-2016
- MPSV. Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí
- ČSÚ Statistická ročenka
- MV ČR. Strategie prevence kriminality na léta 2016 – 2020.
- KŘ PLK. Zpráva o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území Libereckého kraje, 2015.
- Katalog poskytovatelů sociálních služeb v Libereckém kraji 2016 - 2017

Internetové zdroje:

- Liberecký kraj <http://www.kraj-lbc.cz/>
- Vláda ČR <http://www.vlada.cz/>
- Ministerstvo vnitra ČR <http://www.mvcr.cz/>
- Ministerstvo vnitra ČR <http://www.prevence.cz/>
- Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR <http://www.mpsv.cz/>
- Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy ČR <http://www.msmt.cz/>
- Ministerstvo zdravotnictví ČR <http://www.mzcr.cz/>
- Ministerstvo kultury ČR <http://www.mkcr.cz/>
- Ministerstvo spravedlnosti ČR <http://portal.justice.cz/>
- Český statistický úřad <http://czso.cz/>
- Regionální informační servis <http://risy.cz>
- Probační a mediační služba ČR <http://www.pmscr.cz/>
- Neziskové organizace <http://neziskovky.cz/>
- Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti <http://www.drogy-info.cz/>
- Portál veřejné správy ČR <http://portal.gov.cz/>

Seznam použitých zkratk

ČSÚ – Český statistický úřad

LK – Liberecký kraj

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

MS – Ministerstvo spravedlnosti

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

MV – Ministerstvo vnitra ČR

MZ – Ministerstvo zdravotnictví ČR

OO PČR – obvodní oddělení policie ČR

ÚO PČR – územní odbor policie ČR

OBPPK – odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR

ORP – obec s rozšířenou působností

KŘ PČR – Krajské ředitelství Policie ČR

OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dětí

OV – ochranná výchova

PČR – Policie České republiky

PP ČR – Policejní prezidium České republiky

PČR KŘP LK - Policie České republiky Krajské ředitelství policie Libereckého kraje

PK – prevence kriminality
POÚ – pověřený obecní úřad
PPP – pedagogicko-psychologická poradna
PMS – Probační a mediační služba ČR
RVKPP – Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky
RVZRK – Rada vlády pro záležitosti romské komunity
SPJ – sociálně patologické jevy
TČ – trestný čin, činnost
ÚV – ústavní výchova
VTOS – výkon trestu odnětí svobody
VÚSC – vyšší územní samosprávný celek
VV – výkon vazby
ZDVOP – zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc